LETO XXIII. ŠT. 31 (1093) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 30. AVGUSTA 2018

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Jurij Paljk

Prošnja za Božje odpuščanje

Svetovno srečanje družin v Dublinu se je sklenilo s sveto mašo, ki jo je sveti oče Frančišek minulo nedeljo popoldne daroval v dublinskem Phoenix parku. Družinam je dejal, da so privilegiran kraj in pomembno sredstvo za širjenje Jezusove 'dobre novice'. Vse je spodbudil, naj z drugimi delijo evangelij družine kot veselje za svet. Na začetku maše pa je papež najprej prosil za odpuščanje za zlorabe, ki so jih storili pripadniki Cerkve: "Včeraj sem srečal osem oseb, ki so doživele zlorabo oblasti, vesti in spolne zlorabe. Potem ko sem zbral to, kar so mi rekli, želim postaviti pred noge Gospodovega usmiljenja te zločine in prositi odpuščanja za to. Prosimo odpuščanje za zlorabe na Irskem, zlorabe oblasti in vesti, spolne zlorabe s strani članov, ki so imeli odgovorno vlogo v Cerkvi. Še na poseben način prosimo odpuščanje za vse zlorabe, zagrešene po različnih inštitucijah, ki so jih vodili redovniki in redovnice in drugi člani Cerkve. Prosimo odpuščanje tudi za primere izkoriščanja dela, v katerega so bile prisiljene številne mladoletne osebe. Prosimo odpuščanje. Prosimo odpuščanje za vsakič, ko kot Cerkev nismo izkazali tistim, ki so doživeli kakršno koli zlorabo, sočutje ter prizadevanje za pravičnost in resnico s konkretnimi dejanji. Prosimo odpuščanje za tiste člane hierarhije, ki niso sprejeli nase odgovornosti za to boleče stanje in so molčali. Prosimo odpuščanje tistim otrokom, ki so bili odvzeti mamam ter za vsakič, ko je bilo mamam, ki so iskale svoje otroke, rečeno, da iskati otroke, od katerih so bile ločene, - in isto je bilo rečeno sinovom in hčeram, ki so iskali svoje mame - da je to smrtni greh. To ni noben smrtni greh, to je četrta zapoved. Prosimo odpuščanje. Naj Gospod ohranja in povečuje to stanje sramu in skrušenosti in nam da moč, da se bomo še bolj zavzemali za to, da se te stvari ne bodo nikoli več zgodile in da bo prišlo do pravičnosti. Amen".

Jasne papeževe besede so prišle kot balzam na odprto rano vse Cerkve te dni. Po škandalih na Irskem, v Čilu, v ZDA in drugod po svetu je jasno, da ima papež Frančišek prav, ko od vsakogar od nas, kristjanov, odločno zahteva, da se sramujemo za dejanja, ki so jih počeli člani Cerkve, še posebej za spolne zlorabe otrok in mladoletnih, kot tudi naproša, naj molimo in prosimo Božjega odpuščanja.

Na letalu na poti v Rim z dvodnevnega obiska na Irskem je papež jasno povedal, da ne bo komentiral pisma nekdanjega nuncija Vigano'ja, ki ga je te dni obtožil, da je vedel za spolne zlorabe kardinala McCarricka, ker, tako papež, "pismo govori jasno samo po sebi". Na vprašanje, kaj lahko storimo kristjani pred spolnimi zlorabami, je bil papež Frančišek jasen: "Takoj je treba spregovoriti, takoj! Največkrat so starši tisti, ki ne verjamejo otroku, da ga je duhovnik zlorabil. Takoj je potrebno spregovoriti"!

Na izrecno vprašanje, kaj naj oče in mati storita, če izvesta, da je sin ali hčerka homoseksualec, lezbijka, je sveti oče odgovoril: "Potrebna je molitev, nikogar se ne sme obsojati, obtožiti, skušati se je treba pogovarjati, poslušati. Zavračanje homoseksualnega sina, hčerke je pomanjkanje očetovstva in materinstva. Tvoja mama sem, tvoj oče sem, ne pošiljam te stran"!

Papež Frančišek je jasen, ko govori o spolnih zlorabah v Cerkvi, potrebno jih je takoj prijaviti, sodno preučiti, krivce kaznovati, predvsem pa teh stvari Cerkev in njen vrh ne smeta skrivati in ne pometati pod preprogo, kot se je prevečkrat počenjalo, ampak jasno in javno obsoditi. Preveč gorja je že bilo zaradi prikrivanja teh zločinov, Cerkev je potrebna očiščenja, jasno pravi Frančišek.

"Dober lov!"

Tržaški in goriški volčiči in volkuljice so prvič skupaj taborili v Žabnicah

Jubilejno Romanje na Sv. Višarje

"Marije se držimo"

Lepo sončno jutro je pospremilo poln avtobus goriških romarjev s tostran in onstran nekdanje meje na Svete Višarje. Tudi letos je namreč Kulturni center Lojze Bratuž poskrbel za prevoz romarjev na svetovišarsko srečanje Slovencev iz domovine, zamejstva in zdomstva. Vsakoletni dogodek, ki kliče na ta sveti gorski kraj veliko ljudi in ki sta ga kot vselej organizirala Rafaelova družba in Zveza slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi, sofinanciral pa Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, je potekal v soboto, 5. avgusta 2018. Na Svetih Višarjah se je zbrala množica ljudi iz treh Slovenij: matične, zamejske in izseljenske. Največ jih je bilo iz Slovenije. Marsikdo je pogumno ubral pot pod noge in pripešačil k Višarski Mariji po stari romarski poti, kot smo nekdaj to zmeraj delali. Sv. Višarje ohranjajo svoj božjepotni žar, čeprav se z žičnico nanje povzpenja vse več "izletnikov".

/ str. 4

Iva Koršič

In memoriam

Andrej Capuder

Mnogo prezgodaj se je poslovil Andrej Capuder, pisatelj in pesnik, prevajalec in politik, a za nas tudi velik prijatelj iz let, ko smo o demokratizaciji v matici komaj začeli upati, o osamosvojitvi pa samo sanjati.

Spoznali smo se na Dragi, kamor je Andrej Capuder začel redno zahajati še v časih, ko si se že s samo udeležbo na študijskih dnevih lahko nevarno zameril režimu. Kot pripadnik generacije katoliških disidentov je pogumno dal svoj prispevek kulturi upanja, ki jo je Draga gojila od začetkov, da bi ohranila živo zavest demokratične misli, smisel za svobodno izmenjavo mnenj in pluralizem.

/ str. 15

Sergij Pahor

105. rojstni dan

Vse najboljše, g. Boris Pahor!

Pisatelj Boris Pahor je 26. avgusta praznoval 105. rojstni dan. Pisatelju v našem imenu in v imenu naših naročnic in naročnikov iskreno čestitamo, mu voščimo še veliko zdravja in prodornih misli, zapisov, ki jih rad deli tudi z nami v Novem glasu. Borisa Pahorja iskreno cenimo zaradi njegove jasne in pokončne drže. Zato ni nobeno naključje, če se ga je ob prazniku toliko ljudi spomnilo, če mu je italijanski dnevnik Corriere della Sera posvetil tudi naslovnico, če so se ga spomnili prijatelji v Trstu in drugod po svetu. Vse najboljše, gospod pisatelj!

/ str. 9

Letošnja Draga je pred vrati

Na tiskovni konferenci v Trstu so v ponedeljek, 27. avgusta, predstavili program študijskih dnevov Draga, ki bodo potekali ob koncu tedna v parku Finžgarjevega doma na Občinah. Letošnja Draga bo v znamenju 70-letnice delovanja Slovenske prosvete. Na konferenci so tudi povedali, da bo letošnji prejemnik Peterlinove nagrade slovenski politik, evroposlanec, sicer pa tudi prvi predsednik slovenske demokratične vlade Lojze Peterle; nagrado mu bodo vročili v nedeljo popoldne. / str. 2

Pogovor

Mateja Černic in Sanja Vogrič o skorajšnji premieri otroške spevoigre Kresniček

3

Slovenija / Komentar

Vlada po Marjanu Šarcu

Vlada po Marjanu Šarcu. Za prvo oceno se bomo poslužili kombinirane primerjave dveh bistvenih spremenljivk: kadrovske sestave vlade in prednostnih ukrepov, ki jih koalicijske stranke napovedujejo v svojem programu. Začnimo z gospodarstvom.

Kdo je Andrej Bertoncelj?

Najzanimivejše je imenovanje Andreja Bertonclja na mesto finančnega ministra. Kdo pa je sploh Andrej Bertoncelj? Bil je v upravi Slovenskega državnega holdinga (SDH). Referenca, ki je bila pomembna za vpoklic v Šarčevo ekipo, pa naj bi bilo njegovo delo v upravah farmacevtskih družb Lek in Kemofarmacija. Tam je namreč spoznal Vojmirja Urlepa (nekdanjega predsednika uprave Leka), ki je v Šarčevem kabinetu ključna figura z vlogo državnega sekretarja. Urlep naj bi igral vlogo koordinatorja nekaterih zahtevnejših ministrstev (predvsem financ in zdravstva), Bertoncelj bi po tej logiki bil Urlepova "izpostava" na finančnem ministrstvu. Prav Bertonclja pa bo v naslednjih mesecih čakalo nekaj nezavidljivo težkih nalog. V programu koalicije sicer piše, da se bo Slovenija držala pravil javnofinančne vzdržnosti in da bo upoštevala fiskalno pravilo (nični javni primanjkljaj oziroma izenačitev odhodkov s prihodki). To je Slovenija v lanskem letu sicer že dosegla, a ob izjemno dobrih makroekonomskih pogojih 5-odstotne gospodarske rasti. Kaj bo v prihodnosti, ko se bo ta faza ohladila? Kako želi snujoča se vlada ohraniti ravnotežje? Med bizarnimi predlogi, ki so jih v program uvrstili najbrž pod pritiskom Levice (ta je prispevala odločilne glasove za izvolitev Šarca), je obdavčenje kapitalskih dobičkov, ki bi postali sestavni del dohodninske osnove. Podjetja, ki bi dobiček ne izplačala v dividendah in bi ga namenila prihodnjim investicijam, bi bila dodatno močno obdavčena. Ta dobiček bi morala namreč v naslednjem letu prijaviti v dohodnino, osnova za plačilo davkov bi bila izrazito višja. Zaradi tega je Boscarol v Odmevih prejšnji teden že zagrozil z odhodom iz Slovenije. Sledilo bi mu najbrž še veliko podjetnikov in gospodarskih subjetkov, ki so odločno pripomogli k tako opevani 5-odstotni rasti.

Izsiljevanje Levice

Levica je za zunanjo podporo iztržila precejšen izkupiček, posebej ob ugotovitvi, da ne nosi nobene odgovornosti za uspešno izpeljavo mandata vlade. V smislu, da bo zaslužna za "socialne pridobitve", ki jih je vsilila v program, ob vseh morebitnih neuspehih Šarčeve ekipe pa bo lahko mirno, kot opozicijska stranka, napadala vlado. To je idealna pozicija za ohranjanje in povečevanje konsenza. Poglejmo še nekaj dosežkov Levice v pogajanjih s koalicijo. Veliko prahu je dvignila koalicijska zaveza, ki je vezana na pokojnine in za katero poleg Levice stoji najbrž tudi Desus. V programu je zapisano, da bo vlada v svojem mandatu dvignila stopnjo obremenitve delodajalcev za pokojninske in invalidske prispevke svojih zaposlenih v višini 0,8 odstotkov letno oziroma 3,2 odstotka v 4 letih. Posledica tega bo dejstvo, da se bodo podjetniki veliko težje odločali za zaposlovanje, ker jih bo to preveč stalo. Koalicija želi s tem napolniti pokojninsko in invalidsko blagajno, ki je zaradi demografskega neravnovesja (preprosto povedano, vse več je upokojencev, vse manj zaposlenih) že danes nevzdržna. Dodatna obremenitev delodajalcev bo imela nasprotni učinek od želenega.

Levica je dalje izposlovala "prednostno pravico delavcev pri odkupu državnih podjetij", kar bi utegnilo biti samo še ena populistična poteza. Podobne "odkupe" smo v Sloveniji že videli. Mnogi manj poučeni vlagatelji so se zaradi tega začeli utapljati v dolgovih. V obdobju certifikatov (to je sicer drugačna zgodba) pa je

Marjan Šarec

močno razpršeno lastništvo, v katerem so lastniki podjetij in drugih gospodarskih realnosti postali navadni ljudje, rodilo številne zgodbe t. i. pidovskih baronov.

Državno gospodarstvo

In še nekaj cvetk. Projekt drugi tir bo odslej vodila Alenka Bratušek, ki si je izborila tako želeno infrastrukturno ministrstvo. Strateško je to zelo pomemben resor, saj bo v nove tračnice med Koprom in Divačo šla dobra milijarda evrov (ob predvidljivih aneksih pa še precej več). Hkrati gre za neke vrste kontinuiteto, saj je na mestu prvega človeka podjetja 2TDK, ki ta projekt vodi, do pred kratkim sedel politični sopotnik Bratuškove Metod Dragonja. Ugotoviti pa moramo, da koalicijska pogodba uvaja možnost izključitve tujega partnerja iz tega projekta. Torej nič več madžarskega partnerja, ki bi vsekakor za dobrih 200 milijonov evrov razbremenil državno malho. Na prvo žogo bi lahko spet ugibali, da je šlo za zahtevo Levice, čeprav bi z izključitvijo tujcev bili zadovoljni tudi drugi koalicijski partnerji.

Pa še potencialni spor, ki bi se lahko v teku mandata sprožil med strankama SMC in Desus. SMC je dosegla, da bo pristojnosti nad SDH, družbo ki urpavlja 10 milijard evrov vredno državno premoženje, dobilo gospodarsko ministrstvo. Ta resor bo še naprej vodil Zdravko Počivalšek. SDH. Kratek stik z Desusom pa bi lahko prišel, ker bo koalicija istočasno uvajala Demografski sklad, za katerega se je prav Desus močno zavzemal v prejšnjem mandatu. Šlo naj bi za proces preoblikovanja današnje Kapitalske družbe, ki bi bila hkrati pokojninski sklad in upravljalka državnega premoženja. Iz dividend in upravljanja državnih podjetij bi črpala sredstva za pokojninsko blagajno. V interesu Desusa bi seveda bilo, da bi čim bolj oslabili SDH ter da bi čim več podjetij prešlo v upravo Demografskega sklada, SMC in Počivalšek pa se bosta zavzemala za ohranitev statusa quo. Ker gre za velike vsote denarja in vpliva, je to področje potencialno prava mina za novo vladno ekipo.

P. S. Tem je seveda še veliko več... zdravstvo, Erjavec na obrambnem ministrstvu (ponovno) nakupuje osemkolesnike, Cerarja na zunanjem ministrstvu čaka vprašanje meje s Hrvaško. Pa še veliko drugega. A vse ob svojem času. Mandat se je šele začel, časa je še dovolj.

kil

Komunike Urada za slovenske šole

Razpis rednega natečaja za ravnateljsko osebje slovenskih šol

V Uradnem listu Republike Italije – 4. posebna izdaja – "Natečaji in izpiti" z dne 3. avgusta 2018 je bil objavljen razpis Deželnega šolskega urada za Furlanijo Julijsko krajino št. 7939 z dne 11. julija 2018 za 9 mest ravnateljev šol s slovenskim učnim jezikom ali z dvojezičnim, slovensko-italijanskim poukom v Furlaniji Julijski krajini.

Na natečaj se sme prijaviti stalno zaposleno učno osebje slovenskih oz. dvojezičnih šol z magistrsko oz. specialistično akademsko izobrazbo oz. predbolonjsko univerzitetno diplomo in vsaj petletnim službovanjem.

Učno osebje, ki se želi udeležiti natečaja, mora izpolniti obrazec, ki je priložen razpisu, in ga z osebnega naslova certificirane elektronske pošte (PEC) poslati na naslov certificirane elektronske pošte **drfr@postacert.istruzione.it** s pripisom *"Natečaj ravnatelji slovenskih šol _2018"*.

Glede na to, da je bil razpis objavljen 3. avgusta 2018 in da trideseti dan po objavi pade na nedeljo, je zadnji rok za prijavo na natečaj 3. september 2018 ob 24.00.

Podrobnosti o vsebini razpisa, pogojih za udeležbo in načinu prijave so natančno navedene v samem razpisu, ki je dosegljiv na spletni strani Deželnega šolskega urada za Furlanijo Julijsko krajino (**www.scuola.fvg.it**), in sicer pod razdelkom "Natečaj". Prav tu je objavljena tudi vpisna pola, potrebna za prijavo.

S 1. strani

Letošnja Draga ...

Letošnja Draga pa se bo začela z uvodnim pozdravom v petek, 31. tm., ko bo po pozdravih uglednih gostov in predstavnikov oblasti spregovorila kolegica Erika Jazbar na temo *Pluralizem po slovensko*. Sobotni popoldan bo v znamenju razglabljanja slovenskega pesnika Aleša Štegra, ki bo spregovoril o meji, ki lahko tako povezuje kot ločuje. Šteger se bo navezal tudi na Cankarja, čigar besede iz predavanja *Slovenska kultura, vojna in delavstvo* iz leta 1911 so tudi letošnje geslo Drage: *"Prijatelji, rečem vam besedo iz srca: verujmo! Ker le v veri je moč in zmaga in odrešenje"!*

V soboto zvečer, ob 20. uri, bo proslava ob 70-letnici delovanja Slovenske prosvete, ki bo nosila naslov *Z roko v roki*, za zamisel in režijo je poskrbela dr. Maja Lapornik, medtem ko bo slavnostni govornik Marij Maver.

V nedeljo zjutraj bo ob 9. uri na Občinah pod šotorom že tradicionalna maša, ki jo bo letos daroval ljubljanski pomožni škof dr. Anton Jamnik, ob 10.30 pa bosta Imre Jerebic, dolgoletni generalni tajnik Karitas ter evropski poslanec Lojze Peterle spregovorila o današnjem socialnem stanju v Sloveniji, a tudi o tem, kako bi lahko težave s skupnimi močmi rešili.

Ob 15.30 bodo podelili Peterlinovo nagrado Lojzetu Peterletu, nakar bo predstavitev knjige *Boris Pahor - najini pogovori* časnikarke Darke Zvonar Predan. Veliko zanimanje seveda vlada za zaključno predavanje, ki bo na Občinah v nedeljo popoldan, ko bo nastopil Bernard Nežmah: govor bo o slovenski družbi, politiki in še čem.

SDGZ in Servis

Spremembe v vodstvu

V ponedeljek, 30. julija, se je sestalo predsedstvo Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, da bi sprejelo korake, ki jih je narekoval nenadni in prerani odhod inž. Marka Stavarja. Stavar, ki je bil dolgoletni član vodstva SDGZ, pobudnik in več časa predsednik sekcije samostojnih poklicev ter dolgoletni podpredsednik Združenja. Od leta 2010 je opravljal funkcijo predsednika podjetja Servis D. o. o., ki v sklopu dejavnosti SDGZ opravlja komercialne storitve za podjetja. Servis, ki zaposluje okrog 30 oseb in na tržišču nudi podporo preko 1.000 gospodarskim subjektom, se je tako čez noč znašel brez vodilne osebe v upravnem odboru.

Vodstvo SDGZ se je zato odločilo, da bo njegovo vlogo prevzel predsednik Združenja Niko Tenze, ki je bil v teh letih član upravnega odbora Servisa in predstavlja kontinuiteto pri vodenju uspešnega podjetja. Niko Tenze se je zato odločil, da se odpove funkciji predsednika SDGZ, od katere se je že nameraval posloviti naslednje leto, ob izteku tretjega polnega mandata, ki so mu ga zaupali člani. Predsedstvo SDGZ se mu je zahvalilo za uspešno delo v devetih letih, ko je opravljal to funkcijo, in na njegovo mesto imenovalo dosedanjega podpredsednika Roberta Frandoliča, ki bo za zdaj ostal na čelu deželne organizacije slovenskih gospodarstvenikov do volilnega občnega zbora, ki je predviden za naslednje leto.

Robert Frandolič

Frandolič bo tako prvi podjetnik z Goriškega, ki bo vodil deželno strukturo slovenskega gospodarskega Združenja. Vodstvo Združenja je posledično imenovalo novega predstavnika v upravni odbor Servisa, in sicer člana predsedstva SDGZ inž. Petra Sternija, ki bo podjetje odslej upravljal v imenu večinskega lastnika skupno z Nikom Tenzejem in Robertom Devetakom.

Povejmo na glas

Draga je vedno aktualna

Tudi letošnja Draga, že 53. po vrsti, je aktualna in to na način, ki odločno presega t. i. dnevno zanimivost. Vedno je namreč zasnovana z izbiro tehtnejših vsebin, ki posegajo globlje in osvetljujejo preteklost, sedanjost, prihodnost oziroma vse hkrati. Ravno tako je tudi to pot, kjer je organizator vzel za izhodišče stoletnico Cankarjeve smrti in enkratno udarno misel in ustvarjanje enega od osrednjih slovenskih pričevalcev. A Draga se Cankarju ne bo posvetila dobesedno, torej s takšnimi in drugačnimi pogledi na njegov opus, pač pa bo predavateljem dala možnost, da, izhajajoč iz sedanjega časa, osvetlijo nekaj temeljnih problematik, če je le mogoče v duhu slavljenčeve neizprosnosti in boleče ljubezni do lastnega naroda. V tem smislu bo prvi dan nastopila Erika Jazbar, znana časnikarka in javna delavka iz Gorice, še posebno zaslužna za Srečanja pod lipami v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Njeno predavanje nosi naslov Pluralizem po slovensko, kjer iz napovedi ni težko razbrati avtoričinega prodornega tona, ki poslušalca ali bralca ne more pustiti neodzivnega. Erika Jazbar je namreč mnenja, da je katoliški del Slovencev v Italiji v tem času popustil pri nudenju svojih vsebinskih poudarkov, kar ni dobro in zahteva globlji premislek - vsekakor je misel živa in cankarjansko izzivajoča. - V soboto bo imel besedo Aleš Šteger, pesnik in pisatelj, eden mednarodno najbolj uveljavljenih slovenskih avtorjev. Pod naslovom Misliti meje bo podal svojo podobo meje in meja dandanes, ko so nas preplavili begunci, tujci, ko je na meji s Hrvaško zrasla slovenska meja z rezilno žico, ko torej rastejo zunanje in notranje meje in smo se znašli v omrežju utesnjenosti in že nemožnega obvladovanja nastale situacije. Vse vodi v smer, ko se meje lahko zarežejo celo v naše povsem osebne odnose in nas osamijo. - V nedeljo bosta nastopila nekdanji dolgoletni predsednik Slovenske Karitas dr. Imre Jerebic in predsednik prve slovenske demokratične vlade in trenutno evropski poslanec Lojze Peterle. Vsebina razmišljanja je več kot pomembna in nosi naslov Kako reševati socialne probleme v Sloveniji. Znano je, da razviti svet v sunkoviti dirki za razvoj ustvarja vse več revščine, kar je nesprejemljivo in je nujno odločneje ukrepati, pri čemer matična domovina ni izvzeta. Kako torej lahko kristjani storimo več, saj je jasno, da nadvse hvalevredna dobrodelnost revščine ne more odpraviti, to morejo storiti le parlamenti z bolj občuteno zakonodajo. - Letošnjo Drago bo zaključil uveljavljeni novinar, komentator in univerzitetni docent Bernard Nežmah z naslovom Nova slovenska politika. Spregovoril bo o obrazcih volilnih izbir, o vlogi medijev in družbenih omrežjih ne nazadnje v luči nespodbudnega podatka, da se zadnjih volitev ni udeležila niti polovica volilnih upravičencev. - Draga bo potekala tudi v znamenju slovesnega obhajanja 70-letnice Slovenske prosvete in njenih članic.

Janez Povše

POGOVOR Mateja Černic in Sanja Vogrič

Na odru Kulturnega centra Bratuž se bo zasvetil Kresniček

Zbliskovito naglico se bližata sreda, 5., in četrtek, 6. septembra 2018, ko bosta ob 19. uri na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž premiera in prva ponovitev otroške spevoigre *Kresniček*. L. 1928 je zgodbico o porednem kresničku, ki je izgubil svojo lučko, uglasbil dirigent in skladatelj Radovan Gobec (1909-1995), v vsem iskrivem sijaju pa bo zablestela v produkciji Kulturnega centra Lojze Bratuž, ki je že dalj časa razmišljal o taki odrski postavitvi. Na Goriškem imamo namreč kar nekaj zelo kakovostnih otroških zborov, katerih vajeti držijo smelo v rokah talentirane in zelo delavne pevovodkinje. Prav zato je KCLB lahko uresničil ta dolgo načrtovani, pomembni kulturni dogodek. V juniju je bila v KCLB prva pevsko, glasbeno, gledališko, plesna delavnica, v zadnjem tednu avgusta pa poteka še druga. Na njej skupina nad petdesetih otrok, ki pojejo v otroških zborih MlPZ Emil Komel iz Gorice, OPZ Veseljaki iz Doberdoba, MLOPZ F. B. Sedej iz Števerjana, OPZ Vrh Sv. Mihaela, OPZ Štmaver in v Mladinski pevski skupini Vihar iz Sovodenj, intenzivno vadi za septembrsko premiero. Pevsko glasbeni del je v rokah pri nas, pa tudi drugod, zelo dobro poznane glasbene pedagoginje in pevovodkinje Mateje Černic, ki se tudi z otroki prav dobro znajde, saj je ob svojih mnogih glasbenih dejavnostih tudi učiteljica na OŠ P. Voranc v Doberdobu. Kot pevovodkinja se je najbolj uveljavila z DVS Bodeča Neža, ki je prejela že ničkoliko nagrad. Za seboj ima končano glasbeno pedagogiko v Ljubljani, zdaj končuje še magisterij slovenistike in primerjalne književnosti. Magisterij dirigiranja je končala prav letos. Študirati ji je tako všeč, da bi to delala kar vse življenje, – zatrjuje Mateja, ki v *Kresničku* vodi ves glasbeni del. V pogovoru nam je razkrila marsikaj o pripravah na ta lepi kulturni dogodek, ki bo gotovo enkratno doživetje za vse nastopajoče, pa tudi za občinstvo.

Foto dd

Te je presenetilo vabilo KCLB, da bi vodila glasbeni del spevoigre Kresniček?

Bila sem zelo počaščena, ko sem dobila to povabilo, ker se mi je zdel zelo lep projekt, zanimiv in primeren za goriško zborovsko realnost, za mladinske in otroške zbore, ki tu delujejo. Predvsem zaradi tega, ker se je v zadnjih petihdesetih letih nivo otroških zborov povzpel zelo visoko. Zdi se mi zelo dobra ideja, da predstavimo skupno glasbeno-gledališko produkcijo, ker otroci radi pojejo, a tudi zato ker je med otroki in najstniki priljubljeno tudi gledališče. Zaradi tega je združitev teh dveh umetniških vej odlična poteza.

Navadno vadiš petje s "starejšimi" pevci; je to morda tvoja prva izkušnja s tako rosnimi grli?

Svojo zborovodsko kariero sem pravzaprav začela z vodenjem otroškega zbora. V njem sem imela namreč pevce od štirih do sedmih let, Male Veseljake, ki so bili pripravljalna skupina za OPZ Veseljake iz Doberdoba. Vodstvo sem sprejela po spodbudi Lucije Lavrenčič. Kasneje sem se med študijem večkrat soočala tudi z otroškimi zbori, pa tudi DVS Bodeča Neža je bila nekoč mladinski zbor... Letos smo ustanovili novo mladinsko pevsko skupino, poimenovano Vihar, ki deluje v društvu Vrh Sv. Mihaela. Zato sem spet v stiku z otroki. Zelo lepo izkušnjo sem letos doživela v Montecatini Terme na zborovodskih delavnicah. Tudi sama sem imela atelje s srednješolskimi pevci, tako da sem lahko malce primerjala ti dve svoji soočenji pri vodenju otroških zborov. V zadnjih letih na teh delavnicah sodelujejo tudi naše šole; opažam, da je to zelo prijetna in kreativna izkušnja.

S katerim kriterijem ste izbirali sodelujoče za spevoigro Kresniček?

Začetna ideja je bila postavitev spevoigre Kresniček Radovana Gobca, kakor jo imamo v različici za glas in klavir. Vedeli smo, da obstaja tudi orkestrski part. Nekaj časa se je zdelo, da je le-ta izgubljen, potem pa so ga našli. To je bila osnova za postavitev našega Kresnička. Pri tem smo si zamislili, da bi sodelovali pevci od devetega do štirinajstega-petnajstega leta. Prosili smo Patricka Quaggiata, da bi priredil spevoigro v dvoglasje, tako da bi bila za naše pevce malo večji in zanimivejši izziv. Ker so nekateri že vajeni peti v dvoglasju, jim le-to ni delalo večjih preglavic. Prepričana sem, da je treba iskati izzive in se z njimi spopasti. Vsi pevci, ki sodelujejo pri tem projektu, bodo po tej pevski izkušnji laže peli v dvoglasju tudi pri svojih domačih zborih. Stremeti po bolj kakovostnem nivoju in ga doseči, je zmeraj velika pridobitev za pevce in zbore. Zato smo za Kresnička imeli tudi avdicije. Glede na to, da je v spevoigri več solističnih vlog, smo si želeli ponuditi možnost "solističnega" nastopanja otrokom naših zborov. S pomočjo njihovih pevovodij smo na avdicijo povabili take člane zborov, ki ne bi bili samo dobri pevci, ampak bi imeli tudi smisel za igro. Take pač, ki ljubijo nastopanje na odru. Pri tem smo bili prijetno presenečeni: velika večina od teh, ki so se prijavili na avdicijo, sploh ni pokazala nikakršne sramežljivosti, ne pri petju ne pri drobni gledališki improvizaciji. Ta izkušnja ni imela v sebi nič tekmovalnega, vse je potekalo v tesnem sodelovanju z zborovodkinjami. Poleg teh malih pevcev bodo v spevoigri nastopili še trije bolj "odrasli", med šestnajstim in osemnajstim letom.

Kako so otroci in najstniki v teh razigranih počitniških dneh sploh sprejeli ta pevski izziv? Je bilo težko jih pripraviti do koncentracije?

Mislim, da je bilo to pravo obdobje. Po koncu šole so se malo razdivjali, potem pa so lahko malce resneje poprijeli za delo. Po svojih dosedanjih izkušnjah dela z otroki in mladimi vem, da, če jim ponudiš kaj zanimivega in to sprejmejo kot osebni izziv, jim to ni nobena muka in rezultat je gotovo dober. En teden v juniju smo imeli različne delavnice, od pevske do plesne in gledališke. Otroci so začeli tudi že izdelovati kostume. Program se je, po starostnih skupinah, vil od devete do petnajste ure. Seveda so bile vmes tudi sprostitvene pavze. Nikoli se ni dogodilo, da bi bili otroci pri tem zdolgočaseni, nasprotno, še miriti jih je bilo včasih treba!

Učnega kadra nas je bilo kar nekaj. Poleg mene in Sanje Vogrič so bile še Damijana Čevdek Jug, Martina Hlede, Lucija Lavrenčič, Katja Terčič in Tamara Kosič, ki je upravljala vse zadeve. Od devetih do poldne smo delali, potem je bilo na vrsti kosilo, po njem je bila kratka pavza. Ko so besedilo in pesmi Kresnička že znali na pamet in je vse dobro steklo, smo imeli tudi druge pevske igre.

Torej ni bilo težav pri delavnicah. Rada bi vedela, ali si to spevoigro že poznala? Morda si kdaj sama pela katero od pesmic iz Kresnička?

Pesmica, ki jo vsi najbolj poznamo, tista spevna o lučki, se večkrat pojavlja v repertoarju otroških zborov. Tudi jaz sem jo že poznala. Na to temo je osnovanih precej ostalih pesmic v spevoigri, ker se pač ta motiv ponavlja. To osrednjo pesmico sem že vadila v kakšnem drugem zborčku, osebno pa Kresnička nisem nikoli prepevala, čeprav je ena izmed najbolj znanih slovenskih spevoiger za otroke. Tudi števerjanski zbor jo je imel na programu ob 50-letnici društva.

Kaj pa bi povedala o orkestraciji Patricka Quaggiata?

V orkestru, ki bo spremljal spevoigro, bodo odrasli orkestraši, prav zato da bodo imeli mladi pevci solidno oporo. Glede na našo postavitev, v kateri nastopa nad petdeset otrok, smo hoteli prirediti instrumentalno zasedbo. Godala so ostala, kot so v originalu. Ublažili pa smo zvok (posebno trobente), da ne bi prekril petja otrok. Orkester bo sestavljen iz približno desetih instrumentov, kar je precej zvesto temu, kar je uporabljal skladatelj Gobec. Patrick je orkestriral tako, da je v bistvu skušal ostati čim bolj zvest klavirskemu partu. Z orkestrom bomo vadili zadnja dva ali tri dni na avgustovski delavnici. Repetirali pa smo s klavirjem.

/ str. 12

Iva Koršič

Mladi univerzitetni študentki Sanji Vogrič, ki je lani končala slovenski znanstveni licej v Gorici, je vodstvo KCLB zaupalo režijo spevoigre *Kresniček*. Sanjo namreč že od mladih nog veseli gledališka umetnost (gotovo jo je z njo "okužila" tudi mama Katerina Ferletič, ki je zavzeta oboževalka modrice Talije). Z njo se je že pobliže srečala kot igralka v raznih ljubiteljskih gledaliških skupinah, pa tudi že kot zelo uspešno mlada režiserka, ko je na oder postavila "družinski mijavzikal" *Obuti maček* Andreja Rozmana Roze z mladinsko gledališko skupino O'Klapa, ki deluje v sklopu Skupnosti družin Sončnica, v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž. Z zagnanostjo in veseljem se je lotila režije *Kresnička* in pri tem prevzela tudi nalogo koreografinje, saj ji je tudi ples zelo pri srcu. Tudi z njo smo imeli kratek pogovor, da bi nam povedala, kako si je zamislila režijo spevoigre, ki vključuje nad 50 otrok, kar predstavlja za režiserja nemajhen izziv. Mlada Sanja je obe vlogi navdušeno sprejela. Z odkritim nasmehom na obrazu in trdno voljo ji je uspelo se lotiti vsega in uresničiti tudi ta novi odrski podvig.

Foto dd

To je že tvoja druga izkušnja pri režijskem vodenju muzikala oz. spevoigre. Tokrat sicer v njem nastopajo malo mlajši izvajalci kot v Obutem mačku. Si zaradi tega naletela na kakšne težave?

Priznati moram, da so bili vsi izredni in so me vsi poslušali. Treba je bilo drugače delati kot pri Obutem mačku, tudi zato ker sem se tokrat morala "spopasti" z večjimi skupinami igralcev.

Je bilo zaradi množice nastopajočih koreografsko delo težje?

Bilo je težje, a tudi lažje, ker je bilo skupinsko delo, ni bilo individualno. Vsaka skupina nastopajočih, ločena po starosti, ima določeno vlogo, primerno letom.

Kako si sploh pristopila k tekstu? Si ga že prej poznala? Si se morda zgledovala po kakšni njegovi izvedbi?

Spevoigro Kresniček sem že poznala, ker smo tisto znano pesmico iz njega že peli v pevmski osnovni šoli Josip Abram. Naj kot zanimivost povem, da je bila takrat moja učiteljica glasbene vzgoje prav Mateja Černic.

Tekst so mi dali v vpogled organizatorji tega širokopoteznega načrta. Ko sem prebrala zgodbo, sem hotela uravnovesiti glasbeni del z gledališkim. Dramaturško je namreč skopi tekst malce nepopoln. Je brez nekega celotnega vsebinskega loka. Zato sem dopisala nekaj besedila, tudi zaradi tega, ker v našem Kresničku nastopa veliko otrok in vsi si želijo odigrati kakšno vlogo. Žal bi mi namreč bilo, če bi se kdo izmed njih ne mogel izkazati. Besedilo je v glavnem izraženo v pesmih, zato sem celotno zgodbo malce razvila, dopisala zaplet in razplet. Nekaj sem dodala, da bi bila vsebina gledališko bolj celovita. Ker je igra namenjena mlajši publiki - lahko si jo seveda ogleda vsakdo, saj nagovarja tudi odrasle –, sem hotela kontekstualizirati, da bi otroci lažje spremljali vsebino. Istočasno sem želela vliti vanjo malo otroške iskrivosti in poredno sti, nagajivosti. Tako so trenutki, ko se nekateri kregajo, smejejo, zato je vse živahnejše. Očitno je bilo to otrokom zelo všeč, tako da sem z rezultatom kar zadovoljna. Ko sem se sicer bolj poglobila v tekst, sem opazila, da ga lahko interpretiramo na različne načine. Kresniček se npr. upira Soncu. Pravi: "Kaj koristijo mi zvezde, lunca, niti sonca več ne rabim". Sonce je nekakšno božanstvo na trati, kjer je vse živo. Luna, zvezde in sonce so nekakšna mistična telesa. Zato sem se nekoliko povezala z miti. Kresniček zasmehuje vse te "luči" na nebu, zdi se mu, da so popolnoma odveč. Ker je aroganten, izgubi lučko... Čeprav je otroška pravljica, vsebuje kar nekaj takih "mističnih" motivov, na katere se lahko navežemo, npr. na srednjeveški motiv luči. Sonce Kresničku spet vrne razum, ga privede do tega, da začne spoštovati druge. V začetku namreč ponoči vse budi s svojo lučko.

Tudi s kostumskega vidika nismo želeli napraviti nekaj banalnega, neko preprosto otroško pravljico. Hoteli smo jo nadgraditi tudi s kostumi. Mislim, da bo tudi odrasla publika marsikaj odnesla od te vsebine.

V Kresničku je veliko petja v živo. Kako si uskladila pevske dele s koreografijami, da bi bili otroci kos petju in plesnemu koraku?

Pri izdelavi Kresnička sem se podala v glasbeni svet. Koreografirati pevske dele je zelo komplicirano. Če npr. dvigneš ramena, se dihanje spremeni, če hodiš, moraš hoditi počasi. Sicer je vse zelo omejeno, tudi zato ker sem pač imela pred seboj otroke, ki jih med petjem nisem mogla prisiliti, da bi "tekali". Vsekakor pa v uprizoritvi spevoigre ni nobenega "mrtvega dela", vedno se nekaj giblje. Za nekatere izvajalce je to prva odrska izkušnja; prav gotovo pa je za marsikoga prva na tako velikem odru. Zato smo skušali dati pozornost na kontrolo telesa, gibov, da bi se na veliki površini odra igralci ne "izgubili". Čeprav je bilo nastopajočim v začetku malo težko, jim v resnici koreografija pomaga kontrolirati telo, medtem ko pojejo. Pomembno je, da vedo, kaj je treba narediti v določenem trenutku, da se ne premikajo po odru "tjavendan".

Si morala razgibati in obogatiti celotno odrsko dogajanje?

Sama si nisem vzela te pravice, da bi zelo spreminjala tekst. Mislim, da je zgodbica povzeta po slikanici oz. po besedilu za otroke. Kresniček gre najprej k polžu, nato k drugim živalicam... Zdi se, kot da bi listali po straneh slikanice, moč le-te pa je v ilustraciji. Če to odvzameš, nastane neka praznina. Ker se pa naš način uprizarjanja ne ujema s tistim iz slikanice, smo morali nekaj dodati, in sicer tiste vezne dele, da postane zgodbica bolj razumljiva. V našem Kresničku nastopa res veliko otrok. To je moja prva taka izkušnja, a prav zaradi tega uživam. Vsi se premikajo, plešejo po mojih koreografijah. To je zame velika zadeva. Vsi so zelo ubogljivi in pridni. To delo mi je v veliko veselje. Ker so v Kresničku plesni in glasbeni deli, je že vse nekako razgibano. A tudi tisti zgolj "igralski, igrani" trenutki, pri katerih je v ospredju besedilo, so koreografirani.

Ti je bilo težko si zamisliti koreografijo?

Koreografija je nastajala sproti. Ob poslušanju pesmi ti pade na misel koreografski korak. Ko se mi je utrnila zamisel, sem napravila neko strukturo, potem pa nekaj dodajala, odvzemala, seveda zmeraj upoštevajoč zmogljivost nastopajočih starostnih skupin. Vesela sem, ker so homogeni, vsi so dovzetni za ples. Vse se vije kot neka "koreografska nit".

Tekstu pa sem, kot rečeno, dodala nekaj nagajivosti. Nekatere like sem značajsko obarvala, da pride do izraza karakterna komika. Skušala sem delati na besedilu, značajih in situacijah. Še sama sem se pri tem želela preizkusiti v teh različnih načinih komike. Zelo me veseli ustvarjati z mladimi izvajalci, ker so spontani, posebno najmlajši, s katerimi je res lepo delati. A tudi starejši, ki imajo kaj pripomniti, mi ne ugovarjajo.

V otroških predstavah je pomembna tudi vizualna podoba. Kaj ste si domislili, da bi bil Kresniček tudi kostumsko privlačen?

Kostume si je zamislila Danijela Klanjšček, moja teta. Tudi ona se je lotila dela z velikim navdušenjem, saj ima že izkušnje iz muzikala Obuti maček.

Ona je izredna. Njena bujna domišljija se kaže še posebno pri dodatkih, ki bogatijo kostume. Tudi to je vse harmonično, nič ni preveč. Tudi s kostumi sem zelo zadovoljna. Pri izdelavi rekvizitov pa pomagajo tudi otroci. Ponavljam: še nikoli nisem delala s tako dobro skupino otrok. Vizualno gledano, je vse osredotočeno na naravo, vse se sklada s kontekstom. Zelo zelo sem vesela, kako izgledajo kostumi. Vse imamo že nekako izdelano, na delavnici v zadnjem tednu v avgustu moramo namreč pohiteti.

/ str. 12

Iva Koršič

S 1. strani

"Marije se držimo"

Po ustaljeni navadi se je program tokratnega 30., jubilejnega, Romanja treh Slovenij začel za višarsko cerkvijo v dopoldanskih urah s predavanjem pravnika in politologa prof. dr. Dejana Valentinčiča. Pod naslovom *Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje*, je povedal veliko tehtnih misli, ki jih posebej objavljamo. Pozdrave so izrekli med drugimi msgr. Janez Pucelj kot soorganizator Romanja treh Slovenij, Lenart Rihar, dr. Zdravko Inzko in dr. Branko Zorn, ki je spregovoril kot nekdanji predsednik Sveta slovenskih krščanskih izseljencev v Evropi (SSKIE), začetnika teh srečanj na Svetih Višarjah. Povedal je, da se je to gibanje pričelo zato, ker so se tudi laiki po zgledu izseljenskih duhovnikov, ki so se večkat srečevali, da bi razpravljali o svojih težavah, želeli združiti, da bi še sami imeli podobna snidenja s slovenskimi intelektualci iz domovine in Evrope. Prav zato so ustanovili SSKIE l. 1987 pri Slovencih na severu Francije v kraju Mericourt. Srečanja so nato imeli dvakrat na leto. Prvo na Sv. Višarjah je bilo l. 1989, ko je slikarka Marjanca Savinšek izdelala nalepke s podobo Sv. Višarij. Ko se je dr. Branko Zorn vrnil iz Francije v domovino, l. 1995, je skrb za to romanje prevzela Rafaelova družba. Sam je prepričan, da so ta višarska srečanja še zelo aktualna in pomembna, ker Sloveniji toliko let po osamosvojitvi še zmeraj manjka zrelosti, tako politikom kot volivcem, pa tudi samostojnega razmišljanja in odgovornosti do domovine in državljanov.

Foto DP

Romanja se je udeležil tudi Lojze Peterle, poslanec *Evropskega parlamenta* v poslanski skupini ELS-ED, podpredsednik *Evropske ljudske stranke*, podpredsednik Evropskega združenja federalistov (UEF).

Višarsko svetišče se je napolnilo do zadnjega kotička (veliko vernikov je moralo ostati kar pred cerkvijo), ko je bila slovesna sv. maša, ki jo je z izseljenskimi in drugimi duhovniki daroval murskosoboški škof msgr. dr. Peter Štumpf. V homiliji je, navezujoč se na prvo berilo iz 2. Mojzesove knjige, poudaril, kako je pri ohranjanju krščanske vere pomemben zgled prednikov, ki so nam "podarili krščansko vero in tradicijo kot najbolj žlahten dar, ki ga iz roda v rod nosimo kot jedro naše osebnosti in narodne identitete". Sklicujoč se na drugo berilo apostola Pavla v pismu Efežanom, je škof dejal, da omalovaževanje ali pa celo zanemarjanje verske etike lahko povsem uniči krščanske skupnosti. "Pragmatična vera bo vedno življenje postavila na kocko". Zaustavil se je tudi pri delovanju hudiča, "ki se hoče ugnezditi v kulturo, politiko, socialo in si ne pomišlja občasno privzeti celo videz religioznosti. Pri tem pa v ljudeh uničuje krščansko etično zavest in odgovornost. Ljudi tako usmerja v lagodni tok misli, občutenj in želja. Tako postajajo ubogljivi in upogljiv ter lahek plen tistih, ki si želijo popolne moči in nadzora nad njihovim zasebnim in družbenim življenjem in celo nad njihovim verovanjem". Omenil je papeževo opozorilo na nevarnost teorije spola, ki je "ideološki pojav, ki je nekakšna posledica marksističnega neoliberalnega humanizma" in vodi v uničenje življenja.

"Višarska romanja treh Slovenij že tri desetletja odmevajo v slovenski javni prostor kot eno samo vprašanje: Kam gremo Slovenci"? je naglasil msgr. Štumpf. "Višarska Romanja treh Slovenij so vedno bila in bodo romanja za zdravo Slovenijo. Spominjajo nas na naše dedne časti in opominjajo, da jih ohranjamo kot vrednote, ki smo jih po naših starših prejeli iz očetovskih dobrotnih dlani samega Boga. Nebeška Mati Marija je Mati vseh narodov. Nikogar ne izključuje. Ona tudi Slovencem doma, v zamejstvu in v tujini ohranja krščansko tradicijo, ki ohranja in neguje življenje. / ... / Marije se držimo, da vzdržimo na poti vere in ohranimo krščansko tradicijo, ki se veseli življenja! "

Po maši je bil na ploščadi za cerkvijo kulturni program, ki sta ga z lepim izborom pesmi in glasbenih del izoblikovala Vokalna skupina Cantate Domino in Kvartet klarinetov Godbe ljubljanskih veteranov.

Foto DP

Govor Dejana Valentinčiča

Vsi smo Slovenci, več nas združuje, kot ločuje (1)

Dragi rojaki, zopet smo zbrani pod plaščem Višarske Matere Božje, ob že tridesetem romanju matične, zamejske in zdomske Slovenije. Na veliko mestih in koncih tega sveta se zbiramo Slovenci, a upam si reči, da nikjer na tako lepem koščku zemeljskega raja kot prav tukaj, pri Višarski Mariji. Pa ne le zaradi čudovite gorske narave in cerkvice s poslikavami Toneta Kralja, ampak tudi zaradi ljudi dobrega srca, ki si tukaj vsako leto radi stisnemo roke, izmenjamo nekaj besed ter dajemo korajžo za naprej. Predvsem pa je to zbirališče najlepše zaradi vsebine romanja, ko se k nebeškemu Očetu obračamo s priprošnjo za vse tri duše slovenstva – za matično, zamejsko in zdomsko. Naš največji pisatelj Ivan Cankar, katerega stoletnico smrti letos praznujemo, je v svojem zadnjem predavanju izrekel besede: "Ljubljana je srce Slovenije, Trst pa njena pljuča". Te besede lahko in moramo danes preoblikovati v: "Slovenija je srce slovenstva, zamejstvo in zdomstvo pa njegova pljuča". Prepričan sem, da ko razmišljamo o prihodnosti slovenskega naroda, je možnost le ena, ali bodo preživele vse tri razsežnosti slovenske biti – matična, zamejska in zdomska – ali pa nobena od njih.

Toda kaj danes sploh pomeni biti Slovenec? Dovolite mi, da danes skupaj z vami nekaj misli namenim prav temu vprašanju: mozaiku slovenskih identitet in opredelitev v 21. stoletju.

Postaviti si upam smelo trditev, da nihče izmed rojakov, ki so danes izven matične Slovenije, pa čeprav se tam čisto dobro počutijo in je to njihov dom, tam izvorno ne živijo po lastni volji. Niso bili nasilno preseljeni le begunci izpod območij Soške fronte, žrtve fašističnega in avstrijsko nacionalističnega nasilnega preseljevanja, predvsem učitelji in duhovniki, žrtve nacističnega pregona koroških Slovencev ter ostalega nacističnega izganjanja in povojni porabski deportiranci s strani madžarskih komunistov. Enako so v nasprotju s svojimi željami morali domove zapustiti tudi politični begunci, ki so naše narodno ozemlje zapuščali najprej zaradi fašističnega raznarodovanja, kasneje pa komunističnega množičnega pobijanja vseh, ki niso delili njihove ideologije. Tudi vsi ti niso imeli druge izbire, kot si z begom rešiti svoje življenje. A če sledimo družboslovnim teorijam, da nobene migracije niso prostovoljne, se moramo zavedati, da tudi vsi, ki so na tuje odšli za večjim kosom kruha, ker jih domača zemlja ni zmogla nahraniti, tega niso naredili po svoji volji, ampak druge izbire niso imeli. Ko takole razmišljamo o naši zgodovini, postane jasno, da je zgodovina Slovencev zgodovina izseljevanja. Le Bog ve, koliko naših mater in očetov je na hišnih vratih čakalo svoje otroke, da pridejo nazaj, a teh nikoli več ni bilo.

Na žalost pa se zgodovina rada ponavlja. Ko govorimo o izseljevanju, moramo še posebej pomisliti na približno 9000 mladih, ki se zadnja leta vsako leto izselijo iz Slovenije. Jim je Slovenija mati ali mačeha?

Zelo me boli tudi vsakokrat, ko slišim, da so si koroški ali beneški Slovenci sami krivi za raznarodovalne pritiske zaradi odločitve na plebiscitu. Takšne izjave kažejo nerazumevanje, kako številni dejavniki vplivajo na človekove odločitve, opredelitve in identitete ter v katerih okoliščinah so se rojaki na obeh plebiscitih tako odločili, kaj jim je bilo obljubljeno in kaj nato uresničeno.

Pol milijona Slovencev živi danes v sosedstvu ali raztresenih po vseh koščkih tega našega sveta. A to ni le tragika, problem in izguba narodnega telesa. Je tudi priložnost in kulturna vrednota. Govorimo lahko o globalni panslovenski družini.

A preveč preprosto bi bilo razmišljati, da vse Slovence tega sveta opredeljujejo vse iste lastnosti, vzorci in motivacije. Vsakdo mora svoje slovenstvo živeti v svojih družbenih pogojih. Družbe se spreminjajo, vsaka po svoje, in tako se tudi ljudje.

Pogled v zamejstvo

Ko se danes zazremo na Koroško, zibelko slovenskega naroda, je kulturna dejavnost koroških Slovencev impresivna. Preko sto kulturnih društev, pevskih zborov in gledaliških skupin, ki delujejo po vaseh, daje tem krajem neizbrisen pečat. Rezultat vsestranske kulturne ponudbe tudi za otroke je tesnejša kasnejša zasidranost mladih v kulturnem, športnem, gospodarskem in humanitarnem življenju narodne skupnosti. Na žalost mladi za zdaj ne kažejo enakega navdušenja za politično delo. Skoraj vsesplošno ponavljanje, da jih manjšinska politika ne zanima, da se v zastopniških organizacijah ne prepoznajo ter da s starejšimi ne čutijo povezave, je kar nekoliko zaskrbljujoče. Sam verjamem, da je ločevanje življenja narodne skupnosti in tudi političnega udejstvovanja enako,

Dejan Valentinčič (foto DP)

kot bi poskušali ločevati lahek vetrič od močnega vetra. Nemogoče. Tudi sam pritrjujem misli, da bi manjšina, ki ničesar več ne bi zahtevala, bila že mrtva manjšina. Zato upam, da se bo v prihodnjih letih vse več mladih opogumilo tudi v tej smeri. Dolžnost starejših pa je, da mladim dopustijo, da določene stvari naredijo tudi drugače. Drugače in boljše. Tudi na avstrijskem Štajerskem je manjšina veliko bolj kulturno, kot pa politično umeščena. Pavlova hiša in kulturno društvo Člen 7 sta pomembna stebra slovenske prisotnosti. A med domačini so očitno pustili hude posledice dogodki, ko so se po koncu 1. svetovne vojne leta 1919 štajerski Slovenci povezali v Katoliško slovensko izobraževalno društvo, je bil predsednik Matej Pintar umorjen. Temu je sledilo dolgo zatišje. Ko je bilo leta 1988 ustanovljeno društvo Člen 7 pa je predsednica Andrea Haberl-Zemljič na svoj dom prejela pisemsko bombo. Pavlova hiša in društvo Člen 7 sta veliko naredila za čezmejno povezovanje in miroljubno vzdušje. Čaka pa ju še pomembno in naporno delo, da se v teh krajih avtohtone slovenske poselitve spet prebudijo še vedno zatrte slovenske identitete.

20. stoletje ni bilo blagodejno niti do porabskih Slovencev v današnji Madžarski. Veliko olajšanje je bilo po demokratizaciji obeh držav, ko je meja spet postala prepustna. Po pripovedovanju ljudi iz Slovenije, ki so bili vpeti v to porabsko renesanso pred četrt stoletja, so bili glede razvoja Porabja zelo optimistični. Slovenija je namenila izdatno materialno pomoč, slovenske organizacije so se lepo razvijale. Žal pa vsa pričakovanja niso obrodila sadov. V mladih porabskih družinah je tako danes slovenščina že skoraj neslišan jezik. Zaradi boljših ekonomskih možnosti pa se številni iz porabskih vasi selijo v bližnjo Avstrijo ali v notranjost Madžarske.

Ne le na Madžarskem, tudi povsod drugod je slovensko identiteto izven krajev avtohtone in strnjene poselitve veliko težje ohranjati. Dejstvo, da danes več porabskih Slovencev živi v Monoštru ali v Budimpešti, kot v vseh porabskih vaseh; da več koroških Slovencev živi na Dunaju, kot pa po vsej južni Koroški; več beneških Slovencev pa v Čedadu ali v Vidmu, kot v vseh beneških dolinah, pomeni za ohranjanje našega zamejskega življa poseben izziv. Odgovora na to dilemo še niso našle ne te skupnosti same, ne njihove zastopniške organizacije, ne lokalne in državne oblasti, niti Republika Slovenija kot njihova matična država in država zaščitnica.

Profesor na višji slovenski šoli v Trstu mi je ob pogovoru o današnjih mladih Slovencih v Italiji dejal: "Nobenega dvoma ni, slovenska identiteta postopoma bledi, a v vsakem razredu se najde tudi par mladih, ki so kot TIGR-ovci". Pozitivna sprememba vzdušja med manjšino in večino je, enako kot v ostalih zamejstvih, vidna tudi v Italiji. To na eni strani pomeni bolj sproščeno narodnostno opredeljevanje, na drugi strani pa tudi za manjšino, ki je od vseh veljala za najbolj trdno zavedno in navezano na Slovenijo, varljivo lagodje, ko je topljenje v italijanski družbi manj opazno. Čeprav ne moremo spregledati, da politična in gospodarska moč manjšine šibi, manjša se udeležba v narodnostnih strukturah, trdna narodno zavedna jedra pa se umikajo dvojezičnosti, ne smemo spregledati tudi dejstev, da so slovenska društva na teritoriju še zelo živa in privabijo veliko ljudi, vse več mladih študira v Sloveniji in se čez mejo tudi poroča, pojavljajo se nove pobude, v katerih svoj odsev najdejo različni odtenki narodne skupnosti, tudi taki, ki so dolgo morali biti ob strani. Dogodki, kot je bil poskus vsiljene reforme lokalnih samouprav ali vsiljenega združevanja glasbenih šol, pa kažejo, da so manjšinske pravice tudi danes vse prej kot nekaj samoumevnega. Žal v vseh zamejstvih na daritvenem oltarju dobrih odnosov med manjšino in večino kratko potegnejo manjšinske pravice.

A vendarle v Videmski pokrajini, kjer je bilo slovenstvo najbolj potlačeno, opažamo pozitivne spremembe tudi na tem področju. Končno tudi oblasti vse bolj priznavajo slovensko dušo teh krajev. V vaseh Kanalske doline še vedno poteka živahno kulturno življenje, slovenske strukture pa so vse bolj razvejane. Skrajni čas pa je, da se sistematično uredi tudi učenje slovenskega jezika, kjer se že leta zatika, kar je povsem nedopustno. V Reziji vidimo vse bolj samozavestno delovanje naših pripadnikov slovenske manjšine, kar nas lahko zelo veseli. Upamo pa, da bo na občinskih volitvah naslednje leto Rezija dobila vodstvo, ki bo spoštovalo demokratična načela 21. stoletja in bo svojo politiko raje kot na mitih gradilo na dejstvih. V Nadiški dolini mladi, ki so izšli iz dvojezične šole v Špetru kažejo veliko življenjske energije za nadaljnji razvoj teh skupnosti. Slovenske kulture in identitete ne le ohranjajo, ampak s številnimi novimi pobudami tudi razvijajo in posodabljajo. Verjamem, da tudi vsega obsojanja vredni dogodki, kot je bila letošnja prepoved slovenščine med prvim svetim obhajilom v Špetru, ne bodo zavrli vse večje pokončnosti pripadnikov slovenske manjšine, za katere se zdi, da so v zadnjih letih kot Feniks skorajda vstali iz pepela. Nova pozitivna sprememba je vidna prav v teh dneh, ko je bilo odločeno, da bo odslej mogoče otrokom poslušati verouk tudi v slovenščini. To je še bolj razveseljivo, ker je pobuda prišla od samih staršev.

/ dalje

Frančišek: "Če en ud trpi, trpijo z njim vsi udje"

Pismo Božjemu ljudstvu "s sramom in kesanjem"

Prejšnji teden je papež Frančišek namenil Božjemu ljudstvu posebno pismo z naslovom *Če en ud trpi, trpijo z njim vsi udje*. Izšlo je približno teden dni potem, ko so v ZDA objavili poročilo obsežne raziskave o spolnih zlorabah predstavnikov katoliške Cerkve v ZDA, torej pred delikatnim apostolskim potovanjem na Irsko 25. in 26. avgusta ter pred napadom msgr. Carla Marie Viganoja, ki zahteva papežev odstop.

V pismu, ki se začenja s trditvijo "Če en ud trpi, trpijo z njim vsi udje", Frančišek ostro obsoja zlorabe, poudarja nično toleranco in prosi odpuščanje za storjene grehe. "Gre za zločin, ki povzroča globoke rane bolečine in nemoči predvsem v žrtvah, a tudi v njihovih svojcih in v celotni skupnosti, vernikov ali nevernikov", je po poročanju portala vaticannews. va zapisal papež. "Ko gledamo v preteklost, ne bo nikoli dovolj storjenega, ko se prosi za odpuščanje ali se hoče popraviti povzročeno škodo. Ko gledamo v prihodnost, ne bo nikoli premalo vsega, kar se počne, da bi dali življenje kulturi, v kateri se takšne situacije ne le nikoli ne bodo ponovile, ampak ne bodo našle mesta, da bi se prikrivale in trajale. Bolečina žrtev in njihovih družin je tudi naša bolečina, zato je treba še enkrat poudariti naše prizadevanje za zagotovitev zaščite mladoletnikov in odraslih v ranljivih situacijah". V omenjenem poročilu, ki razkriva, da naj bi v zadnjih 70 letih več kot 300 duhovnikov zlorabilo najmanj tisoč otrok, je zapisana izkušnja tisoč žrtev spolnih zlorab. Take rane nikoli ne izginejo, ampak nas obvezujejo, da na vso moč obsodimo to grozoto ter se tudi osredotočimo na izkoreninjenje te kulture smrti, je še napisal in poudaril: "S sramom in kesanjem, kot cerkvena skupnost, priznavamo, da nismo znali biti tam, kjer bi morali biti, da nismo pravočasno delovali, ko smo spoznali razsežnost in resnost škode, ki je bila povzročena v mnogih življenjih. Zanemarili in zapustili smo male". Zato smo kristjani kot skupnost "poklicani kot Božje ljudstvo, da vzamemo nase bolečino naših bratov, ranjenih v mesu in duhu". Solidarnost v najglobljem in najzahtevnejšem pomenu besede naj postane naš način oblikovanja sedanjosti in prihodnosti. "Nujno je, da kot Cerkev priznamo in obsodimo z bolečino in sramom grozljivosti, ki so jih storili posvečene osebe, kleriki in tudi tistii, ki so imeli poslanstvo bdenja in varovanja najranljivejših". V prihodnje moramo zagotoviti, da do takšnih dejanj ne bo več prihajalo in da se jih ne bo več prikrivalo. / D

In memoriam

G. Efrem Mozetič

Prejšnji teden je po 77 letih služenja v vrstah duhovnikov koprske škofije umrl njihov starosta, g. Efrem Mozetič, ki je zadnji dan januarja letos praznoval 100 let.

G. Mozetič izhaja iz mirenske župnije. Po osnovni šoli v rojstni vasi je kot desetletni otrok šel v goriško Alojzijevišče, kjer se je pripravljal na vstop v semenišče. Po gimnaziji je opravil bogoslovje. V mašnika je bil posvečen na praznik apostolov sv. Petra in sv. Pavla, 29. junija 1941, prvo mašo pa je v Mirnu pel 6. julija, sredi druge svetovne vojne. Njegovo novomašno geslo se je glasilo: Milost vam in mir v obilju (1 Pt 1,2).

Rad je pomagal ljudem v stiski. Skupaj z drugimi duhovniki je med drugo vojno organiziral nabiranje hrane in oblek za internirance v Gonarsu. Duhovniško službo je opravljal v različnih župnijah po Krasu in Brdih, med drugim v Temnici, Lipi, na Vojščici, v Dutovljah, Skopem, Koprivi, Gradnem, Vipolžah, Šmartnem, Kožbani, Verdrijanu, Gorenjem Cerovem, Kozani.

Zaradi njegovih lastnosti so ga povsod radi sprejeli. V letih svojega dejavnega pastoralnega delovanja je bil med ljudmi znan po svoji vitalnosti in energičnosti, zanimal se je za ljudi, življenje in ohranjanje narodnega duha. Leta 2009 je stopil v duhovniški dom v Šempeter, leto kasneje pa v Center starejših Pristan v Vipavo: tam so se 17. julija 2016 spomnili njegove 75. obletnice mašništva, duhovniške obletnice, ki jo dočaka res malokdo. Upokojeni škof Metod Pirih je tedaj lepo povedal: "Človeška narava je taka, da je povezana tudi z različnimi križi, preizkušnjami, boleznimi in starostjo. Tudi ta čas je lep, rodoviten in blagoslovljen, če ga živimo skupaj z Gospodom in če svoje trpljenje in preizkušnje združujemo s Kristusovim trpljenjem". V centru Pristan so 31. januarja letos s prazno mašo in družabnim srečanjem v prisotnosti škofa Piriha, sobratov, rojakov in nekaterih županov proslavili še njegov častitljivi jubilej, stoti rojstni dan. Na spominski podobici, ki so jo delili ob zahvalni maši, je bilo zapisano: "Daj, Gospod, da bomo mislili na tisti dan, ki se ne bo končal". Pokojni g. Efrem Mozetič je učakal ta dan. Pokopan je želel biti tam, kjer je še največ časa deloval med ljudmi, v Šmartnem; tam je namreč ostal kar šestnajst let. Dne 23. avgusta popoldne je pogrebno mašo v tamkajšnji cerkvi sv. Martina daroval koprski škof msgr. Jurij Bizjak ob somaševanju okrog 30 duhovnikov. Več oseb se je od pokojnika poslovilo z besedami, polnimi hvaležnosti. / D

V razmislek

Medjugorski dogodki

Sv. oče je 5. julija 2018 imenoval s posebnim odlokom za apostolskega vizitatorja v župniji Medjugorje msgr. Henryka Hoserja, ki je tam bil že pred časom. Preden je msgr. Hoser prišel v Medjugorje, je maševal v Neaplju. Tam je med mašo povedal, da "demonske sile hočejo uničiti Medjugorje". Obenem je opozoril, da je v tem romarskem kraju prisotna tudi mafija. Katera, od kod, tega ni povedal! Po govoru se sklepa, da je mislil prav na mafijo v južni Italiji.

Msgr. Hoser je skupaj z apostolskim nuncijem za BIH msgr. Luigiem Pezzuto, preden je šel v Medjugorje, obiskal mostarsko-duvanjskega škofa msgr. Ratka Perića. Msgr. Perić je povedal, da je zadovoljen, da je Sveta stolica poslala za Medjugorje vizitatorja. Obenem pa je ponovno pripomnil, kar je že bilo večktat uradno povedano, da škofijski ordinariat v Mostarju ne prizna za resnično nobenega medjugorskega prikazanja, nobenega sporočila, nobene skrivnosti, vštevši tistih, ki so se dogajale prvih sedem dni.

Na god sv. Jakoba, 25. julija 2018, ki je zavetnik župnije v Medjugorju, je nadškof Hoser kot apostolski vizitator imel slovesno mašo, pri kateri je bil tudi papeški nuncij za BIH msgr. Luigi Pezzuta, skupaj z mostarskim frančiškanskim provincialom in mnogimi duhovniki. Pri mašnem nagovoru je msgr. Hoser rabil te besede: "Mi Medjugorci"! S tem je hotel poudariti, da je tudi on eden izmed tamkajšnjih župljanov.

O tem dogodku se je veliko pisalo. Na blogih, v časopisih, pa tudi na televiziji so veliko poročali. Lahko pa smo prebrali tudi nekaj zelo kritičnih zapisov uradnih cerkvenih novinarjev. Kakor koli. "Tudi v Medjugorju se nekaj spreminja. Čas pa bo pokazal svoje".

PRIPIS:

- Neki novinar je tako modroval: "Mostarski škof msgr. Perić bo za nekaj let upokojen. Tedaj se bo tudi medjugorsko vprašanje razrešilo".

- Zanimiv je tudi zapis: " ... V Medjugorje pride na leto okrog milijon in pol romarjev, turistov, radovednežev. Vatikan je ugotovil, da se tu pretakajo velike vsote denarja, za katere se mora vedeti, kako je z njimi. - Normalno je, da, kjer je veliko ljudi, se tam 'obrne' tudi veliko denarja. Verjetno je tudi tu naloga kontrole msgr. Hoserja"?

- Pricurljala je novica, da je msgr. Hoser bival na nunciaturi v Sarajevu cel teden, preden je dobil potrebna pooblastila iz Vatikana. Se razume, če teh ni imel, se ni mogel predstaviti lokalnemu ordinariju, to je msgr. Ratku Periću, saj je ta bil do tega dne tudi uradni ordinarij za Medjugorje.

- Govor je o vizitatorju župnije Medjugorje, to je msgr. Hoserju. Sprašujejo pa se, ali ima lokalni škof nad to župnijo še kakšno kompetenco? Bo lahko še vedno za Medjugorje nastavljal ali odstavljal duhovnike?

- Zelo se je v časopisih razpisal tudi eden od nekdanjih frančiškanov, češ, zakaj ni prišel tudi mostarski škof somaševat na dan sv. Jakoba, ko je vizitator msgr. Hoser nastopil službo in je tam bil celo papeški nuncij. Malokdo pa ve, da prav ta pater, eden od tistih hercegovskih frančiškanov, ki je bil ob "hercegovskem slučaju" suspendiran, živi na Širokem Brijegu, redno mašuje in je celo birmoval. "Medjugorski vizitator bo imel kar nekaj dela, pa tudi spoprijeti se bo moral s trnjem, ki se je globoko zajedlo v tamkajšnjo hercegovsko Cerkev".

Ambrož Kodelja

Kratke

Dobrodelna akcija "Vincencijev koledar 2018/19"

Tudi letošnjo jesen bo marsikatera slovenska župnija sodelovala pri dobrodelni akciji "Vincencijev koledar 2018/19". Župnije bomo pri nedeljskih mašah obiskali člani Društva prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote, ki smo že osmo leto zapored pripravili Vincencijev koledar.

Gre za stenski koledar, ki vsebuje mesece od septembra 2018 do decembra 2019. Letošnji koledar je nastajal pod geslom Marija skoz' življenje. V objektiv smo skušali ujeti znamenja, ki prikazujejo, kako nas Marija spremlja v vseh trenutkih življenja. Z nami je zjutraj in zvečer, doma in na potovanju, na poti in križpotju. Spremlja nas pri delu in počitku, molitvi in češčenju, v preizkušnjah in na križevem potu, skratka povsod.

V akcijah preteklih let smo z zbranimi darovi lahko opremili novo mizarsko delavnico, uredili dom za tri brezdomne osebe ter kupili, prenovili in opremili stanovanje za družino brez doma, ki jo zdaj spremljamo.

Letos bodo zbrana sredstva namenjena gradnji hiše za družino v stiski. Po lanskoletni akciji smo namreč intenzivno iskali ugodno stanovanje za nakup in obnovo. Iskanje žal ni obrodilo želenih sadov, a smo rešitev naposled le našli pri Marijinih sestrah, ki so nam v Predosljah podarile parcelo z razpadajočo hišo. Z vašo podporo bomo hišo podrli in zgradili novo, ter tako zagotovili prostore še eni družini v stiski.

Nov Vincencijev koledar bo na voljo po župnijah v okviru omenjene akcije, lahko pa ga naročite tudi po elektronski pošti (info@drustvo-vzd. si) ali po telefonu (041 286 454). Priporočen prispevek za koledar znaša 10 evrov.

Veseli smo, da lahko skupaj gradimo dom za vse, ki ga nimajo. Bog poplačaj za vsak vaš dar!

ZAKAJ PRAV JEZUS? (34)

PRIMOŽ KREČIČ

Vstajenje je Jezusovo poveličanje

V prvi krščanski skupnosti so predstavili **Jezusovo vstajenje kot vrhunec zgodovine in začetek izpolnitve sveta.** Jezus je s svojo osebo in svojim delom začel prihodnost sveta in človeštva v Bogu. Sveti Pavel pravi: "Saj vemo, da Kristus, potem ko je bil obujen od mrtvih, več ne umre; smrt nad njim nima več oblasti" (Rim 6,9). To življenje ni oživitev prejšnjega, ampak **povsem novo in spremenjeno, obnovljena človeškost v Svetem Duhu.**

Novo stvarnost Vstalega je skušala prva skupnost opisati z različnimi besedami in simboli. Zato so ob **vstajenju** govorili tudi **o poveličanju**. Zlasti evangelist Janez poudarja Jezusovo zmago nad smrtjo in predstavlja stanje slave, v katerega je stopil. Tretji izrazni način je **povišanje**, ki pomeni življenje človeškosti v Božji večnosti. Vstajenje je oživitev mrtvega Kristusa.

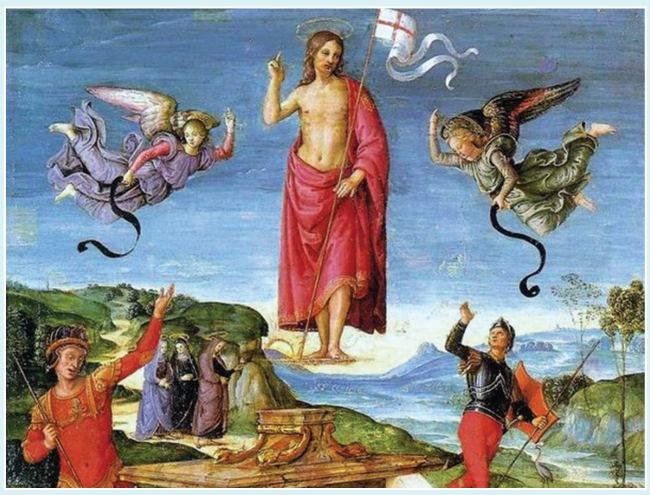

Aramejski vzklik: *Maranatha*, ki izhaja iz prve krščanske skupnosti, (1 Tes 1, 9) govori o vstajenju, ki je dobilo mesijanski značaj. Jezusa so umorili kot zmotnega mesija, pa ga je Bog razglasil za resničnega Mesija, kot Gospoda in Kristusa. (Apd 2,36; 5,31) To **povzdignjenje je prikazano kot ustoličenja kralja**, Jezus je kralj poslednjih časov. V tej veri so močno upali na njegov drugi prihod. (1 Tes 4,15; 1 Kor 1,17) Petnajsto poglavje *Prvega Pisma Korinčanom* povezuje Jezusovo vstajenje **z vstajenjem človeštva od mrtvih** ob njegovem drugem prihodu. Sveti Pavel se je srečal s to novo stvarnostjo Jezusa na poti v Damask.

Kristusovo gospostvo in poveličanje se ne nanaša le na prihodnost, ampak **objema tudi sedanjost in zgodovino.** *Pismo Filipljanom* govori o njegovi duhovni moči, po kateri je prišel na svet. Zato uporablja besedo **izpraznjenje od svojega ali izničenje.** (kenoza) V tem stanju je nekako zakril svoje Božje veličastvo in postal blizu vsem stanjem človeške krhkosti, kar je bistvo ljubezni. Sveti Janez Zlatousti pravi: "Ostal je, kar je bil, le privzel je, kar ni bil: postal je meso in ostal to, kar je bil, Bog Logos". (Janez Zlatousti) Hvalnica govori **o poveličanju njegove človeškosti.** "Ni vzel, česar bi prej ne imel, ampak je kot človek prejel, kar je kot Bog že imel". (Teodoret)

Bog ga je po tej veliki daritvi povišal in dal tudi njegovi poveličani človeškosti tisto slavo, kot jo je imel pred prihodom na svet. Tudi v *Pismu Kološanom* govori sveti Pavel o prvorojenstvu Gospoda pred stvarjenjem in o prvorojenstvu vstalih od mrtvih. (1 Kol 1, 15-20)

O večnem bivanju Sina pri Očetu in njegovi žrtvi v zemeljskem življenju govori evangelist Janez. **Na njegovo življenje in zlasti trpljenje gleda v luči bodoče slave in poveličanja.** Vse je povezano med seboj, v povezavi križa in vstajenja se razodeva njegova osebna bit kot pokorščina Očetu, (Jn 4,34; 5,30), tako je sprejel svoje trpljenje. V izročitvi v Božjo voljo se je zgodil njegov prehod k Očetu, (13,1) v njegovo slavo. (17,5) **Oče je sprejel Sinovo predanost tako, da ga je povišal in mu dal oblast**, v kateri se bo vrnil kot prihodnji maziljenec (1 Tes 1,10; Apd 3,20) in sodnik človeštva. Vstajenje in križ sta dva obraza iste skrivnosti, prehod Gospoda v novo bivanje pri Očetu, ki je tudi nov način bližine za človeštvo. Jezus odslej živi svojo človeškost na Božji način.

SREČANJE POD LIPAMI Dr. Ivan Čuk in dr. Aleks Leo Vest

Prevarani sokoli

V četrtek, 2. avgusta, so na Srečanju pod lipami predstavili zajetno monografijo Prevarani sokoli, ki sta jo spisala avtorja dr. Ivan Čuk in dr. Aleks Leo Vest. Večer, ki sta ga priredila Krožek Anton Gregorčič in Kulturni center Lojze Bratuž, je vodil dr. Jože Dežman, ki je med drugim spremljal knjigo kot recenzent. V uvodnih besedah je predstavil

avtorja, ki sta po poklicu športna pedagoga in je zato še bolj zanimivo, da sta se lotila te teme.

Dr. Aleks Leo Vest je prisotnim uvedel temo monografije.

Povedal je da sta z dr. Čukom zelo radovedna človeka in ko sta spoznala Viktorja Murnika, zavednega Slovenca in Sokolca, sta začela tudi z raziskovanjem in pisanjem. Zanimalo ju je, zakaj je sokolska organizacija izginila po drugi svetovni vojni. Največ informacij sta dobila v partijskih arhivih.

Dr. Ivan Čuk je potem s pomočjo projekcij prikazal prisotnim svet, skozi katerega sta se sprehodila s kolegom. Najprej je orisal sokolsko organizacijo in se osredotočil predvsem na pomen, ki ga je imela vzgoja. Za Sokole so bile temeljnega pomena telesna, moralna, narodna in demokratska vzgoja. Sokoli so hoteli imeti zdrave, pametne, moralne, narodno zavedne in demokratične člane. Bili so zelo jasno pravno urejeni. Ustanovljeni so bili po zakonu o sokolstvu kraljevine Jugoslavije, to je bil 300 strani dolg dokument, ki je urejal celotno delovanje Sokola, od zveze, preko žup, do društev in članov. V Sloveniji je bilo med vojnama pet žup, in sicer Mariborska, Celjska, Kranjska, Ljubljanska in Novomeška.

Začetno je imela partija zelo negativen odnos do Sokola in ga je hotela uničiti. To se je spremenilo okoli leta 1932. Najden dokument dokazuje zelo natančno poročilo o sokolski organizaciji, v katerem ugotavljajo, da je organizacija lahka tarča za prevzem, da ima denar in da ima mladino, ki je narodno zavedna in se da manipulirati oz. upravljati s telovadbo. Sokolov je bilo 250.000 in ti bi lahko postali bodoča armada komunistične partije. In res so začeli iskati somišljenike med Sokoli in jih tudi dobili. Z njimi je partija hotela prevzeti posamezna društva, kar jim je tudi uspelo. V tistih, kjer so se Sokoli uprli, pa so se razdelila na dvoje.

Partija je na različne načine prevzemala funkcije v organizaciji, npr. prevzeli so sokolski tisk, vnašali politiko v društvo in zbirali voditelje, ki so bili partiji podrejeni.

Od tega trenutka delujejo dve sokolski organizaciji. Tista, ki jo vodi partija z voditelji, ki naj bi ne imeli dovoljenja pri odločitvah, in prvotna organizacija.

Po drugi svetovni vojni gredo Sokoli v ilegalo in ni več javnih informacij o njihovem obstoju in delovanju. Realnost je, da so Sokola ukinili vsi totalitarizmi 20. stoletja, in sicer fašizem pri nas, nacizem ob okupaciji Gorenjske in Štajerske in po vojni še komunizem, najprej v Sovjetski zvezi in kasneje v Jugoslaviji. Ukinili so ga, ker niso potrebovali moralne in etične vzgoje, saj ko dovoljuješ medsebojno ubijanje, ta vzgoja propade. Demokratična in narodna vzgoja pa nista bili potrebni, saj je prevladovalo enoumje in primarnost komunističnega internacionalizma. / MČ

Nagrada "Mirko Špacapan"

KUlturni center Lojze Bratuž in Associazione cure palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre in Krožek za družbeno-politična vprašanja "Anton Gregorčič" razpisujejo **nagrado "Mirko Špacapan"**.

- Nagrado financira osebno gospa Manuela Quaranta Špacapan, predsednica Ustanove Associazione Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre.
- Nagrada je namenjena posameznikom, ustanovam in organizacijam iz goriškega prostora za pomembne dosežke ali življenjsko delo v korist slovenske narodne skupnosti na raznih področjih.
- Nagrajence lahko predlagajo ustanove, organizacije ali posamezniki.
- Predlog in utemeljitev morata biti zaprta v kuverti označeni z napisom "NE-ODPIRAJ – Predlog za Nagrado Mirko Špacapan".
- Predlog mora biti oddan lastnoročno ali po pošti na sedež Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, 34170 GORICA, **do 30. septembra** vsakega leta.
- Kuverte bodo odprli člani komisije.
- Komisijo za priznanje sestavljajo trije (3) člani, ki jih predlagajo Kulturni center Lojze Bratuž, Associazione Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre ter Krožek za družbeno-politična vprašanja "Anton Gregorčič".
- Nagrado podeli predsednica društva Associazione Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre na priložnostnem večeru.
- Odločitev komisije je dokončna.

SREČANJE POD LIPAMI Družina Devetak z Vrha Sv. Mihaela

Zavezani tradiciji, odprti novemu

Foto DP

Na zadnjem poletnem Srečanju pod lipami, ki sta ga Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič priredila v torek, 7. avgusta, je bila v gosteh družina Devetak z Vrha Sv. Mihaela, in sicer Avguštin Devetak, Gabriella Cottali in njune štiri hčerke Sara, Tatjana, Tjaša, Mihaela. Pred začetkom pogovora je otroški pevski zbor z Vrha Sv. Mihaela, ki se je pred kratkim poimenoval Etko Mužetko, zapel številnim prisotnim prav pesmico Etko Mužetko in še venček slovenskih narodnih pesmi. Zborovodkinja in predsednica prosvetnega društva Karen Ulian, ki je med drugim Avguštinova nečakinja, je na kratko predstavila bogato delovanje društva. Pod okriljem društva delujejo štirje zbori: Bodeča Neža, otroški pevski zbor, mladinska pevska skupina Vihar in cerkveni pevski zbor. Društvo pa prireja še veliko dejavnosti, kot so pevska revija Zlata grla, koledovanje, barvanje pirhov, kresovanje, izleti po slovenskih poteh ter delavnica Na Krasu je krasno.

Zgodbo o tradiciji, delu in uspehu družine je vodil kulturni delavec Jan Leopoli, ki je na kratko predstavil družino. Povedal je, kako je na obisku v gostilni začutil, da je pojem družine za Devetakove zelo pomemben. To je potrdil tudi Avguštin Devetak, ki je dejal, da so v družini upanje, vera, ljubezen; in če ti kaj v življenju zmanjka, se obrneš do družine. Razkril je, da je razumel pomen družine, že ko je bil mlad, in ga potem predal tudi hčerkam. Tudi žena Gabriella se strinja s tem dejstvom in dodaja, da kljub napornim trenutkom, ko je največ dela in težav, z ljubeznijo do družine in do dela se da vedno premostiti vse.

Sledil je pogovor s starejšo hčerjo Saro, ki je samostojna podjetnica in ima kmetijo, na kateri prideluje sadje in zelenjavo ter pripravlja marmelado, med in sokove. Tudi zanjo sta zelo pomembni družina in narava; če naravo spoštuješ, pravi, ti tudi vrne zaupanje.

Tatjana, dolgoletna kuharica v Lokandi Devetak, se pa počasi oddaljuje iz kuhinje, saj je odgovorna za administracijo, kar terja vedno več časa in energij. Skrbno ureja tudi dvojezične informacije na spletni strani in socialnih omrežjih, saj, čepav smo v Italiji, ima slovenstvo od nekdaj velik pomen za družino.

Tjaša, ki je med drugim sommelierka, je v gostilni odgovorna v jedilnici in za vina. Letos poleti je izkoristila možnost dela za mesec dni v priznani restavraciji šefa Massimilijana Alajma La Montecchia v Padovi. Tjaša, ki se je takoj vključila v skupino priznane restavracije, je priznala, da se je iz te izkušnje veliko naučila in nekaj tudi doprinesla k delovanju domače gostilne.

Najmlajša članica družine Mihaela pa je v gostilni neke vrste "jolly", saj pomaga v baru, v kuhnji in pri strežbi, a zdaj se bo osredotočila na kuhanje, saj se nekaj let uči in pripravlja za to nalogo.

Moderatorja je potem zanimalo, kaj družino moti glede gostov. Povedali so, da so nekateri gostje vedno manj potrpežljivi, kdaj nespoštljivi in najslabši tisti, ki mislijo, da vse vedo in jih celo učijo, kako bi morali delati. Gabriella in Tatjana, ki sta kuharici, sta tudi povedali, da jih motijo tisti, ki zahtevajo popust, kar zanje pomeni nespoštovanje do kvalitetnih pridelkov, ki jih uporabljajo, in do dela, ki sta ga vložili v pripravo jedi, saj so cene primerne in občasno celo prenizke.

Veliko zanimivih stvari so se še dotaknili govorci, kot spremembe v gostinstvu v letih, obnove gostilne, pomembnosti teritorija in hrane. Na koncu, a ne najmanj pomembno, je bil govor o narodni zavesti. Avguštin je povedal, kako so bili v družini vedno narodnozavedni in kako so od vsega začetka v gostilni imeli vse dvojezično. Nekoč so bili težki časi, saj nekateri gostje, ko so videli slovenski jezik v meniju, so kar odšli brez pozdrava. Zdaj je teh ljudi na srečo vedno manj in je več tistih, ki se raje kaj naučijo, zato, je zaključil Devetak, se noben slovenski gostilničar ali podjetnik ne sme bati govoriti in pisati v slovenščini ali dvojezično, saj je to del nas, naše kulture, naše tradicije in našega teritorija. / MČ

Kratke

Kaiser Karl Festival 2018 za mir med narodi

Primorsko orgelsko društvo, ki so ga ustanovili marca 2016, nadaljuje s svojimi načrti in z vrednotenjem orgelskega sveta. Orgle so instrument, ki najbolje izražajo Evropo, njeno zgodovino in vrednote. Društvo je doslej pomagalo nekaterimi župnijami pri umestitvi nekaj manjših pozitivov. Njegovi člani trenutno sodelujejo pri obnovi nekaterih zgodovinskih instrumentov, pri postavitvi novih velikih orgel v koprski stolnici, pri obnovi in preselitvi starih Callidovih orgel iz 18. stoletja. Lani so blagoslovili nove Zaninove orgle na Jazbinah pri Števerjanu, ki so sodoben in pomemben instrument. "Prepričani smo", pišejo v tiskovnem sporočilu, "da bo tudi letošnji festival, skupaj z drugimi načrti (posebno tečaji nadškofijske orglarske šole), predstavil vsaj majhen prispevek h kulturnemu in duhovnemu razvoju naših krajev in k pospeševanju priložnosti za nove rodove, ki hrepenijo po optimizmu, po novih in močnih vrednotah".

Spored koncertov letošnjega festivala:

Nedelja, 2.9.2018, ob 19.45, Cerkev Marijinega oznanjenja v Ljubljani: Pier Damiano Peretti (A), orgle

Torek, 4.9.2018, ob 20. uri, Župnijska cerkev sv. Štefana v Vipavi: Pier Damiano Peretti (A), orgle

Nedelja, 16.9.2018, ob 20.45, bazilika v Ogleju: Olga Zhukova (RU), orgle

Nedelja, 30.9.2018, ob 17. uri, Mirenski Grad, Miren (Slo): Ensemble Super flumina Babylonis (I-SLO) (2 orgel, čembalo, baročna kitara, harfa, regal, čelo, 6 solistov)

Sreda, 3.10.2018, ob 20.30, cerkev Rosa Mistica v Krminu: Duo Clavier (I) (glas, viella alto – flavte, viella tenore, orgle, čembalo)

Sobota, 26.10.2018, ob 20.30, cerkev Presvete Trojice v kraju Ovaro (UD): Gustav Auzinger (A), orgle

Sobota, 10.11.2018, ob 18.45, Jazbine (Števerjan): Giampietro Rosato (I), orgle in čembalo

Četrtek, 15.11.2018, ob 20.30, stolnica v Gorici: Alberto Gaspardo (I), orgle

S štandreško dekanijo na Barbano

Štandreška dekanija vabi na romanje na Barbano, ki bo letos v soboto, **15. septembra**. Ob 16. uri bo odhod čolna iz Gradeža, ob 17. uri sv. maša, litanije in procesija; letos bo vodil novomašnik "za duhovne poklice in blagoslov v novem šolskem letu". Cena za avtobus in barko znaša 15 evrov. Vse večerne maše na to soboto, 15. septembra, odpadejo. Informacije od ponedeljka do petka med 8.30 in 12. uro na tel. št. 0481 21849.

Društvo goriških upokojencev

Na piknik pod Kanin

Lepa in bogata razlaga, tudi v domačem narečju, prijaznega in zelo razgledanega vodiča Sandra Quaglie, ki je goriške upokojence popeljal na ogled Rozajanskega duma in muzeja brusačev, 4. avgusta, v Stolbici v dolini Rezije, bo prav gotovo ostala v lepem spominu. V kratnih obrisih je nanizal zgodovino teh krajev in omenil neprecenljivo bogastvo ljudskega izročila, ki premore okrog 4.000 ljudskih pravljic, katerih pripoved bi zahtevala čas enega leta. V dolini Rezije je svoj čas obstajalo sedem vasi s približno 6.000 prebivalci, danes ostajajo obljudene samo še štiri s 1000 prebivalci. Zanimivo je, da rezijanska govorica premore kar štiri različice. V vasici Stolbica, ki jo štejejo za "en sam muzej", je značilno, da v pogovorni inačici odpadeta črki "h" in "g". V stoletjih so se v domačo govorico vrinile tudi nekatere tujke, ki izhajajo iz furlanščine ali nemščine, te so namreč posredovali domači brusači iz svojih delovnih popotovanj v tujih kulturnih okoljih. Izlet so upokojenci zaključili z druženjem v restavraciji Carnia. / (in)

KC LOJZE BRATUŽ "6 za ... eno razstavo"

Svetlobe in sence

V soboto, 25. avgusta, so v galeriji Kulturnega centra Lojze Bratuž odprli prvo prireditev nove sezone, skupinsko razstavo "6 za... eno razstavo". Gre za prireditev, ki jo že dvajset let prireja koordinacijski odbor Združenja fotoklubov na Goriškem, katerega člani so Fotoklub Skupina 75, Circolo fotografico Castrum, Circolo fotografico Isontino, Fotoclub Il Torrione, Fotoclub Lucinico in Gruppo Fotografico Accademia Europeistica. Številne prisotne je najprej pozdravila predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž Franka Žgavec, ki se je zahvalila organizatorjem in vsem fotografom, ki so sodelovali pri razstavi. Prav tako se je zahvalil tudi predstavnik koordinacijskega odbora Giovanni Viola. Povedal je, kako je nastal koordinacijski odbor in kako so se časi v dvajsetih letih spremenili. Zahvalil se je vsem fotografom, predvsem Enzu Galbatu, Silvanu Pittoliju in Loredani Prinčič, ki so na poseben način pomagali pri organizaciji letošnje razstave, in Fotoklubu Nova Gorica za čezmejno sodelovanje.

Tema letošnje razstave, ki bo na ogled do 14. septembra med 17. in 19. uro ter ob prireditvah, je Svetlobe in sence.

MČ

Foto DP

V organizaciji ZCPZ Gorica 22. in 23. septembra

Seminar za mlade organiste s prof. Renato Bauer

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica organizira v soboto, 22., in v nedeljo, 23. septembra, v cerkvi Marije Pomočnice na Jazbinah seminar za mlade organiste, ki ga bo vodila prof. Renata Bauer. Za naše srečanje je zapisala naslednje:

"Da, orgle so tako fascinanten instrument, da se jim ne morem dovolj čuditi in jih občudovati še danes. Ob igranju nanje se počutim kot dirigent, ki mora v istem času usklajevati in obvladovati na stotine piščali ter vzdrževati zvočni in estetski red. Po drugi strani pa, kot je rekel sam Bach, je dovolj položiti roke na tipke in ob pravem trenutku zaigrati pravilno. Vse se pa začne s prvim pritiskom na tipko in potem še s pritiskom nog na pedalne tipke... Na povabilo spoštovanega g. župnika in akademskega glasbenika Mirka Butkoviča mi ni bilo težko odgovoriti z DA, da bi odstrla čudoviti svet orgelskih zvokov otrokom in mladim. Ni strahu, na orglah lahko zvenijo tudi sodobne skladbe, pa tiste, ki jih mladi radi pojejo, ne le skladbe 'starih mojstrov'. Čeprav v Sloveniji poučujem orgle na ljubljanski Akademiji za glasbo, občasno poučujem tudi orgle in klavir na nižji stopnji, kjer v zadnjem času opažam ponovno zanimanje za največji instrument. In če znaš igrati na orgle, niso 'daleč' tudi druga sorodna glasbila, kot so klavir, čembalo ali klavikord. Kdo se lahko upre tem čarobnim zvokom?

Vabim vse, ki vas privlačujejo zvoki orgel, da se mi pridružite in se naučite kakšno novo skladbo ali dve. Vsi ste dobrodošli - če še ne znate igrati ali pa če že kaj igrate".

Informacije dobite pri g. Mirku Butkoviču ali v uradu Združenja cerkvenih pevskih zborov Gorica (**tel. 0481 31817**) **od 3. septembra dalje** ali po elektronski pošti na naslovu **zcpz. go@gmail. com**.

Izlet Števerjancev v Domžale

Ogled gledališke predstave "Lepo je biti muzikant"

V soboto, 11. avgusta, so se nekdanji števerjanski mladi in prijatelji odpravili na kratek izlet. Tudi naša županja si je vzela čas in se napotila z nami. Šli smo v Studenec pri Domžalah na ogled gledališke predstave "Lepo je biti muzikant". To je igra z glasbo Slavka in Vilka Avsenika ob 65-letnici njunega ustvarjanja. V polno zasedenem avtobusu smo obujali spomine na stare čase, ko smo v vasi vedno kaj počenjali. Po krajšem postanku med potjo smo prišli do cilja. Tam smo si obložili mizo in si privoščili lep pik-nik, ki je nadomestil večerjo. Organizatorji smo poskrbeli, da je bilo vsega dovolj, in zraven so še udeleženci prinesli marsikaj. Ko smo povečerjali, pokramljali in se nasmejali, smo se odpravili na naša mesta v lep gledališki prostor. Program je bil res odlično naštudiran, tako da smo res uživali ob lepih Avsenikovih melodijah. Že med potjo smo poravnali račune in se odločili, da darujemo manjšo vsoto denarja za tam živečo družino, ki živi v denarni stiski. Jure Sešek, ki je v Števerjanu že poznan kot festivalski napovedovalec in tudi igralec v tej igri, je poslal naslednje sporočilo: *"Dragi Števerjanci, predsednik društva se je posvetoval in odločili so se za družino ene izmed igralk, ki odrašča v trinajstčlanski družini. Enajst otrok! So fejst in zaupanja vredni ljudje. Ja, po predstavi se pa srečamo. Srečno pot in upam, da boste uživali na predstavi. V imenu društva pa hvala za vse vaše dobro delo! Hvala, Jure"!* Po predstavi je z odra sam Jure Sešek pozdravil števerjansko županjo in prisotne Števerjance.

V Števerjan smo se vrnili v prvih jutranjih urah, rekla bi prav kulturno obogateni in veseli, čeprav malo trudni. Za organizacijo izleta se prav lepo zahvaljujemo Lojzetu, ki je poskrbel, da se je vse izteklo, kot je treba, in še za zakusko Jerici in ženam, ki so skrbele, da na mizi ni manjkalo hrane in pijače. Ob odhodu domov smo se izletniki priporočili za organizacijo podobnega izleta vsaj enkrat letno.

J.

Ronke / Ob prazniku farnega zavetnika

Vrhunski orgelski in harfski večer

Tudi letos je Ženski zbor iz Ronk na predvečer občinskega in farnega praznika ob sv. Lovrencu v sodelovanju z istoimensko župnijo in Primorskim orgelskem društvom poskrbel za odličen koncert v ronški cerkvi, posvečeni sv. Lovrencu. Ker smo Slovenci v Laškem povezani z g. Mirkom Butkovičem, ki je diplomiral na akademiji za glasbo v Ljubljani in je zrasel tudi v naši sredi, je tudi letos poskrbel za res lepo oblikovan koncert, ki je navdušil številno občinstvo. Tokrat sta mu prišli na pomoč dve obetavni mladi in nadarjeni umetnici, sopranistka Rebeka Pregelj in harfistka Alice Martina. Po uvodnih besedah kaplana Mirka Franetovicha in presednika ŽePZ Karla Muccija je dejavnost orgelskega društva predstavil zagrajski župnik Giovanni Sponton, ki je tudi omenil večerni program. Sestavljale so ga sakralne skladbe različnih avtorjev.

1) Federico Mirko Butkovič, orgle, 2 skladbi

1. a) Bernardo Storace (1637-1707), Ciaccona

b) Anton Bruckner (1824 - 1896), Ave Maria (original za zbor)

2) Alice Martina, harfa, 3 skladbe

1. a) G. F. Händel, Concerto in b flat major: Andante allegro, Larghetto

2. b) G. Tailleferre, Sonata za harfo: Allegretto, Lento, Perpetuum mobile

3. c) R. Squillaci, Preludij

3) Rebeka Pregelj, sopran in Mirko Butkovič, orgle, Franz Joseph Haydn (1732-1809), Salve Regina g-mol.

Na koncu se je izvajalcem zahvalil domači župnik Renzo Boscarol, ki je vedno rad prisoten na tradicionalnem dogodku; med drugim je spomnil, da letos poteka 50-letnica podpisa pobratenja z občinama Wagna in Metlika. Za glasbene užitke se je zahvalil tudi Karlo Mucci, ki je navzoče povabil v bližnje prostore na družabno srečanje.

KM

Čestitke

V petek, 3. avgusta, sta stopila na skupno življenjsko pot **Stefania in Filip**. Maja in Mitja ter vsi domači jima iz srca čestitamo.

Obvestila

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo društveni sedež v Gorici na korzu Verdi 51/int. zaprt do 31. avgusta.

Knjižnica D. Feigel bo do 7. septembra 2018 odprta od ponedeljka do petka od 8. do 16. ure.

SSO sporoča, da je v avgustu goriški urad odprt za javnost od torka do četrtka po običajnem urniku.

Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju z Galerijo Ars in Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči pripravlja za jesen 2018 spominsko razstavo o tržaški slikarki Eldi Piščanec. Zato se obrača na zasebnike, ki imajo v lasti dela Elde Piščanec, s prošnjo, da bi jih dali na razpolago za obdobje razstave. Informacije na tel. (+39) 0481 531445, pon. - pet. od 8.30 do 12.30 ali po elektronski pošti info@centerbratuz. org.

"Male oglase" najdete na našem portalu www. noviglas. eu.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 31. 8. 2018 do 6. 9. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 31. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 1. septembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 2. septembra: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 3. septembra (v studiu Sanja Vogrič)

Torek, 4. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 5. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Zvezdnato nebo - Izbor melodij.

Četrtek, 6. septembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

RADOVAN GOBEC

KREŠNI ČEK

OTROŠKA SPEVOIGRA

SANJA VOGRIČ
režija, adaptacija in koreografija

MATEJA ČERNIC
dirigentka

DANIELA KLANJŠČEK
kostumografinja

PATRICK QUAGGIATO
orkestracija

SREDA, 05. 09. 2018, OB 19.URI
ČETRTEK, 06. 09. 2018, OB 19.URI
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

info@centerbratuz.org - +39 0481 531445 - www.centerbratuz.org

Priznanje "Bogomir Špacapan"

Kulturni center Lojze Bratuž, Associazione Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre in Združenje cerkvenih pevskih zborov razpisujejo **priznanje za oblikovanje koncerta nabožne glasbe "Bogomir Špacapan"**.

- Priznanje financira osebno gospa Manuela Quaranta Špacapan, predsednica Ustanove Associazione Cure Palliative " Mirko Špacapan" Amore Per Sempre.
- Priznanje je dodeljeno slovenskim društvom, ustanovam ali organizacijam iz goriškega prostora.
- Na priznanje se lahko prijavijo zbori, društva, ustanove ali organizacije z glasbenim sporedom za mašni obred in koncert, ki bo potekal vsako leto v cerkvi sv. Justa v Podgori. Prvi spominski večer bo v petek, 29. marca 2019. Celotni spored mora biti podrobno pripravljen z vrstnim redom izvajanja skladb, z navedbo vseh izvajalcev tudi ev. instrumentalistov in lahko traja največ 60 min.
- Predlog mora biti zaprt v kuverti, označeni z napisom "NE-ODPIRAJ
- Predlog za Priznanje Bogomir Špacapan".
- Predlog mora biti oddan lastnoročno ali po pošti na sedež Kulturnega centra Lojze Bratuž, Drevored 20. septembra 85, 34170 GORICA, **do 30. septembra** vsakega leta.
- Kuverte bodo na sestanku odprli člani komisije.
- Komisijo za priznanje sestavljajo trije (3) člani, ki jih predlagajo Kulturni center Lojze Bratuž, Associazione Onlus Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre ter Združenja cerkvenih pevskih zborov- Gorica.
- Priznanje podeli na koncertu predsednica društva Associazione Cure Palliative "Mirko Špacapan" Amore Per Sempre.
- Odločitev komisije je dokončna.

Ovrednotimo umetnino, ki je za daljši čas “poniknila”

Tone Kralj in Slovanska kapela Lamberta Ehrlicha

V zadnjem zvezku revije Acta Historiae Artis Slovenica, ki jo od leta 1996 redno izdaja Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta na SAZU-ju, je umetnostna zgodovinarka Ana Lavrič posvetila daljši in z običajno izčrpnim dokumentarnim gradivom podprt članek o dveh slovansko-slovenskih svetniških panteonih, ki sta nastala v previsnih letih druge svetovne vojne. Prvega je pod budnim očesom Jožeta Plečnika leta 1939 izvedel Slavko Pengov in je še danes viden na zunanji fasadi mizarske delavnice v poslovilnem kompleksu ljubljanskih Žal. Slovanska kapela sv. Cirila in Metoda, ki jo je Tone Kralj poslikal v Akademskem domu sv. Cirila leta 1940 po naročilu Lamberta Ehrlicha, pa je veljala za izgubljeno, njeno dokaj celovito podobo pa nam posredujejo fotografije in članki, objavljeni ob blagoslovitvi, in nedavno odkriti skromni fragmenti. Ti so se pokazali ob preurejanju prostora za potrebe učilnice Waldorfske šole, ki domuje v nekdanjem Cirilovem domu na Streliški ulici ob vznožju ljubljanskega gradu.

Bogoslužju namenjen prostor je Kralj slikarsko razdelil na dva dela, s slovansko-ekumensko vsebino je zamejil prezbiterij, s slovensko-marijansko vsebino pa zaznamoval občestveni del, namenjen študentom, ki so prebivali v domu. V središču oltarne stene tako stojita slovanska apostola Ciril in Metod, pokristjanjeni Slovani za njunim hrbtom pa tvorijo iluzionistično globok apsidalni polkrog. Z leve proti desni si sledijo Slovenci, Hrvati, Srbi, Čehi, Slovaki, Poljaki in Rusi, za njimi, na skrajnem desnem robu, se je sam Tone Kralj tudi portretiral. Nad to množico vernikov se v ozadju dvigajo narodna svetišča - naj tu omenimo samo Sv. Višarje in Sv. Goro - čeznjo pa se pneta mavrična loka. Krajši stranici prezbiterija dopolnjujejo liki prostostoječih slovanskih svetnikov: na severni steni stojijo drug ob drugem Rus sv. Vladimir, Poljaka sv. Andrej Bobola in sv. Kazimir, Hrvat bl. Marko Križevčan in Čeh sv. Venčeslav; na južni, krajši steni še Rusinja sv. Olga, Slovenka sv. Ema Krška in Čehinja sv. Ljudmila.

V občestvenem delu je Kralj upodobil Gospo Sveto z vojvodskim prestolom kot temelj slovenske državnosti in božjepotno svetišče na Brezjah, dalje še Brezmadežno kot zmagovalko nad peklenskimi silami - k njej se z leve in desne obračajo pomoči potrebni -, ob vratih pa ekspresionistično podan prizor Jezusa, ki pomiri vihar. Evangelijski odlomek izzveni kot odkrita aluzija na akademski klub Straža, ki ga je vodil Ehrlich, in glasilo “Straža v viharju”. Poslikavo je umetnik zaokrožil na stropu z zmagoslavnim Križanim, ki je obdan s Sv. Trojico in simboli evangelistov.

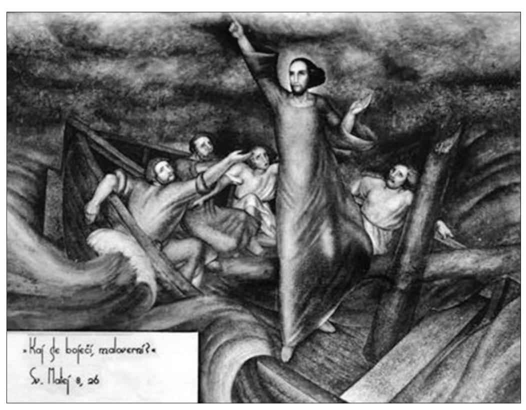

Slikarsko opremo kapele je v celoti poravnal iz lastnega žepa Lambert Ehrlich, ki je Toneta Kralja najbrž poznal zaradi domačih Svetih Višarij. Svetišče in Križev pot je dolenjski umetnik poslikal leta 1930, o njegovi povezavi z naročnikom priča tudi nagrobnik družine Ehrlich na pokopališču v Žabnicah. Kapelo je Lambert Ehrlich blagoslovil 17. novembra 1940, točno leto za tem, ko so nacisti na Češkoslovaškem zaprli vse univerze in višje šole. Iz Prage je zato v Ljubljano pribežal Čeh František Valena, v domu pa je stanoval tudi Slovak Ján Kostiha, ki je študiral slovenščino. Njuna prisotnost je bila med drugim porok, da je bila kapela tudi dejansko slovanska.

Ehrlich si je s slikarskim naročilom nakopal tudi velike težave, saj se je del lotil brez vednosti škofijskega ordinariata in lastnikov stavbe. V nos je šla tudi javna hvala Kraljeve poslikave ob blagoslovitvi. Vse to je privedlo do dolgih razčiščevanj in naposled do novega dogovora z lastniki, ki je bil podpisan 7. oktobra 1941. Ehrlich je ohranil dostop do knjižnice in kapele, dom pa bi moral zapustiti najkasneje do 1. avgusta 1942, a so ga 26. maja, v isti Streliški ulici, likvidirali komunistični VOS-ovci.

Kristusov vnebohod, Štandrež (foto Sclauzero)

Kot ugotavlja Ana Lavrič, poslikava Slovanske kapele združuje Ehrlichovo prizadevanje za krščansko edinost in “njegov politični program, v katerem je načrtoval zvezo slovanskih narodov v okviru velike srednjeevropske konfederacije od Baltika do Egeja. Slovenija naj bi imela v uniji posebno vlogo povezovanja severa z jugom in vzhoda z zahodom; Kralj je najbrž (tudi) zato na začetku kompozicije izpostavil in likovno poudaril Svete Višarje, ki na tromeji slovanskega, germanskega in romanskega sveta predstavljajo povezovalno poslanstvo slovenskega naroda, t. j. Ehrlichovo idejo 'višarskega slovenstva'”.

Jezus pomiri vihar, Štandrež (foto Sclauzero)

Usoda Slovanske kapele je z nasilno smrtjo naročnika in povojno diktaturo kot kraška reka za daljši čas poniknila pod vidno površino, a je še naprej tlela v zavesti Toneta Kralja, ki je “na izviren način interpretiral Ehrlichove verske in politične misli”. Serijo slovensko-slovanskih svetnikov je kmalu za tem, leta 1944, ponovil v cerkvi sv. Jožefa v Soči, presenetljivo pa srečamo posamezne likovne motive in kompozicijske oprijeme bistveno kasneje, v štandreški župni cerkvi sv. Andreja apostola, ki jo je Kralj poslikal v letih 1963 in 1964. Najbolj in najprej nas pritegne prizor Jezusove pomiritve viharja, saj se goriška slika neposredno naslanja na ljubljansko predhodnico in v primerjavi z ostalimi poslikavami štandreške cerkve še vedno ohranja ekspresionistični naboj vzora. Upravičeno ga je Verena Koršič Zorn vzporedila z začetnimi Kraljevimi stvaritvami iz 20. let prejšnjega stoletja.

Ljubljanski je slična tudi upodobitev Brezmadežne, ki je v Štandrežu prav tako stisnjena v ozek in navpičen pas med dvema okenskima odprtinama, k njej pa pritekajo zdaj vaški otroci v molitvi in z barvanimi šopki cvetlic. Tudi sveta Ciril in Metod na desnem delu slavoločne stene sta mlajša “brata” ljubljanskih slovanskih apostolov. In končno, v prezbiteriju, Kristusov vnebohod v objemu oblakov in s polkrogom apostolov in pobožnih žena na novo interpretira kompozicijsko rešitev oltarne stene Slovanske kapele. Morda je ravno ta spomin narekoval še ponovitev avtoportreta, le da se je Kralj tokrat postavil v skrajni levi kot.

Opazne sledove Slovanske kapele sv. Cirila in Metoda, ki je nastala v “višarski navezi” Lamberta Ehrlicha in Toneta Kralja, lahko tako prepoznamo (vsaj) še v slikarskem okrasu cerkve sv. Jožefa v Soči in cerkve sv. Andreja apostola v Štandrežu. Zato lahko le upamo, da se bo nadaljevalo odkrivanje in restavriranje preostale poslikave Slovanske kapele, saj bosta z njo “Ljubljana in slovenski kulturni prostor - kot utemeljeno zaključuje Ana Lavrič - bogatejša za umetnino, ki jim je bila podarjena pred skoraj osmimi desetletji”.

Saša Quinzi

(več fotografij na www. noviglas. eu)

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (28)

Dimitri Tabaj

Jože Kukec (2)

Dne 5. septembra je Slovenec poročal o zasliševanju obtožencev na prvem tržaškem procesu in v zvezi s tem najdemo tudi ime Jožeta Kukca: *“Bidovec je tudi izpovedal o delovanju Kukca, ki je bil te dni ubit na italijanskem teritoriju tik meje. Na omenjenem sestanku, o katerem je Bidovec govoril, je bil navzoč tudi Kukec. Na tem sestanku se je govorilo, da je treba ubiti nekega Bratoša. Kukec se zdi, da je tudi avtor poskušenega požiga šole na Gropadi pri Trstu”.* Isti časopis je 11. septembra dodal še nekaj zanimivih podatkov: *“Isti listi trdijo, da je bil Kukec v tesnih zvezah z Bidovcem in Valenčičem in zdi se, da je Valenčič Kukca prevažal večkrat na svojem avtomobilu”.* V referatu “Pepe Kukec, strah in trepet fašistov” je prof. Samo Pahor izrazil prepričanje, da je bivši praporščak in odbornik Orjune na Rakeku Jože “Pepe” Kukec pripravljal osvoboditev obtožencev. 5. septembra je časopis Jutro poročal: “Iz Postojne so prispeli karabinjerji in fašistični miličniki ter takoj preiskali usmrčenega napadalca. Iz dokumentov, najdenih pri njem, so ugotovili, da se piše usmrčeni Josip Kukec iz Postojne, vodja tamošnjih Orjunašev”.

Italijanom je bilo torej takoj jasno, da so ujeli zelo pomembnega sovražnika. Tako nadaljuje z opisom dogodkov novinar Jutra: *“Italijanska oblastva so lani razpisala na Kukcovo glavo 20.000 lir. Trdi se, da so našli v njegovem žepu posebne vojaške mape in razne dokumente, ki so zelo važni za varnost države. Poleg orožja in listin so našli tudi kompas in živila, s katerimi bi se mogel hraniti Kukec v šumi več dni. /… / “Piccolo” poroča, da se je pripetil incident na koti 581, na kateri so stražili trije miličniki. Ko sta bila dva miličnika pod malim šotorom, je odšel Mojze proti nekemu grmu. Iz neposredne bližine nekaj metrov je padel proti njemu revolverski strel. Duš je star bojevnik in se je s puško v roki približeval napadalcu. Videl je, kako napadalec beži in pri tem strelja. Pogodil je Mojzeja, ki je mrtev obležal v grmu, dočim je bil miličnik Caminada ranjen v prsa. Dušu je uspelo približati se napadalcu, dočim je drugi napadalec pobegnil. Med miličnikom in Orjunašem je nastalo ruvanje, v katerem je Duš napadalca usmrtil, a je bil pri tej priliki tudi sam ranjen v desno roko. Napadalec je miličniku med obrambo odgriznil velik kos mesa”.* Visoka denarna nagrada v primeru aretacije Jožeta Kukca je bila posledica njegove dolgoletne dejavnosti, v kateri je likvidiral več fašističnih nasilnežev, ki so terorizirali slovensko prebivalstvo, pa tudi nekatere ovaduhe. Leta 1928 je z drugimi orjunaši in z “velikim čelnikom” (ali “vojvodo”) slovenske Orjune Markom Kranjcem za kratek čas bil v jugoslovanskem zaporu z obtožbo, da je sodeloval pri umoru bivšega orjunaša Egidija Perica, katerega je Orjuna že nekaj časa obtoževala, da je konfident generalnega konzula Italije v Ljubljani Gavottija. Iz arhivov je razvidno, da je italijanska policija, preko svoje mreže konfidentov, pozorno sledila poteku tega procesa in mrzlično prevajala obravnave in pričevanja (po Kukčevi izpustitvi je spet odredila najvišjo stopnjo nadzora na meji). Časopis Orjuna je objavil pismo, ki naj bi ga generalni konzul Gavotti pisal goriški in tržaški prefekturi 27. julija 1927: *“Neki konfident tega kr. konzulata, ki glede njegove zanesljivosti še nisem na jasnem, mi je danes sporočil, da organizira ljubljanska Orjuna roparski napad z namenom, da izropa prometni avtomobil, ki nosi perijodično na progi Gorica, Sv. Lucija-Idrija plače za idrijske rudarje. Čaka se samo na osebe, ki bi bile pripravljene izvesti to projektirano akcijo. Namen te je pač ta, priti do denarja (katerega ti zločinski člani Orjune vedno iščejo in to za sebe — pod pretvezo, da je za patrijotične čine) kakor se je to zgodilo ob priliki žalostnega in glasovitega ropa v Prestranku, ki se je izvršil na Vel. soboto 1926. leta in ki je bil tudi organiziran od Orjune, kakor mi je še danes zjutraj potrdil gori navedeni konfident, ki mi je tudi izjavil, da je bil še pred 2. leti član Orjune, pa se je potem umaknil, ker je videl, da zločinski karakter organizacije vedno bolj prevladuje v vrstah ljubljanske Orjune”.*

Miličniku in črnosrajčniku Romanu Moiseju, ki je padel pod Kukčevimi streli, so fašisti posvetili ulico v Tržiču. Bil je pripadnik oddelkov, ki so zagotavljali varovanje italijanskih meja med potekom procesa proti “*slovanskim teroristom*” (bazoviškim junakom).

Italijansko ministrstvo za notranje zadeve in prefekture so policijskim organom posredovali več fotografij Jožeta Kukca (tukaj v uniformi Orjune).

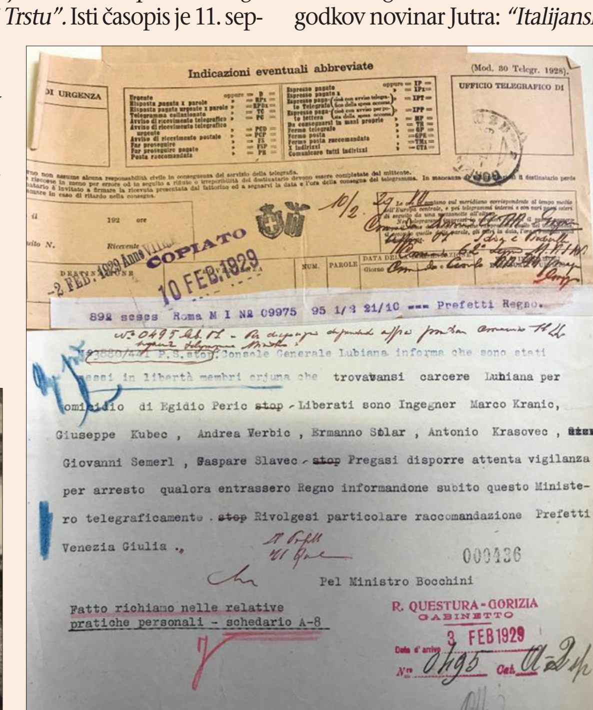

Jože “Pepe” Kukec, “veliki čelnik” slovenske Orjune Marko Kranjec in drugi orjunaši so bili leta 1928 za kratek čas v jugoslovanskem zaporu z obtožbo, da so sodelovali pri umoru bivšega orjunaša Egidija Perica, katerega je Orjuna že nekaj časa javno obtoževala, da je konfident generalnega konzula Italije v Ljubljani Gavottija. Iz arhivov je razvidno, da je italijanska policija, preko svojih konfidentov, pozorno sledila poteku tega procesa in mrzlično prevajala obravnave in pričevanja (po Kukčevi izpustitvi je spet odredila najvišjo stopnjo nadzora na vzhodni meji).

Arturo Bocchini, vsedržavni vodja italijanske policije, si je zelo prizadeval za nevtralizacijo Kukca. Bil prvi mož fašistične tajne službe OVRE in ožji sodelavec vrhovnega poveljnika SS Heinricha Himmlerja (slednji je poznan tudi kot glavni organizator holokavsta), s katerim je usklajeval delovanje OVRE in Gestapa na mednarodni ravni. Na sliki: desno Artuto Bocchini, levo SS general Kurt Daluege.

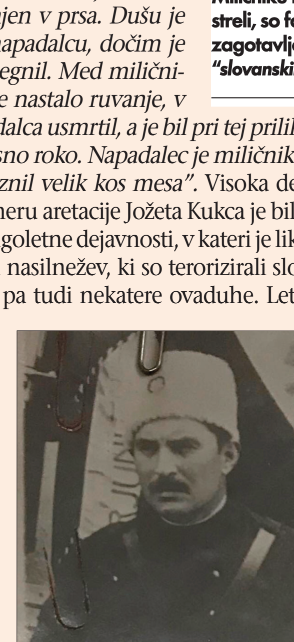

“veliki čelnik” slovenske Orjune Marko Kranjec. Sliko je italijansko ministrstvo za notranje zadeve poslalo vsem prefekturam, s pripisom, da gre za “*nevarnega protiitalijanskega agitatorja*”.

50-letnica

Praga 1968

V noči med 20. in 21. avgustom 1968 so čete Varšavskega sporazuma z izjemo Romunije vdrle na Češkoslovaško in s silo zatrle poskus socializma s človeškim obrazom, kot ga je skušal uvesti Aleksander Dubček. V radijskem uredništvu smo zvedeli, da je skupina čeških in slovaških pisateljev na letovanju v domu Društva slovenskih pisateljev na Belem križu nad Piranom. Vodjo izmene sem prepričal, da me je z magnetofonom poslal v Piran. Podpredsednik Društva slovenskih pisateljev Jože Dular me je takoj sprejel in mi pomagal v sporazumevanju z gosti. Bili so z enim ušesom pri radijskem sprejemnikom, da bi ujeli vsako, najmanjšo vest o dogajanju v domovini. Začetka so me spraševali, če so sovjetske čete res napadle Češkoslovaško ali pa gre za izmišljotino zahodnjaške propagande. Vse bolj jasno pa je bilo, da je prevladala politika Leonida Brežnjeva o omejeni suverenosti.

Češki pisatelj in disident Karel Pecka je bil takoj pripravljen, da za naš radio pove, kako težko je na Češkoslovaškem misliti z lastno glavo. S kolegi je sestavil odprto pismo, ki so ga poslali kolegom-pisateljem v Sovjetsko zvezo, na Madžarsko, Poljsko, Bolgarijo in v Vzhodno Nemčijo, torej v države, ki so napadle Češkoslovaško. Kasneje sem zvedel, da je bil Karel Pecka nekako rojen disident, saj je kot študent izdajal ilegalno revijo "Za pravdu", ki je kritizirala realsocialistično zvrst umetnosti. Leta 1949 je skušal zbežati v Zahodno Nemčijo, vendar so ga ujeli in obsodili na enajst let zapora, ki jih je preživel v delovnih taboriščih. Zgodbe pripovedujejo življenje obsojencev, ki so kot sužnji delali v rudniku urana Jachimov. Leta 1968 jih je objavil v knjigi "Kraj umirajočega človeka". Po desetih letih je bil izpuščen, dobil je službo odrskega tehnika v Narodnem gledališču v Pragi.

Tedaj 42-letnik Ludvik Vaculik je bil že poznan kot avtor manifesta "Dva tisoč besed", ki je izšel v najpomembnejših čeških in slovaških medijih 27. junija 1968, potem, ko je dan prej narodna skupščina odpravila predhodno cenzuro. Manifest je Vaculik naslovil na delavce, kmete, znanstvenike, umetnike in vse državljane, da bi vplivali na bližnji kongres partije. Javnost je zaprosil, naj na vse možne načine, tudi z demonstracijami in stavkami zahteva odstop tistih, ki so zlorabili položaj. Spomnil je, kako je že junija opozarjal na možnost, da bi tuje sile Varšavskega pakta lahko posegle v notranje zadeve Češkoslovaške. Edino kar lahko storimo, mi je dejal, je, da podpremo našo vlado, če je treba, zudi z orožjem. Želeli smo, je še dodal, več humanosti in svobode v domovini in s tem dokazati, da imajo vsi narodi na svetu svoje mesto in svojo vlogo. Iz srca se je zahvalil slovenskim pisateljem, ki so jih sprejeli v najtežjih trenutkih, jim priskočili na pomoč, izrekli in izkazali solidarnost. Želim, da se vsaj njim ne bi bilo treba bati za bodočnost in da bi bili kmalu naši gostje v Pragi.

Aleksander Dubček

Pred očmi imam objokan obraz slovaške pesnice in prevajalke Štefanije Partošove. Zdelo se mi je, da je dokaj starejša od 48 let, kolikor jih je tedaj imela. Hlipaje mi je rekla "ne morem verjeti, da so nas napadli bratje, s katerimi smo se skupaj borili proti nacifašizmu. Ta tragedija me je osebno prizadela, vse svoje življenje sem posvetila tesnejšim stikom med Sovjetkso zvezo in Češkoslovaško. V Sovjetski zvezi sem bila vrsto let, vzljubila sem ljudski program in ljudstvo kot tako. Moskvo sem imela rada kot svojo hčerko, kot svojega človeka. In zdaj tak udarec, tako razočaranje. Je to še vedno tista Sovjetska zveza? Neizmerno mi je žal, da sem kaj takega doživela, raje bi umrla. Na obisk je prišla znanka iz Sovjetske zveze, ki je imela očeta pokopanega na Slovaškem. Pripovedovala je, kako so jo znanci in prijatelji rotili, naj ne potuje v Bratislavo, češ da je tam protirevolucija in da se živa ne bo vrnila domov. Kljub temu je odpotovala, naletela na dobre ljudi, ki so ji na železniški postaji pomagali nositi kovček, jo pravilno napotili. Ko je prišla na očetov grob, ga je našla okinčenega s svežim cvetjem. To je več kot prijateljstvo do mrtvega sovjetskega vojaka. "

Intevjuval sem še Karla Šiktanca, ravnatelja ene največjih praških založb "Mlada fronta", njegovo ženo Heleno, Miroslava Fabero, Mario Knjazevo, otroško pesnico Kristo Bendovo, ki je bila drugič v Piranu. Spoznal sem še Petra Partoša in Jaroslava Seiferta, ki se je, ko je imel manj kot 30 let uprl moskovski politiki Klementa Gottwalda, zato je bil izključen iz partije. Leta 1984 si je prislužil Nobelovo nagrado za književnost, vendar je bil bolan, oblasti pa niso dovolile, da bi nagrado dvignil njegov zet.

V Domu slovenskih pisateljev je preživljal počitnice tudi slovaški zdravnik in dramatik dr. Štefan Kralik. Nekaj dramskih del je napisal že med drugo svetovno vojno, potem pa skoraj vsako leto po eno. Morda je največji uspeh doživela leta 1966 njegova drama "Bogovi ne ljubijo resnice" na odru Slovaškega narodnega divadla. V njej je izpričal svojo vero v svobodno življenje.

Dirjal sem v uredništvo in prvi intervju je bil v oddaji še istega dne. Vodji izmene, tedaj smo bili pod popolnim nadzorom italijanskih kolegov, sem predlagal, da bi intervjuje prevedli v italijanščino in jih poslali v Rim. Osrednje redakcije zanima le, kar se dogaja v Italiji, je zavrnil predlog. Ko so šest let kasneje Jaroslavu Seifertu dodelili Nobelovo nagrado za književnost, sem kolegu, ki je zavrnil prevod v italijanščino, pokazal agencijsko vest o Nobelovi nagradi z dodatkom, da je bil Seifert avgusta 1968 v Piranu.

Saša Rudolf

S 1. strani

Vse najboljše ...

Vemo, da nas boste še spremljali in nas še podpirali. Hvala za vse, kar ste naredili za slovenstvo in ohranjanje slovenske besede, narodne zavesti in naše identite v našem in v vseslovenskem prostoru! Radi vas imamo zaradi vaše naklonjenosti do našega dela, a predvsem zato, ker stojite trdno zasidrani v slovenstvu, solidarnosti do šibkejših in poštenju! V našem in v imenu vseh naših bralk in bralcev vam iskreno voščimo veliko dobrega in lepega, pa še kaj napišite, tudi za naš Novi glas, pri nas imate vedno odprta vrata, to veste in to vedite tudi v prihodnje!

V knjigarni Dom knjige v Kopru so prav na pisateljev rojstni dan predstavili njegovo najnovejše delo Brez Kocbekovega sodelovanja ne bi bilo Osvobodilne fronte. Predstavitve sta se udeležila tudi soavtorja Peter Kovačič Peršin in Mihael Glavan. Kocbekov iskreni prijatelj Boris Pahor je knjižico napisal v sodelovanju z Glavanom in Kovačičem Peršinom prav za ta svoj jubilej.

"Kocbek je že vnaprej videl, da mora Slovenija postati del evropske zgodovine. Vendar naj bi bilo po njegovem mnenju to težko doseči, ker smo majhni in zato za velike evropske države ne najbolj pomembni", je povedal Pahor.

"Boris Pahor je želel spričo porasta fašizma v Evropi in razvrednotenja Kocbekovega delovanja in naše osvobodilne borbe napraviti eno knjižico, ki bi bila spomin, obramba njegove časti, hkrati pa tudi obramba časti naroda samega. Kot pravi Pahor, če bomo mi kot narod zavrgli svoj osvobodilni boj, svojo protifašistično držo, svojo privrženost demokraciji in svobodi, smo si zaprli svojo prihodnost", pa je povedal Kovačič Peršin.

Kovačič Peršin je s Pahorjem naredil intervju, v katerem Pahor opisuje svoja stališča do sedanjih napadov na Kocbeka.

V nedeljo, 2. septembra, bodo v sklopu študijskih dni Draga na Občinah predstavili knjigo pogovorov urednice dnevnika Večer Darke Zvonar Predan z naslovom Najini pogovori, sam pisatelj Pahor pa je v teh dneh dal več odmebvnih intervjujev, v enem od njih je tudi povedal, da še vedno redno piše!

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA 45

Ivana Kobilca ali Ivana Kobilica?

V ljubljanski Narodni galeriji so pred kratkim odprli retrospektivno razstavo slovenske slikarke Ivane Kobilce (1861–1926), ki bo na ogled do 10. februarja naslednje leto. Naj bo ta priložnost povod za Jezikovnico o sklanjanju ženskih imen in priimkov ter tvorjenju svojilnih pridevnikov iz teh priimkov. Ob priimku omenjene slikarke bi me marsikdo popravil, češ da se pravilno zapiše Kobilica, saj je tudi "žuželka zelene barve z zelo dolgima zadnjima nogama", kot pravi Slovar slovenskega knjižnega jezika – kobilica, ne pa kobilca, kot ji sicer pogovorno rečemo marsikje na Slovenskem, tudi na Štajerskem.

Najprej torej razčistimo, da se je ena prvih uspešnih slovenskih slikark pisala Kobilca, ne pa Kobilica. Priimek Kobilica tudi obstaja. Ne nazadnje se tako piše znani slovenski maneken in humanitarec Alen Kobilica. To, da se priimki pogosto ne ujemajo s pravilno pisavo občnih besed, po katerih so nastali, je pogosto. Še en znani Slovenec, pisatelj Tone Partljič, je že večkrat povedal, da se njegovi sorodniki večinoma pišejo Partlič, samo njega je neki tankovestni uradnik ob rojstvu zabeležil kot Partljiča, in je tako ostalo. Pomislimo samo na različice priimkov, kot sta Volk in Vovk ali pa Komel in Komelj, Cergol in Cergolj pa še Vizintin ali Vižintin, pri čemer fašističnega spreminjanja slovenskih primorskih priimkov sploh ne bom načenjala, saj vemo, da je variant ogromno. Če bi slikarki vsiljevali priimek Kobilica namesto Kobilca, bi šlo za t. i. hiperkorektnost, ko torej pravilno popravljamo v napačno. Kot če bi priimek Kadivc spreminjali v Kadivec ali Jermenc v Jermenec ali Bolka v Boljka. Poznamo tudi žensko ime Manca poleg imena Manica, kjer je prav tako prišlo do izpusta samoglasnika kot pri Kobilci in Kobilici, čemur se strokovno reče vokalna redukcija in je značilna za narečja, manj pa za knjižni jezik. Priimke pišemo torej tako, kot piše v posameznikovih dokumentih.

Drugo jezikovno vprašanje pri Ivani Kobilci je, ali je prav Ivane Kobilce ali Ivane Kobilca. V prvem primeru sklanjamo tako ime kot priimek, v drugem primeru pa samo ime, podobno kot če pri priimku Kobilca ne bi šlo za samostalnik ženskega spola, pač pa samostalnik moškega spola – v to skupino sodi največ slovenskih priimkov. Zgled za drugi primer imamo v imenu in priimku pred kratkim preminule slovenske slikarke Metke Krašovec, kar seveda sklanjamo čisto običajno: Metka Krašovec, Metke Krašovec, Metki Krašovec itd. Prav je Ivane Kobilce in Ivane Kobilca.

Pa še na eno jezikovno vprašanje lahko odgovorimo pri Ivani Kobilci. Kako se namreč tvori svojilni pridevnik iz njenega priimka oz. kako sploh izraziti njeno svojino? Če bi šlo za moškega, bi rekli Kobilčeve slike. Pozor! Ne Kobilčine, temveč Kobilčeve slike, če gre za moškega. Podobno je prav Sašev in Mitjev in Lukov (v primerih moških imen Aljoša, Mitja in Luka), narobe pa Sašin, Mitjin in Lukin. Svojilni pridevnik Sašin izhaja iz ženskega imena Saša. Tako ločimo, če mislimo slovensko igralko Sašo Pavček ali pa njenega igralskega kolega, ki se piše Saša Tabaković. Je potemtakem prav tudi Kobilčin? Ni narobe, če rabimo pridevnik Kobilčin (npr. Kobilčine slike), kljub temu pa se priporoča raje slike Ivane Kobilca ali Ivane Kobilce. Če gre za svojilni pridevnik, ki izraža svojino ženske, in to iz priimka, ki je samostalnik ženskega spola (poleg Kobilce so taki še Muha, Vuga, Verginella itd.), je prav tudi Muhin, Vugin in Verginellin, nikakor pa za sliko Metke Krašovec ne moremo rabiti Krašovčina slika, čeprav je jezikovno to izvedljivo (ne polomimo si jezika in tudi beseda je berljiva), enako tudi ne za knjigo Zofke Kveder – Kvedrina knjiga, temveč knjiga Zofke Kveder. Bomo videli, kaj bo prinesel čas, mogoče se bo kdaj uveljavila tudi taka norma pri svojilnih pridevnikih iz vseh priimkov, ki jih nosijo ženske.

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

53. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2018

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA
OPČINE (TS) – DUNAJSKA CESTA 35

Petek, 31. avgusta 2018

- Ob 16.30: Erika Jazbar
  PLURALIZEM PO SLOVENSKO

Sobota, 1. septembra 2018

- Ob 16.30: Aleš Šteger
  MISLITI MEJE
- Ob 20.00: Akademija ob 70-letnici Slovenske prosvete

Nedelja, 2. septembra 2018

- Ob 9.00: sveto mašo bo za udeležence Drage daroval ljubljanski pomožni škof Tone Jamnik Pel bo zbor Sv. Jerneja z Občin, vodi Janko Ban
- Ob 10.30: Imre Jerebic in Lojze Peterle
  KAKO REŠEVATI SOCIALNE PROBLEME V SLOVENIJI
- Ob 15.30: slovesna izročitev 7. Peterlinove nagrade
- Ob 16.00: Bernard Nežmah
  NOVA SLOVENSKA POLITIKA

Evropske mladinske manjšinske organizacije

Skozi pravljice spoznavali manjšine

Od 5. do 12. avgusta je Grou, mestece v nizozemski pokrajini Friziji, gostil YEN-ov seminar Diversity festival z naslovom "Terp of Tales". YEN (Youth of European Nationalities) je krovna organizacija, ki združuje mladinske manjšinske organizacije iz celotne Evrope. Seminarja se je udeležila tudi skupina predstavnic slovenske manjšine v Italiji in pripadnic društva MOSP (Mladi v odkrivanju skupnih poti), ki je že dolga leta včlanjen v YEN.

Letošnjega seminarja se je udeležilo približno 50 mladih manjšincev, ki so zastopali 18 različnih manjšin iz Evrope. Če jih naštejemo nekaj, so to bili Nemci iz Madžarske, Nemci iz Rusije, Danci iz Nemčije, Vlahi iz Srbije, Makedonije in Romunije, Retoromani iz Švice...

YEN-ovi seminarji potekajo štirikrat letno, poletni seminar Diveristy festival pa je vedno kulturno obarvan. Letos so udeleženci seminarja s pravljicami in zgodbami manjšin predstavljali in sestavljali nove zgodbe. Udeleženci so imeli možnost, da izbirajo med štirimi različnimi delavnicami: pevsko, gledališko, digitalno in delavnico pisanja zgodb. V vsaki so na različne načine pripovedovali nove zgodbe, s katerimi so se potem predstavili na zaključni prireditvi, ki je potekala v mestu Ljouwert – Leewarden, v paviljonu MeM – Livingroom of languages in so se je lahko udeležili vsi mimoidoči. Na njej se je predstavila gledališka skupina, ki je s svojimi prizorčki povezovala celotno dogajanje, pevski zbor, ki je pel pesmi različnih narodov in manjšin (po slovensko so zapeli O Vrba), udeleženci pripovedovanja zgodb so prebrali pesmi in zgodbe, ki so jih napisali na delavnici, predstavili pa so tudi kratke filmske zgodbe, ki so jih pripravili v digitalni delavnici.

Poleg delavnic je bil na programu tudi celodnevni izlet, na katerem so si udeleženci seminarja ogledali terp Hegebeintum, najvišjo točko v Friziji, visoko 8m in mesto Leewarden. Isti dan so imeli tudi "medkulturno tržnico", na kateri se vsaka manjšinska organizacija predstavi s svojim delovanjem in tipično hrano in pijačo. Tržnica je bila namenjena tako udeležencem seminarja kot širši publiki, ki se je zbrala v paviljonu MeM. Večer pa je popestrila asturijska glasbena skupina Xera.

YEN-ovo poslanstvo je tudi to, da udeleženci seminarjev vsakič spoznajo drugo manjšino in njihovo realnost, zato se seminarji vsakič odvijajo v drugem kraju (dvakrat so seminar pod okriljem MOSP-a organizirali tudi v Trstu). Letos so torej spoznali frizijsko manjšino na Nizozemskem in njihovo manjšinsko organizacijo FYK (Frysk Ynternasjonaal Kontakt).

Prihodnji seminar bo potekal v Bratislavi od 8. do 14. oktobra, čas za prijavo pa je do 31. avgusta.

Urška Petaros

In memoriam

Utihnil je žametni glas Livia Valenčiča

Dragi Livio,
v petek, 10. avgusta, ko je bil na Opčinah tvoj pogreb, sem bil v Dobrni, na sklepnem dnevu poletnega seminarja ZCPZ in tako se ga nisem mogel udeležiti. Naj se torej vsaj na teh straneh poslovim od tebe.

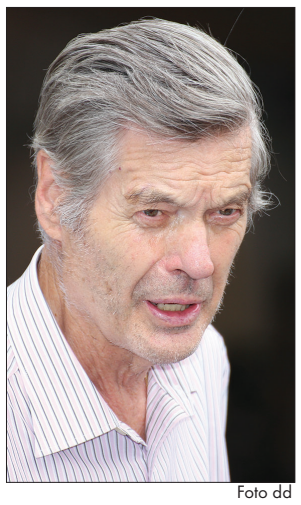
Foto dd

Čeprav sem te prvič v živo srečal, ko sem na radiu začel sodelovati pri programskem oddelku, si mi bil že dolgo znan po glasu, saj si bil eden mogoče najbolj prepoznavnih moških glasov našega radia. Slovenščina ti je tako zvenela, da je bilo lepo te poslušati, in sprašujem se, v kolikšni meri si to lepoto govorjenega jezika prinesel od doma, kar naj bi med drugim potrjevalo besede pisatelja Milana Lipovca, ki je nekoč dejal, da govorijo Brkinci žlahtno slovenščino. Tvoji starši so bili doma iz Slop, če se ne motim, in ta žlahtnost brkinske govorice se je nato odražala tudi v vsem tvojem nastopanju.

Po glasu te torej poznam, odkar sem živ, saj si službo napovedovalca nastopil leta 1958, kot 23-letni fant. Veliko pa si nastopal že prej. Že v dijaških letih si se vključil v znamenito igralsko skupino, ki je nastopala v dvorani Marijinega doma v ulici Risorta, pod mentorstvom nepozabne Stane Kopitar Oficija. Kot Šentjakobčan si se namreč naravno pridružil igralcem, ki so v tistih letih odigrali nič koliko predstav. Bila je to odlična šola in tako ni čudno, da si se kaj kmalu znašel v vrstah igralcev Slovenskega odra in Radijskega odra, kjer si to igralsko in jezikovno znanje še nadgradil ob uprizarjanju zelo različnih vlog..

Ko mi je tvoja nečakinja Ivana, v soboto, 4. avgusta, sporočila, da si umrl, in sem ugotavljal, da bi 14. avgusta dopolnil 83 let, so se mi v mislih zvrstili spomini na mnoge skupne radijske vsakdanjosti. Med drugim na smešen dogodek, ko sta nekoč z Gregorjem Pertotom v režiji dve začela brati naslove poročil, a te je zaradi nekega tipkarskega škrata in asociacije, ki je temu sledila, popadel tak smeh, da si morali po večkratni prekinitvi, zapustiti studio in se pomiriti na hodniku, medtem ko je Gregor s profesionalno resnim tonom sam bral dalje. Do solz si se takrat smejal in še danes ne vem, kako se je Gregor lahko koncentrirano zadržal, da ni tudi on sam bruhnil v smeh.

Vedno ti bom hvaležen za bralske nasvete in priporočila, ki si mi jih dal, a tudi za prijazen pristop, ki si ga imel do mene, takrat mladega in neizkušenega zunanjega sodelavca. Na radiu si bil tudi sindikalist pri CISL in kmalu si sprejel tudi večje odgovornosti na pokrajinski ravni, kot predstavnik gledališkega in igralskega sektorja. V tem smislu si deloval tudi kot član pokrajinskega in kasneje vsedržavnega vodstva tega sindikata. Večkrat pa si kot sindikalist v slovenščini in italijanščini nastopal kot govornik na prvomajskih proslavah in drugih javnih shodih. Ob Laporniku in Saši Rudolfu si bil tudi član radijske 'športne ekipe' in si se kot odličen igralec namiznega tenisa večkrat udeleževal notranjih športnih tekem med sedeži. Mislim, da je v vitrini, ki še danes stoji na hodniku v šestem nadstropju radijske hiše, kar nekaj pokalov, ki jih je za tržaški sedež RAI odsvojila vaša ekipa. Kot ljubitelj športa si dolga leta deloval kot špotni delavec in organizator v vodilnih strukturah Bora in kasneje ŠZ Jadran ter same ZSŠDI.

Nedvomno si bil človek, ki je rad pomagal in to na različnih področjih, od športa do politike, saj si, še zlasti po upokojitvi leta 1994, sprejemali razne zadolžitve v vodstvu Sveta slovenskih organizacij in predvsem v raznih 'skupnih' organizacijah, med drugim pri SSG ali v upravnem svetu Zadruge Primorski dnevnik. Dolgo let pa si skrbel tudi za upravljanje nepremičnin Slovenskega doma v Trstu.

Dragi Livio, moram končati. Tako ob koncu tega zapisa naj ti najprej izrazim svojo hvaležnost za vso prijaznost, ki si mi jo naklonil, a tudi priznanje za vse to delo, ki si ga zavzeto, kompetentno in dosledno opravljal v dobrobit vse naše skupnosti v svesti, da je potrebno iskati skupne točke za sodelovanje, ne da bi se odpovedovali svoji identiteti ali specifičnosti.

Ko zdaj tam v nebeškem Jeruzalemu spremljaš dogajanje na radiu in širše v našem zamejskem prostoru, naj te prosim, da bi kot nekdanji sidnikalist stopil do Najvišjega in ga prosil, da bi se milostno ozrl na nas in nam dal zdrave pameti in pravih, spodbudnih misli, da bi pozitivno nadaljevali delo, ki ste ga prejšnji rodovi zastavili.

Zbogom!

Marko Tavčar

P. S.: Naj v svojem imenu, a tudi v inemu Novega glasa in njegove uprave ob koncu izrazim globoko občuteno sočalje ženi, gospe Silvi in hčerkama Vidi in Kristini z družinama ter sestri Lidiji.

Javni protest

Al' vsi glih al' pa noben?

Konec junija in potem v juliju se je dogajalo, da so po nalogu županov Občin Trst in Devin Nabrežina (na oba je pritisnil prefekt, slednjega pa naj bi opozoril državni pravdnik v Trstu) občinski redarji dosledno nalagali globe tistim avtomobilistom, ki so parkirali svoje jeklene konjičke ob Obalni cesti pod Nabrežino in pod Sv. Križem. Ni šlo samo za kopalce, ki hodijo do morske obale pri Brojnici, Pri čupah ali še kam, ampak tudi za tiste, ki obdelujejo svoje paštne na tem področju. Je že res, da na tistem območju Obalne ceste velja prepoved parkiranja, vendar so bile oblasti v zvezi s tem vsaj do letos precej tolerantne, kot ugotavlja Igor Gabrovec, deželni svetnik stranke SSk, v italijanskem tržaškem dnevniku z dne 12. julija. Gabrovec se v tem članku tudi vprašuje, zakaj niso občinski redarji (pa tudi policija in karabinjerji, op. pisca) enako brezkompromisni npr. do šoferjev tovornjakov, ki na območju od Sesljana do Štivana tudi marsikdaj naredijo kak prometni prekršek. S tem v zvezi bi podpisani opozoril na nekatere kršitve cestno prometnega zakonika, ki so se v glavnem nekaznovano dogajale in se še dogajajo na območju opuščene bencinske črpalke družbe Agip pred prav tako zapuščenim motelom Idea (prej Agip) v Devinu, na križišču med bivšo državno cesto št. 14 in bivšo državno cesto št. 55 nad izviri Timave v Štivanu ter na področju, kjer ista cesta št. 55 prečka z nadvozom kmalu po Štivanu železnico Trst-Tržič-Benetke oz. Trst-Tržič-Videm. Kršitelji so v veliki večini šoferji tovornjakov.

Posnetek kakih deset na območju opuščene bencinske črpalke Agip v Devinu parkiranih velikih tovornjakov je z nedelje, 5. avgusta 2017. Njihovi šoferji so bili v glavnem iz držav Vzhodne Evrope in so tam parkirali za konec tedna, ko je težki promet prepovedan. To se ni dogajalo samo na omenjeni konec tedna, ampak tudi veliko prej in pozneje. Seveda imajo ti tovornjaki hrupne hladilne naprave, ki zaradi vročine lahko tečejo neprenehoma po več ur in zelo motijo prebivalce okoliških hiš, ki jih na tistem področju ni malo. Nekateri od teh so se zato obrnili do karabinjerjev in tudi na policijo, da bi oboji posegli in zadeve uredili. Dva policista sta neko nedeljo res prišla z marico in nekdo od prisotnih je obema pokazal prometna znaka, ki izrecno prepovedujeta dostop tovornjakov na območje bivše črpalke s ceste št. 14. Videla sta tudi znaka, ki prepovedujeta dostop na isto območje, ker je privatna lastnina družbe Agip, a vse ni dosti zaleglo. Eden od mož postave je namreč povedal, da bo o zadevi poročal svojim nadrejenim, a da tovornjaki ne morejo proč zaradi sobotno-nedeljske prepovedi vožnje. Kljub prekrškom nista agenta naložila kake globe nobenemu od voznikov parkiranih kamionov. Ti so potem pod noč brez težav odpotovali vsak proti svojemu cilju. Ker so se protesti prebivalcev okoliških hiš nadaljevali tudi zaradi nedopustnih higienskih razmer v bližini divjega parkirišča, je družba Agip oz. ENI na opozorilo občinske uprave postavila težke betonske pregrade na območje bivše bencinske črpalke. Toda tu pa tam kak kamionist vseeno zapelje tja svoje težko vozilo in tam nemoteno vedri med soboto in nedeljo, ker sil javnega reda navadno ni na spregled.

Podpisani sem se zaradi vsega tega pa zaradi prometnih prekrškov, o katerih sem vedel, da se dogajajo na štivanskem

Foto A. Brecelj

križišču med cesto št. 14 in cesto št. 55, podal tja 24. julija in bil tam nekako od 11.00 do 11.25. Naslednji dan in še 26. julija sem bil obakrat okrog poldne na območju železniškega nadvoza ceste št. 55. Tako sem 24. julija opazil, da so vsi tovornjaki, videl sem jih vsaj pet, ki so prihajali po cesti št. 14 iz smeri Tržiča in na križišču zavili na levo na cesto št. 55 proti Jamljam in Gorici, zapeljali čez polno sredinsko črto, ki se začenja na samem križišču in se nato vleče kakih 100 ali več metrov dalje po taisti cesti št. 55. Zgodilo se je tudi to, da je šofer velikega kamiona, ki je prišel iz goriške smeri po cesti št. 55, zavil na tem križišču kljub prepovedi z le-te na desno, da bi vozil po cesti št. 14 v smeri proti Tržiču. Pri tem je seveda tovornjakar zaradi ostrine ovinka zapeljal svoje težko vozilo na zanj levi pas ceste št. 14, tako da za nekaj trenutkov zasedel vso to cesto, tj. oba njena pasova. Vse to, kot rečeno, v pičli pol uri. Prekrški so bili kar hudi, zlasti v zadnjem primeru, toda kakega moža postave ni bilo od nikoder. Zanimivo je tudi na železniškem nadvozu ceste št. 55. Pred nadvozom se cesta zoži in nekaj metrov pred njim pa nekaj metrov za njim so njeni upravitelji dali izbrisati polno sredinsko črto. Kadar tovornjak zapelje nanj ali iz goriške ali iz štivansko-tržaške smeri, zasede dober del obeh pasov ceste. Če se tam srečata navadni avtomobil in tovornjak, se vozili morata v bistvu ustaviti. Kaj pa se dogaja, če se tam srečata dva težka kamiona, pa si ni težko predstavljati. Še dobro, da sta v bližini nadvoza postavljena prometna znaka, s katerima se daje prednost tistim vozilom, ki prihajajo iz Štivana, medtem ko bi se morala vozila, prihajajoča z goriške strani, tudi ustaviti, če je treba. Problematično pa je, kadar se ta znaka ne spoštujeta. In to se tudi dogaja.

Ob vsem navedenem se porajajo nekatera vprašanja. Ali je cesta št. 55 zgrajena tako, da prenese težki promet? Velja to tudi za most – nadvoz nad železnico? Kdo pravzaprav kontrolira, kako je s stabilnostjo tega mostu? Kako pa je še z mostom čez Vipavo med Gabrjami in Rupo? Ene in drugih se namreč dnevno poslužujejo poleg kar številnih avtomobilistov več kot stotina voznikov težkih vozil. Kaj pa problem nastajanja dolgih kolon za temi vozili in odgovarjajočega onesnaževanja? Če naletiš na katerega izmed teh kamionov kmalu po Štivanu (v smeri proti Gorici) ali po Gabrjah (v smeri proti Štivanu) in nato po Dolu, ga namreč zelo težko prehitiš zaradi ovinkov, omejitev hitrosti in drugih prometnih omejitev. Tam pa so možje postave kar pogosto postavljeni in globe so prav tako pogoste. Največkrat jih plačujejo vozniki navadnih avtomobilov, kadar poskušajo prehiteti kako počasno vozilo ... Tudi zato se postavlja drugo vprašanje: zakaj so policija, karabinjerji in občinski redarji ob Obalni cesti, kot uvodoma povedano, v Jamljah, Dolu in skoraj do velikega krožišča pri Vrtojbi prisotni, drugod, kjer se dogajajo kar težki prometni prekrški, pa jih ni tako pogosto? Ali nis (m) o udeleženci v prometu pred zakonom vsi enaki?

Sicer se je ponedeljek, 30. julija, razširila vest, da so tržaški podžupan Paolo Polidori ter Massimo Romita, občinski odbornik v Devinu Nabrežini, skupno z Giorgiom Damianijem, upraviteljem družbe FVG Strade, sporazumno našli neko rešitev za parkiranje ob Obalni cesti. To so do danes v glavnem udejanjili. Toda spet se postavlja vprašanje pravičnosti. Kako bo s tistimi, ki so v zadnjih časih prejeli globo zaradi nepravilnega parkiranja ob isti Obalni cesti po možnosti tam, kjer je zdaj po posegu omenjenih funkcionarjev parkiranje dovoljeno? Zakaj niso na državnem pravdništvu, prefekturi in na obeh županstvih poskrbeli, da bi bil ta dogovor sklenjen prej, vsaj ob začetku turistične sezone, tako da ne bi bilo potrebno tako brezkompromisno sankcioniranje avtomobilistov?

Aleš Brecelj

(več fotografij na www.noviglas.eu)

Dekliška vokalna skupina

Vesela pomlad na festivalu Europa cantat v Talinu

Dekliška vokalna skupina Vesela pomlad z Opčin je letos sklenila, da bo tudi poleti pevsko aktivna. Pevke so se namreč odločile, da se bodo udeležile največjega zborovskega festivala v Evropi, in sicer Europa cantat, ki se je letos odvijal v Talinu.

Festivala se udeležujejo zbori iz celotne Evrope, pa tudi izven. Ta poteka tako, da imajo pevci vsako jutro vaje v atelieju, na katerega so se prijavili, popoldne in zvečer pa so na vrsti koncerti različnih zborov, ki so udeleženci festivala, in tudi več imenitnih glasbenih skupin. Koncerti so se odvijali v različnih veličastnih dvoranah v Talinu, v raznoraznih cerkvah in na trgih, kjer so organizatorji postavili začasne odre.

Dekleta pevskega zbora Vesela pomlad so se udeležila delavnice Can you hear me? (Ali me slišiš?), ki jo je vodil priznani angleški skladatelj in zborovodja Bob Chilcott. V enem tednu so skupaj z zborom iz Nemčije in iz Estonije ter nekaterimi posamezniki naštudirale repertoar, ki je obsegal nekatere pesmi, ki jih je napisal prav Chilcott, eno skladbo pa je prav za festival napisala estonska skladateljica Selga Mence.

Dekleta so bila nad delavnico navdušena. V enem tednu so se od Boba Chilcotta naučile marsikaj, poleg tega so njegove vaje potekale v sproščenem vzdušju, ker je Chilcott vsako skladbo posebej predstavil z osebnega zornega kota, med vajami je včasih uporabil nekaj angleškega humorja, vsekakor pa se je izkazal za zelo pozitivno osebo, ki je v vsaki stvari videl pozitivne plati. Zadnji dan delavnice je mlade pevke nagovoril s krajšim govorom, v katerem jim je vlil poguma za prihodnost in jim zaželel, da bi v življenju delale tisto, kar jih najbolj veseli.

Zbor Vesela pomlad pa je bil zelo aktiven tudi s svojimi koncerti. Ker je na festivalu zastopal Italijo, je nastopil tudi v sklopu Italian nights v hiši Feniarco skupaj z drugimi italijanskimi zbori. Hiša Feniarco je bila gostoljubno središče za vse udeležence festivala, ki je med drugim po kosilu prijazno ponudila italijansko kavo.

Poleg tega so dekleta nastopila tudi v slovenski hiši, v kateri so promovirali naslednji festival Europa cantat, ki ga bo leta 2021 gostila Ljubljana.

Nastopile pa so še na dveh koncertih: na dvorišču Trnuljčice so se predstavile z ljudskim programom slovenskih pesmi, tako iz naših krajev kot iz Slovenije, v svoj program pa so vključile tudi dve tržaški ljudski. V cerkvi sv. Olafa pa so se predstavile še s cerkvenim programom.

Svoje potovanje v Talinu so sklenile z zaključnim koncertom delavnice, kjer so polnoštevilni publiki predstavile program, ki so se ga naučile s Chilcottom.

Festival je dekletom dal novega zagona, ki so ga prav gotovo prinesle domov in s katerim bodo gradile svojo prihodnjo pevsko udejstvovanje. Ko so slišale toliko različnih zborov iz cele Evrope, so se nad petjem še bolj navdušile.

V društvu Vesela pomlad se še enkrat uradno zahvaljujejo vsem sponzorjem, ki so pripomogli, da so se lahko udeležile tega festivala: deželni zborovski zvezi USCI, Slovenski prosveti, SSO-ju, ZSKD-ju in openskim trgovcem.

Urška Petaros

Obvestila

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 11. septembra (kot vsak drugi torek v mesecu), ob 16.30 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva Konferenca.

Slovenka, intelektualka v zrelih letih, želi z oktobrom za nekaj mesecev najeti ne predrago sobo s kopalnico in wc-jem na tržaškem Krasu, kjer živijo Slovenci. Ponudbe prosim na breda_stele@yahoo. com.

Darovi

Ob 39. obletnici smrti drage tete s. Ahacije Kacin darujeta Marija in Metka 100 evrov za Zavod sv. Družine.

V spomin na prijatelja Livija Valenčiča darujejo družine Buzečan, Germani, Klinec in Pahor 100 evrov za Vincencijevo konferenco v Trstu in 100 evrov za Slovensko dobrodelno društvo.

Za podporo delu Franca Saksida-Trst, za misijone: Felicita Pavšič, Nova Gorica 30 evrov.

Za rojansko glasilo Med nami darujeta Irma in Savina Piščanc 20 evrov.

Za Marijin dom pri Sv. Ivanu: Gracijela 10 evrov.

Misijonski krožek Rojan je prejel:
Za prevozna sredstva v misijonih (MIVA): E. G. 50, N. N. 200, N. N. 100 evrov.
Za lačne otroke p. Jožeta Andolška – Etiopija: S. Ž. 30 evrov; v spomin na prijatelja Livia Valenčiča darujejo družine Germani, Klinec, Pahor in Buzečan 200 evrov.
Za riž otrokom p. Pedra Opeko – Madagaskar: v spomin na Vidinega očeta Livia Valenčiča darujejo sošolke 90 evrov.
Za slovenske misijonarje: Radovan Legiša 50 evrov.
Darove lahko nakažete tudi na:
ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
via Cordaroli 29
34135 Trst

Ogledalo

Človek pomisli kdo si,
le bitje zmot in težav,
ki z oblastjo, prevar in laži
igraš se z usodo ljudi.

V resnici pa, samo prah vesolja!

Pred ogledalom postoj,
v njem videl pravi obraz boš tvoj.

Ti skrivaš, a skriti se ne da
kar ogledalo govori.
Ono ne laže, kakor želel bi ti.

Zgubano lice, utrujene oči
gledajo čas, ki hitro beži.

Uresničit bi sanje blodne želel,
a svoje usoda je sanje imela.

Zgrnila se noč je
nad ogledalo življenja,
duša zdaj išče svoj pravi obraz.

Pavel Vidau

PEVSKI SEMINAR 2018 – Dobrna

Vsako leto na pomlad
bi vsak pevec vedel rad,
če in kdaj bo seminar,
da pripravi svoj denar.
Potlej vneto kritizira,
da mu sploh ni všeč izbira.

Kaj pa letos mu ni prav,
da lahko je godrnjal?
Dobrna je zdravilišče.
Kaj naj tam zdrav človek išče?
Dirigenta vedno v dvoje
si delita, kar se poje.
Letos EN SAM?! Čeprav zlat,
bo dolgočasen za zbežat'!
A nazadnje – kaj se hoče-
ker je v Trstu strašno vroče,
vsakogar le to zanima,
če v hotelu bo vsaj klima.
Kaj?! Smo gostje depandan-
se?!
Sveti Bog! Potem ni šanse!
A ko se avtobus tam ustavi,
v hotelu Park upravnik pravi:
"Tukaj, žal, ni vaše mesto!
Pojdite nazaj na cesto! "
Pod soncem, ki prav močno
peče,
vsak svoj težki kovček vleče,
da vstopi kot kak kup nesreče
v hotel, ki se mu Vita reče.
A ko prestopi vrata veže,
se mu v nasmeh obraz razleze:
klime hlad in sladoled,
na mehke divane pogled
v hipu čisto ga prevzame
in odtlej je konec drame!!!

Niti dobro se ni usedel,
vprašajo, če bi kaj jedel.
Seveda bo, saj ni zabit!
Zdaj vrnil se je apetit.
Bolj kot vsa bogata hrana
pa vse razveseli... Damijana!
"Kakšna Damijana? "
"Močnik, ne! "
se nevednežu pove.
"Čudno, da od vseh jedi
najbolj močnik vsem diši... "
Mi, ponosni, da vse vemo,
koj nevednežu povemo:
"Damijana Močnik, ta je pri-
ma!
Noben zbor boljše vodje nima.

Srečni smo, da je pri nas.
Vemo, z njo ne bo dolgčas.
Ko uči, res ni pardona,
tam kraljica je le ona.
Vendar vmes, ko se bo pelo,
bo zabavno in veselo.
Štiri ure -kar ni šala-
bo ekipa z njo zdržala.

In tako na prvi dan
polni smo pričakovanj.
Dobro vsi razpoloženi
(čeprav že zjutraj prepoteni)
se borimo za svoj stol,
čakamo programček nov.
Ko dobimo svoje mape,
pa ostanemo brez sape:
deset pesmi in še več,
čisto novih, je preveč!
A Damijana kar zahteva,
da se jih takoj prepeva.
Z enim "učom" brati smemo,
z drugim "učom" roko njeno
gledati in ji slediti,
nikdar tempa zamuditi.
To je rahlo nemogoče!
Ona popustiti noče:
"Kej gledaste u note? Kej
študiraste še kar naprej?
Je besedilo težko, novo?
"Gospod usmili se" ste prou
gotovo
že čuli kdej! - Al' nikder prej?
Gor glavo vsak in mene glej! "
A čez dva takta ali tri
se ista scena ponovi:
kot čreda nojev je ves zbor.
Nihče ne dvigne glave gor.
Ženske spredaj vsaj sledijo.
Moški zadaj pa trpijo,
ker imajo s tem težave,
od napora težke glave
in izbuljene oči,
da Damijani se zazdi,
da jo gledajo grdo.
"Ma kej vi gledaste tako
vašo ženo? Tu ne grejI"
In se smejemo kot prej.

Počasi stanje se izboljšuje.
A ko je mimo vsaj najhuje,
je na vrsti izgovarjava,
ki ni nikdar tista prava.
Damijana pravi, se sprašuje,
kaj je beseda, ki jo čuje:
je "nebeškivragospa"
morda nova kletvica?
Ne! Tista čudna packarija
pravilno se glasi (Marija
je) "nebeških vrat gospa"!
Par poskusov nam dokaže,
da Damijana se ne laže,
ko pravi, da je le stvar volje,
pa se izgovarja bolje.
Če se bolj krepko izgovori,
iz ust proteza NE zleti!

Vsako péto besedilo
ima svoje sporočilo,
skladatelj pa ga podčrtuje.
To pevcu ne sme biti tuje.
Včasih, ko se nam ne da,
pasivno pojemo "La -la.. "
Seveda to ni petje pravo.
"Srce imejte in pej glavo!
Niso vse pesmice enake!
Zakej se dereste ku srake?
Vladar sveta je Bog, ste znali?!
Še na Boga boste kr'čali?!
Tu pa o zvezdi govori,
ne o kisli kumari!
Z glasom kažeš spoštovanje,
nežnost, prošnjo ali sanje. "

Pevci vse smo razumeli.
A... smo potem zares uspeli
izpełniti pričakovanja?
Ali to ostane sanja?
Nam resnično se je zdelo,
da se je danes bolje pelo.
Če ni tako, kot se nam zdi,
naj nam Damijana oprosti!

Lučka Susič

Seminar Zveze cerkvenih pevskih zborov Trst

Tokrat v prijazni Dobrni

Tradicionalni glasbeni seminar, ki ga organizira Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta za vse svoje včlanjene zbore in za vse organiste, je bil letos od 5. do 11. avgusta na Štajerskem, v zdravilišču prijazne vasice Dobrna. Kot običajno je bila tudi letos ponudba zelo kakovostna, saj je pevce učila prof. Damijana Božič Močnik, medtem ko se je z organisti ukvarjal prof. Gregor Klančič, oba izredno priznana profesionalca na svojem področju, ki sta pevce iz celotne tržaške pokrajine že poznala, saj sta na podobnih seminarjih v priredbi ZCPZ že večkrat sodelovala. Damijana Božič Močnik (rojena sicer v Šempetru pri Novi Gorici, je torej Primorka) je po poklicu ravnateljica osnovne šole Davorina Jenka v Cerkljah na Gorenjskem, je pa izredna glasbenica in med drugim tudi dirigentka MePZ Anton Foerster iz Ljubljane in pa umetniški vodja okteta Oremus (kot zanimivost, člani so vsi duhovniki). Gregor Klančič je profesor glasbe na Univerzi v Ljubljani na Teološki fakulteti, zborovodja (med drugimi vodi tudi Ljubljanski zbor Consortium musicum) in organist (razen tega, da je od leta 1999 organist v Ljubljanski stolnici, je tudi ravnatelj in profesor Orglarske šole v Ljubljani). Zveza ponuja torej res izredno kakovosten seminar za pevce in organiste, ki lahko v enem tednu izpopolnijo svoje glasbeno znanje. Ob učenju pa je vsako leto tudi dovolj časa za oddih in dobro počutje. Letos so za kraj seminarja torej izbrali Terme Dobrna, ki so najstarejše delujoče slovensko termalno zdravilišče, saj ima več kot šeststoletno dokumentirano termalno tradicijo, ki toplo vodo iz zemeljskih globin uporablja v zdravstvene namene od leta 1403 dalje. Kdor je želel, se je lahko tudi letos udeležil vodenega izleta v bližnje mesto, tokrat v Velenje in na vodeni obisk velenjskega gradu, kjer so podrobno opisali zgodovino kraja.

Foto M. Maver

Pevski teden se je torej tudi letos odvijal kot običajno: zjutraj pevsko izobraževanje in vaje novih pesmi, popoldne pa čas za telesno in duhovno sprostitev. Petek pa je bil namenjen zaključnemu piljenju vsega, kar so se udeleženci naučili, in zaključnim nastopom, saj se kot vsako leto doslej v župnijski cerkvi najprej izkažejo tečajniki organisti, nato mešani zbor zapoje novo naučene pesmi za priložnostno sveto mašo, kjer domačini lahko prisluhnejo, kako mašno pobožnost sooblikujejo zamejski Slovenci in katere cerkvene pesmi so se naučili med tednom. Nato sledi nastop – krajši koncert (programa posvetnih pesmi) v hotelskih prostorih za goste in vse, ki z zanimanjem poslušajo, kaj so cel teden vadili pevci. Pevski program je tudi letos popestrila Lučka Susič s svojo obnovo pevskih doživetij v verzih, kar je že postalo pravi običaj na zaključnem večeru.

Vsakoletni pevski seminar, ki ga prireja ZCPZ iz Trsta, je torej prav pester in zanimiv, saj se vsi udeleženci pevsko izobražujejo in imajo tudi možnost, da se med sabo spoznavajo. Nikoli ne zmanjka priložnosti za iskrene pogovore, pevske improvizacije ob najrazličnejših trenutkih, prijateljskih stikih in izmenjavah najrazličnejših izkušenj. Tak seminar je odlična priložnost za vse, ki bi radi ob intenzivnih kvalitetnih pevskih vajah tudi izkoristili prijeten oddih zase. Odborniki Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta pa bodo morali v prihodnje premisliti, kako bi lahko pritegnili več mladih pevcev in organistov na tako kakovostne seminarje, saj je res škoda, da je predstavnikov mlajših generacij le za vzorec. Kdor se je seminarja udeležil, lahko le potrdi, da se izplača, ko si vzamemo teden za duhovno in telesno obogatitev.

MAP

In memoriam

Umrl je pesnik in slovenski akademik Ciril Zlobec

V 94. letu starosti je umrl pesnik in akademik Ciril Zlobec. Bil je zadnji še živeči pesnik slavne četverice, ki je po vojni presekala takratno pesniško usmeritev z intimistično zbirko *Pesmi štirih.* Podpisal je približno 30 zbirk poezije, številna njegova dela so prevedli v tuje jezike. Ukvarjal se je tudi s politiko.

Ciril Zlobec je bil pesnik, romanopisec, publicist, prevajalec, novinar, urednik, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter nekdanji politik. V slovenski kulturni spomin se je vtisnil že z intimistično pesniško zbirko *Pesmi štirih*, ki jo je leta 1953 izdal skupaj s Kajetanom Kovičem, Janezom Menartom in Tonetom Pavčkom. Od takrat je objavil približno 30 pesniških zbirk ter dva romana, več knjig esejev in publicistike.

"Motivika njegove poezije največkrat niha med resignacijo in vitalizmom. To doživetje prikazuje zlasti v treh območjih – v spominih na otroštvo, v erotiki in vsakdanji stvarnosti. Zlobčev verz je prost, notranji ritem se neprestano spreminja in je zato nenavaden, slog je mešanica abstraktnih pojmov in konkretnih podob, kar ustreza vsebini. Ta je večidel refleksivna, vendar z naslonitvijo na konkretne situacije, dogodke in osebe, " je o njegovi poeziji v *Pregledu slovenskega slovstva* zapisal Janko Kos. Širšemu bralstvu je najbolj znan kot pesnik ljubezni. Ob njegovem 90. rojstnem dnevu leta 2015 mu je Mladinska knjiga namenila izbor njegove ljubezenske poezije v knjigi *Ljubezen – čudež duše in telesa.* Izmed več kot 200 ljubezenske lirike naredil življenjsko zgodbo ter skoznjo prikazal fenomen ljubezni, kot ga je živel sam.

Med njegovimi pesniškimi zbirkami so še *Pesmi jeze in ljubezni* (1968), *Dve žgoči sonci* (1972), *Vračanja na Kras* (1974), *Beseda* (1985), *Nove pesmi* (1985), *Rod* (1988), *Moja kratka večnost* (1989), *Ljubezen dvoedina* (1993), *Stopnice k tebi* (1995), *Mojih sedemdeset* (1995), *Skoraj himna* (1995) in *Ti-jaz-midva* (1995).

Številna njegova dela so prevedli v tuje jezike, prevajal pa je tudi sam, med drugim nekatera vrhunska imena svetovne literature, kot je Dante. Pesnik, rojen na Krasu, je obiskoval gimnazijo v malem semenišču v Gorici in Kopru, od koder so ga izključili, ker so odkrili, da piše pesmi v slovenščini. Leta 1942 je postal aktivist OF, ob razpadu Italije pa se je pridružil partizanom. Kasneje je diplomiral na ljubljanski slavistiki, se zaposlil kot novinar ter deloval v kulturnih uredništvih različnih medijev. Ukvarjal se je tudi s politiko, med drugim je bil na prvih večstrankarskih volitvah leta 1990 izvoljen v predsedstvo prve samostojne slovenske države. Ob kopici priznanj je leta 1982 dobil Prešernovo nagrado.

Katja Ferletič

TAKI SMO (48)

40 let muzikala Grease, epskega dela, zgodbe o ženski emancipaciji

Grease ali "Briljantina", znani ameriški muzikal, ki je napolnil kinematografske dvorane po vsem svetu, je 16. junija letos praznoval 40. rojstni dan. Film še danes predstavlja pravi mit, zato je Academy, organizacija, ki vsako leto podeljuje oskarje, obeležila pomembno obletnico in 15. avgusta na rdečo preprogo dvorane Samuel Goldwyn Theater v Beverly Hillsu povabila glavne junake muzikala. Na svečani projekciji legendarnega filma sta se srečala protagonista in druga dva pomembna igralca v filmu: Olivia Newton-John, ki je igrala Sandy, John Travolta, ki je igral Dannyja, Didi Conn, ki je igrala Frenchy, in Barry Pearl, ki je v filmu bil Doody. Dolgo je že, odkar so dijaki višje šole Rydell osvojili srca najstnikov; čeprav je od premiere minilo že toliko let, pa je film priljubljen še danes, mogoče tudi zato, ker se z njegovimi protagonisti istovetijo tudi starejši gledalci, ki jih zgodba ponovno vrne v višješolske klopi. Režiser Randal Kleiser še danes pravi, da takega uspeha filma sploh niso pričakovali. Protagonisti filma so se na rdeči preprogi pokazali v odlični formi. Prekrasna Olivia, ki ima danes 69 let, in 64-letni John, ki ostaja zelo karizmatičen igralec, sta skupaj pozirala fotografom in celo zaplesala nekaj korakov iz zaključne koreografije filma na notah uspešnic "Summer Nights" in "You're the one That i Want".

Film temelji na broadwayskem muzikalu in govori o ljubezni dveh višješolcev. Posneli so ga v Los Angelesu, in to v le dveh mesecih. Zanj so porabili samo šest milijonov dolarjev, do danes pa je prinesel že več kot 400 milijonov zaslužka in je bil najuspešnejši muzikal vse do Mamma Mia (2008). Danny Zuko (John Travolta) je lep fant, ki ga vsi ostali fantje spoštujejo, dekleta pa so vanj zaljubljena. Sandy Olsson (Olivia Newton-John) je nedolžno dekle, ki se je pred kratkim preselilo iz Avstralije v ZDA. Danny in Sandy sta se spoznala in zaljubila med počitnicami na plaži, a poletje se je končalo in šla sta vsak po svoji poti. Jeseni pa presenečenje: oba bosta obiskovala isto višjo šolo. Še sta si všeč, a njun odnos se je spremenil, Danny mora obdržati svojo vlogo nepoboljšljivega ženskarja in zato prezira Sandy. Zgodba se nato razvija in protagonista se zavedata, da se ljubita. Kljub mnogim zapletom skupaj zaplešeta, Danny postane spoštljiv fant, Sandy pa pokaže, da ima močan značaj, na koncu pa se še odpeljeta z letečim avtomobilom. Kljub razlikam sta premagala težave in uresničila svojo ljubezen. Olivia in John sta na čudovit način zaigrala vlogi zaljubljenih najstnikov, čeprav sta v resnici imela že 30 in 23 let (vsekakor manj kot Stockard Channing, ki je s svojimi 33 leti igrala vlogo Rizzo, brezsramne voditeljice Pink Ladies).

Originalni Grease, broadwayska gledališka predstava, je bil prvič izveden v Chicagu. Zgodba je bila manj lahkotna in za njeno postavitev na oder so baje porabili komaj 171 dolarjev. V londonski predstavi leta 1973 je Dannyja Zukoja igral Richard Gere; ko so se pa producenti odločili, da bodo snemali film, so za to vlogo izbrali Henryja Winklerja, Fon-zieja iz nadaljevanke Happy Days, ki je bil že povsem v vlogi s svojim usnjenim jopičem in poznavanjem vseh "juke-box" in "drive-in" iz 50. let. Winkler ni sprejel, zato se je režiser Kleiser odločil za Johna Travolto, ki je bil še vedno dokaj neznan igralec in je ravno končal snemanje filma Vročica sobotne noči. Olivia Newton-John pa je že bila znana pevska zvezda, ki je imela nekaj hitov na glasbenih lestvicah; tako režiser kot Travolta sta si za vlogo Sandy želela prav njo, ki pa je začetno oklevala, po daljšem nagovarjanju pa le sprejela vlogo. Režiser je tako odločil, da nekoliko prilagodi skript in da bo najstnica Sandy Avstralka, tako kot Olivia, ki se je s težavo učila ameriškega naglasa.

Grease je prišel na kinematografsko platno leta 1978 in se je počasi uveljavil kot eden najpomembnejših "pop-pojavov" vseh časov. Je muzikal, ki je očaral mlade 80. let, a je ostal v srcih tudi naslednjih generacij gledalcev, saj je poln glasbenih hitov, ki se še danes vrtijo po radijskih postajah: "Hopelessly Devoted to You", "You're The One That I Want", "We Go Together" in seveda "Summer Nights", ki je ostala na vrhu angleških radijskih lestvic celih 7 tednov in si je pridobila platinasto ploščo. Na začetku ni bilo kinematografskega kritika, ki bi govoril o Greaseju kot o mojstrovini, vsi pa so gotovo cenili njegovo sposobnost prikazovanja obdobja poznih 50. let in vloge, ki jo je imela tedaj ženska: film govori o pravici žensk do prejemanja lastnih, prostih izbir in uživanja v življenju in gotovo ne zagovarja prototipa podrejene ženske, ki je bil v modi v tistem času - v tem smislu je Grease tudi zgodba o emancipaciji. Film je še popularen zaradi vedno aktualne tematike, odlične glasbe in nostalgije za nekimi, vsaj navidezno bolj mirnimi časi, v katerih sta se prepletala ekonomska rast in neomejeno zaupanje v ameriški "mit", ki ga niso še skazili negativni zgodovinski dogodki - od umora predsednika Kennedyja (1963), do Nixonovega Watergate (1972-1974) in vojne v Vietnamu (1955-1975).

Grease je epsko delo. Med igralci je vladala izredna kemija. Ker so bili starejši in so se morali vživeti v naivne najstnike, med snemanjem filma niso skoraj nikoli zapustili svoje vloge. Najbolj komplicirano življenje je tedaj imela lepotica Olivia Newton-John, ki se je s težavo ločila od lika Sandy in še posebno njenih oprijetih črnih hlač, ki so ji jih šivilje pred snemanjem dobesedno zašile na osebi.

S 3. STRANI Pogovor: Mateja Černic

Na odru ...

Na junijski delavnici je že bil postavljen prvi del operete. Je to res?

V juniju smo imeli posamezne vaje. Sanja Vogrič je vadila na odru. V zadnjem tednu avgusta, od 27. do 31., pa osvežujemo to, kar smo se naučili. Po svojih izkušnjah vem, da, kar se otroci naučijo, ne pozabijo tako hitro. Daljša pavza med junijem in avgustom je bila zelo dobra, ker se je na tak način malce vse "uležalo".

Ste morda vadili tudi kaj poleti posamezno?

Pevsko ne. Igralski del pa ja. Več pozornosti, tudi z igralskega vidika, je bilo seveda treba nameniti solistom.

Glavnina v igri je usmerjena v glasbo. Besedila so bolj skopa; zgodba ni bila dodelana, zato jo je Sanja Vogrič dramaturško dopolnila. Zelo sem vesela sodelovanja z njo. Zdi se mi zelo dobro, da tu v zamejstvu združimo svoje moči. Ona ima zelo dobre ideje, pozna tudi pevski "aparat". Ve, kaj lahko pevec počne na odru. Saj je sama nekaj let pela tudi pri Bodeči Neži. Tudi jaz sicer imam v zboru zelo rada koreografsko-gledališke vložke. Zato me zmeraj navdušuje, ko lahko sodelujem tudi na tem področju. Prepričana sem, da mora tudi koncert imeti neki koncept ("glavo in rep! "), da ima neko rdečo nit, ki povezuje pesmi.

Največ se tudi glede tega navadiš na tečajih in natečajih. Srečo imamo, da zdaj pevci in pevovodje lahko obiskujemo marsikatere tečaje in se udeležujemo tekmovanj v raznih državah. Ta mobilnost je zelo pozitivna. Sama npr. pojem v Sieni v stolnem zboru (Coro della Cattedrale di Siena "Guido Chigi Saracini") pri večjih projektih. To je profesionalen zbor, ki poje za cerkvene praznike. Vodi ga moj nekdanji profesor dirigiranja, Lorenzo Donati, mednarodno uveljevljeno ime; med drugim je bil gojenec na tečajih za kompozicijo na akademiji Chigiana. V juliju sem bila dva tedna v Sieni, ko so imeli Chigiana International Festival & Summer Academy 2018. Odkar je tam Lorenzo Donati, so tudi tečaji za dirigiranje. Mi smo imeli dva tedna zborovodski tečaj; kot slušatelj sem tudi dirigirala zbor. Za dirigiranje smo imeli namreč na razpolago zbor, v katerem tudi pojem, kot sem prej omenila. V Sieno se vozim dvakrat-trikrat na leto. Akademija domuje v zgodovinski stavbi. Vaje imamo v sobanah, v katerih so same umetnine. V takih okoliščinah dobivaš nove ideje. Spoznavaš, kako drugi delajo, in moraš znati "pobirati", prisvojiti si znanje.

Kako bi nagovorila gledalce, naj si pridejo ogledat otroško spevoigro Kresniček?

Ogledati si jo je vredno predvsem zato, ker je to ena prvih oz. redkih produkcij, ki jih imamo na Goriškem za otroke oz. otroške in mladinske zbore. S produkcijo Kresnička smo goriškim otroškim zborom, ki delujejo vsak zase, dali možnost, da skupaj ustvarijo nekaj lepega, kakovostnega, pevskega in gledališkega, nekaj pač, kar jim je všeč. KCLB jim je dal možnost, da so naredili nekaj drugačnega. Pri tem so vsi sodelovali z velikim navdušenjem. Spevoigra je vredna ogleda, ker je res lepa priložnost za otroke in ker je "zamejska, goriška produkcija doc". Tudi režijsko bo zanimiva, ker ni uokvirjena v kalupe otroških igric. To je reinterpretacija te spevoigre. Tudi kostumi so zelo izvirni, sicer zvesti izvirniku.

Zaradi vsega tega bo "goriški" Kresniček gotovo zelo zanimiv.

S 3. STRANI Pogovor: Sanja Vogrič

Na odru ...

Kakšna pa bo scenska podoba glede na to, da mora biti oder prost zaradi koreografskih zahtev?

Skušamo ustvariti nekaj inovativnega, zato bo scena nekaj posebnega.

Kako so potekale vaje?

Bili smo zmeraj razdeljeni po skupinah. Proti koncu junijske enotedenske delavnice smo na oder postavili celoto "na grobo". Naredili smo sicer več, kot sem si predstavljala. Imamo pač malo časa za vse. Nastopajoči morajo biti stalno koncentrirani. Vmes smo seveda imeli tudi razbremenilne premore. Delali smo sočasno pevski in gledališki del. Na odru so bili seveda tudi trenutki, ko smo se lahko nasmejali. Nisem namreč taka, ki zahteva strogo tišino. Nočem, da bi bila ta odrska izkušnja nekaj napornega zanje, nekaj, kar jim ne bi bilo všeč. Nočem, da bi dobili zaradi mene odpor do odra. Mislim, da na odru vsi občutijo neko veselje, kar velja seveda tudi zame, ki bi hotela še naprej gojiti to svojo ljubezen do gledališke umetnosti.

V avgustu potekajo vaje na enak način, le bolj intenzivne so. Otroci vadijo istočasno ples, petje in vse ostalo. Ples so sicer urili na odru že junija, da je bilo lažje učenje premikov. Ker so nekateri prvič na odru, mogoče nimajo še tistega občutka telesa v prostoru, kar se pa tiče glasbe, imajo vsi smisel za ritem, za ples. Med njimi so tudi taki, ki kar sami pripomnijo, kje so preveč hitri ali prepočasni.

Tudi v memoriranju besedila so bili hitri. Ker je toliko nastopajočih, ima vsak le nekaj stavkov, razen protagonista. Vsi smo se na odru zelo zabavali, a se pri tem tudi zavzemali za to, da bi bilo vse čim boljše opravljeno. Karkoli smo poskusili, so radi sprejeli in naredili. Ni jim bilo nerodno, ker se pač poznajo med seboj, čeprav pojejo v različnih zborih. Starši se morajo zavedati, kakšen potencial imajo doma! Zame in zanje je bilo lepo delati, kljub temu da nas je čas zmeraj preganjal.

S kakšnimi besedami bi nagovorila gledalce, naj si pridejo ogledat Kresnička?

Po značaju sem taka, da se ne zadovoljim le s tem "samo, da je". Tudi v postavitev Kresnička vlagam in vlagamo veliko truda, zato mislim, da bo vreden ogleda. To je taka predstava, pri kateri vsakdo lahko dobi nekaj, mlajši in starejši gledalec. Primerna je za zelo mlado publiko, ki jo pritegnejo kostumi, dogajanje..., starejši otroci že boljše dojamejo besedilo, odrasli gledalci pa lahko opazijo neko harmonijo tudi v scenski podobi, v kostumih. Meni je najbolj pri srcu to, da se otroci med nastopanjem tudi zabavajo, ker želim, da je predstava, tudi vizualno, užitek tudi za nastopajoče, da jim to ni v napor. Želim, da jim je v zabavo tudi to, ko so v kostumih in se gledajo v ogledalo ter ogledujejo drug drugega. Če se oni zabavajo, se bo tudi publika. Čeprav je težko biti na odru in dojeti, kaj in kako poteka na njem, jim bom to skušala razložiti. Predvsem pa seveda želim, da se zavedajo, da sami nosijo veliko odgovornosti.

V novem šolskem letu tudi novosti, ki vzbujajo pridržke

Predsedniki in ministri prejšnjih neuspešnih vlad spet na oblasti!

V Sloveniji bo čez nekaj dni, na začetku jeseni, kot že dalj časa napovedujejo, začela delovati nova vlada. Nastala je na politično premeten način, kakršen je redek v drugih državah parlamentarne demokracije. Slovenska demokratska stranka, relativna zmagovalka nedavnih izrednih parlamentarnih volitev, ni imela dovolj zaveznikov, in torej glasov za vzpostavitev nove sestave organov parlamentarne in izvršilne oblasti, zato jo je pet drugih strank politično osamilo, in so same sestavile novo parlamentarno in vladno koalicijo. To so stranke, ki so na volitvah pretežno nazadovale, bile znane po neuspešnih predsednikih vlad in ministrih. Znane osebnosti koalicije, Karl Erjavec, Alenka Bratušek in Andreja Katič, pa tudi niso bile izvoljene v Državni zbor.

Slovenci smo očitno dobili še bolj levičarsko in upamo si reči, tudi nesposobno vlado, kot smo jo imeli v preteklih slabih štirih letih. Predsednik državnega zbora je postal Dejan Židan, sicer tudi predsednik stranke Socialnih demokratov, vlade pa Marijan Šarec, znan tudi kot komik in zabavljač. Bivši premier Miran Cerar bo novi zunanji minister. Ta naj bi bil soodgovoren in sokriv za zlom slovenskega zdravstva. Dr. Marko Noč, predstojnik kliničnega oddelka za intenzivno interno medicino, v ljubljanskem univerzitetnem kliničnem centru, je v dveh zelo odmevnih intervjujih zapisal, "da še enega tako slabega mandata vlade slovensko zdravstvo ne bo preživelo". V zvezi z novo vlado pa meni, "da je slovenski narod žal preveč potrpežljiv in mirno prenaša krivice, ki se mu vsak dan dogajajo". V tedniku Demokracija so na ovojnici ob fotografiji novega premiera Marjana Šarca zapisali, "da v Slovenijo prihaja neodgovorna socialistična vlada, ki bo delovala proti podjetništvu in ekonomski svobodi. Z novo vlado se je zgodil tudi umor Slovenije". Med mnogimi ocenami in mnenji o novi vladi navajam še prepričanje dr. Dimitrija Rupla, enega od tvorcev slovenske države in dolgoletnega zunanjega ministra, "da se kažejo težnje, da Slovenija postane socialistični otok sredi Evrope, kar je tudi znamenje naše zaostalosti in čudaštva". Toda obstajajo tudi kritike stališč, ravnanj, sloga, uporabljenega v besednjaku, in drže Janeza Janše. Igor Gošte, novinar in pisatelj, je o tem v Reporterju napisal komentar z naslovom Podiralec mostov. Za izhodišče svojih trditev je uporabil mnenje iz knjige Antona Tomažiča, enega izmed

Dr. Marko Noč

političnih pomladnikov, z naslovom V objemu slovenske pomladi. Takole je zapisal: "Najbolj zaslužen za to, da je zacvetela slovenska pomlad in da je odigrala tako uspešno vlogo v slovenski zgodovini, je bil Janez Janša. Najbolj zaslužen za to, da je slovenska pomlad tako prekmalu ugasnila, pa je tudi in predvsem Janez Janša! " Novinar pa dodaja, "da si Janez Janša resnične zmage na volitvah morda niti ne želi, kajti v opoziciji je lahko tisto, kar zadnje čase kaže, da je. Nekdo, ki za sabo podira mostove".

Sicer pa v Sloveniji postaja največja nevarnost za demokracijo in njen razvoj stranka Levica. Ta je z vlado Marjana Šarca sklenila sporazum o sodelovanju, z njim pa bo Levica lahko soodločala o vseh najvažnejših vprašanjih vodenja in upravljanja države. Omenjena stranka, ki jo vodi študent Luka Mesec, ki je svoje izobraževanje prekinil in se posvetil politiki, ima v svojem programu boj za nekakšen demokratični socializem, primer take ureditve pa naj bi bila Venezuela. Levica bo lahko zadržala in blokirala vsako vladno odločitev, vsak vladni ukrep, ki ji ne bi ustrezal. Ta stranka, v kateri je veliko levičarskih skrajnežev, bo skratka lahko vodila prefinjeno igro, s katero bi izigrali večinsko voljo volilcev in parlamenta ter do obisti zlorabili oblast.

V politiki in tudi v velikem delu t. i. običajne javnosti še vedno odmeva intervju zgodovinarja in časnikarja dr. Jožeta Možine z zgodovinarjem dr. Jožetom Dežmanom, ki je bil objavljen na TV Slovenija. Za najbolj oster in žaljiv odziv sta se odločila organizacija Zveza borcev in njen predsednik Tit Turnšek. Zanikata vse, kar sta navedla zgodovinarja o naši preteklosti in žrtvah med vojno in po njej. Po njunem zatrjevanju vse, kar se zatrjuje, pomeni prevračanje zgodovine. Predsednik Zveze borcev Tit Turnšek zahteva tudi ukinitev televizijske oddaje z naslovom Pričevalci, ki jo vodi dr. Jože Možina. V njej predstavlja zgodbe ljudi, ki so bili žrtve revolucije. Časnikarju, zgodovinarju, uredniku in pisatelju dr. Jožetu Možini so po objavi omenjenega intervjuja grozili s fizičnim napadom in s smrtjo. "Zaskrbljujoče je", piše Božo Rustja v reviji Ognjišče, "da smo na zborovanju, ki ga je Zveza borcev z izredno majhno udeležbo priredila v Kopru, lahko videli napise zoper Cerkev in transparente, ki so pozivali k nasilju nad novinarji. Odmev so bili napadi na novinarje komercialne televizije, kmalu nato pa v Novi Gorici na novinarko in snemalca nacionalne televizije. Postalo je nujno, da bi morala vodstva medijev nasilje nad svojimi časnikarji in drugimi sodelavci bolje in ostreje obsoditi.

V ponedeljek, 3. septembra, se bo v Sloveniji začelo novo šolsko leto, ki je za mnoge družine tudi novo veroučno leto. Pristojno ministrstvo je domnevno na zahtevo iz Evropske komisije uvedlo nekatere novosti, ki so naletele na začudenje in pridržke. Odslej si bodo dijaki gimnazij in drugih srednjih šol lahko kar sami pisali opravičila za svojo odsotnost pri pouku. Po novih določbah bodo polnoletni dijaki svojim staršem lahko prepovedali vpogled v svoje ocene pri pouku, si sami pisali razna priporočila in dokumente, profesorji pa dijakov ne bodo smeli poslati iz razreda, če bodo motili pouk. Psihologinja prof. dr. Zdenka Zalokar-Divjak pa je tistim, ki se zavzemajo za pouk tujega jezika že v prvem razredu osnovne šole, svetovala, "da gredo v razred, kjer bodo ugotovili, da tretjina učencev govori nerazumljivo in otročje, tako da jih je še slovenščino in njeno izgovarjavo potrebno učiti".

Marijan Drobež

Polemika

Resnica na pohodu

Nedavni intervju dr. Jožeta Možine z dr. Jožetom Dežmanom je povzročil veliko razburjenje, zlasti v borčevskih vrstah. Intervjuja nisem poslušal, sem pa prestregel nekaj skrajno surovih napadov na oba udeleženca intervjuja. Če je bila v intervjuju izrečena kaka neresnica ali žalitev, se mora pač krivec zanjo opravičiti, kar pa ne more biti razlog za surove napade na RTV SLO, z zahtevami za ukinitev programov, ali pa za pogrom zoper dvoje oseb, ki sta vsaka na svojem področju dali izjemen prispevek k normalizaciji slovenske družbe, pretežno pohabljene skozi polstoletno indoktrinacijo propadle ideologije. Take zahteve in pogromi namreč sodijo v najbolj mračna režimska leta.

Pomembnejši od tega plehkega človeškega prerivanja okrog intervjuja pa se mi zdi **trezen razmislek o obravnavani temi**, ki je izzvala te žolčne reakcije. Počasi se bo namreč treba sprijazniti z dejstvom, da so revolucionarni zločini in nasilje, o čemer je bil pol stoletja zapovedan kazensko sankcioniran molk, neločljiv del naše polpretekle zgodovine, ki je s sesutjem komunizma in demokratizacijo družbe izbruhnila na dan z vso silovitostjo. In del tega procesa, ki ga ne bo nihče več ustavil in ki predstavlja zorenje družbe, zapiranje še vedno odprtih ran in s tem tlakovanje poti k spravi, je tudi intervju ter ves hrup okrog njega. Italijanski razumnik Carlo Bo je nekje zapisal, *"da se nikdar ne bo zgodilo, da bi moč resnice ugasnila. Vsak nasprotnik, sovražnik, ali tekmec mora prej ali slej spoznati, da obstajajo naravni zakoni, ki so večni in urejajo življenje narodov. Do zdaj se še nikomur ni posrečilo, da bi se jim ognil".* V duhu te izjave je Evropski parlament leta 2009 sprejel resolucijo, ki obsoja kot zločinske vse tri totalitarne režime (nacizem, fašizem in komunizem). Trditve mnogih levih slovenskih intelektualcev, da se ta resolucija ne tiče Slovenije, so ob srhljivih podatkih, ki jih bomo navedli v nadaljevanju, pravo bogokletstvo. Kot prvo je npr. Aleksander Ranković v svojem referatu v Zvezni skupščini v Beogradu januarja 1951 poročal (Reporter, 24. 10. 2016), da je bilo v Jugoslaviji v obdobju 1945-1951, to je v povojnem času (!), pobitih, pretežno izvensodno, okrog 568.000 ljudi, to je za kakih 70 Srebrnic (z okrog 8.000 žrtvami), ali storjen pravi genocid nad pripadniki jugoslovanskih narodov. Zraven tega pa še 3.777.776 zaprtih. Dr. Milko Mikola pa je v polemiki z. dr. Rudijem Rizmanom (Demokracija, 27. 8. 2015) na podlagi arhivskih dokumentov navedel naslednjo bilanco tega povojnega komunističnega nasilja na slovenskem ozemlju: 14.000 izvensodno pobitih Slovencev in več kot 100.000 izvensodno pobitih pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov ali skupno za dobrih 13 Srebrnic. Pa obstoj več kot 20 koncentracijskih in delovnih taborišč, okoli 15.000 političnih obsojencev, 25.000 političnih zapornikov, blizu 60.000 nasilnih razlastitev premoženja in tako naprej brez konca. Kajti Teharje, Huda jama, Barbarin rov, Tezno, Konfin, Šentvid in še prek 600 podobnih množičnih morišč, ki so že in še bodo privrela na dan, so neizpodbitna, bridka, kruta in pretresljiva dejstva.

S temi množičnimi poboji vojnih ujetnikov, civilistov, ranjencev, invalidov, otrok ipd., ki so z mednarodnimi konvencijami (Haaškimi, Ženevskimi idr.) zaščitene skupine prebivalstva, smo do tal poteptali temelje mednarodnega humanitarnega prava. V zvezi z umrlimi vojnimi ujetniki in ugotavljanjem njihovih grobov pa pravi 20. člen Ženevske konvencije (Reporter, 12. 10. 2014), "da naj vse podatke o pokopih in grobovih popiše služba za grobove, ki jo ustanovi država, ki skrbi za vojne ujetnike. Seznam grobov in podatke o vojnih ujetnikih, pokopanih na pokopališčih ali kje drugje, naj bo posredovan sili, katere pripadniki so bili ti vojni ujetniki..." Ali pa: "Sila, ki skrbi za vojne ujetnike, mora v primeru smrti ali poškodb vojnega ujetnika izvesti preiskavo in če preiskava pokaže krivdo ene ali več oseb..., mora sprejeti vse ustrezne ukrepe za sodni pregon odgovorne osebe ali oseb". In še to, da imajo družine pravico, "da zvedo za usodo svojih sorodnikov", in so tako vse strani v sporu dolžne zbirati podatke o pogrešanih ali smrtnih žrtvah ter si jih sporočati. Prav tako morajo države varovati posmrtne ostanke in grobove umrlih, olajšati dostope do njih in zagotoviti trajno spoštovanje in vzdrževanje grobišč. Čemu je bilo, ob navedenih določbah mednarodnega prava, podobno naše ravnanje, to je množično izvensodno pobijanje z mednarodnim pravom zaščitenih skupin prebivalstva, zagrebanje na desettisoče trupel v tankovske jarke z buldožerji, njihovo odlaganje v opuščene rudniške rove, metanje v kraške jame in nalaganje hlodovine, smeti, odsluženih avtomobilskih gum, pokvarjenega mesa in konzerv nanje, prepuščam v presojo bralcu, ker sam ne najdem pravega izraza za to človeško izvrženost. Morali so priti Bošnjaki s svojo Srebrnico in nam dati lekcijo, kako civiliziran narod ravna s svojimi mrtvimi, njihovimi grobovi in grobišči. Partijski veljaki pa, ki so zrežirali ta grozodejstva in jih izvedli preko "svojih zanesljivih izbrancev", so, čeprav zaslužni za uspešen boj proti okupatorju, z njimi potisnili Slovenijo na civilizacijsko dno, naredili iz nje evropsko Kambodžo, onečastili NOB in s tem po krivem tudi omadeževali vse tiste partizane, ki s temi grozodejstvi niso imeli nobenega opravka in zanje morda sploh niso niti vedeli. Iz krvnikov, ki so prostovoljno ali prisilno izvajali množične likvidacije teh nebogljenih ljudi, pa so naredili nove žrtve, od katerih so se mnogi po tej moriji zatekli v alkohol, drugi so iskali pomoč v psihiatričnih klinikah, nekateri so se odločili za samomor, ali pa jih je ta pekel zaznamoval do konca življenja, jim udarjal ven iz obrazov in oči in travmatiziral tudi njihove družinske člane. Kako so veljaki doživljali v sebi to svojo morilsko orgijo, pa mogoče ve kdo od njihovih najbližjih ali pa sam Bog, če je to šlo z njimi v grob. Povrhu vsega pa smo jih po vojni nekritično povzdigovali v nebo, jim postavljali spomenike, vsepovsod obešali njihove slike, imenovali po njih mesta, trge, ulice, šole in tovarne in kar je najhujše, smo z njimi polnili šolske učbenike, jih pol stoletja postavljali za vzornike novim rodovom in jim prek pošastne propagandne mašinerije prali možgane. Nekaj časa tudi moje.

Milan Gregorič

Rodik

Blagoslov cerkvenega zvonika

Cerkveni zvonik je ponos vsake vasi, saj zaokroža njeno podobo in že na daleč približa domači kraj. V Rodiku so letos zaključili z njegovo obnovo, ki jo je za opasilo blagoslovil koprski škof msgr. dr. Jurij Bizjak. Pri tem so bili navzoči župnik Niko Čuk, županja Saše Svetelšek Likavec, župan vasi Gregor Mihelj, predsednica turističnega društva Irena Cek Babič ter številno občestvo.

V nagovoru je izrekel resnično zahvalo in čestitke za vsa lepa dela, ki so bila strokovno opravljena in je prepričan, da bo nekaj časa držalo. Besedo je navezal na snope žita, ki so krasili cerkev in pričajo o času žetve ter nakazujejo, da vsi sadovi, tako s polj in njiv, kot tudi obnovitvena dela, prihajajo od Gospoda. Vsaka maša je sama po sebi zahvala, še dodatno pa se lahko Bogu zahvalimo za vse, kar je dozorelo ob letošnjem opasilu.

Veliko veselje pa nas vabi, da pomislimo tudi na druge, je poudaril, ki trpijo revščino in pomanjkanje in da je lahko tudi za nas enkrat drugače. Kot pravi apostol Pavel, naj nam bo vodilo: "Znam živeti v obilju, a znam živeti tudi v pomanjkanju"; v smislu posta in odrekanja, ki naredi dobro človekovemu počutju. Nagovor je sklenil s svetopisemskim pregovorom: "Ne dajaj mi ne bogastva ne uboštva, ampak vsak dan primerno hrano, da te sit ne pozabim in prelačen ne začnem prezirati".

Pri maši je sodeloval domači cerkveni pevski zbor, ki ga že več kot 50 let skrbno vodi Edi Race, na orglah pa je tokrat igrala Andreja Hrvatin. Peli so mašo, ki jo je l. 1972 spisal Anton Kosovel, oče Srečka Kosovela, za potrebe svojih zborov, ko je deloval kot organist v Tomaju. Po maši je sledilo veselo druženje na farovškem vrtu, pod latnikom, ob dobrotah rodiških gospodinj. / Jba

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (5)

Za našo hišo teče Vipava. Včasih, ko je veliko dežja, se spremeni v grozljivo kačo, ki s svojo ihto požira drevje, kamenje, velike kose nasipa in kubične metre zemlje - našega vrta. V obdobjih, ko že dalj časa ne izdatno dežuje, pa postane reka le počasen potoček, po katerem teče voda leno po svoji poti, in na rečno strugo, njeno kamenje posije sonce. Vsakokrat je sprememba, struga je drugačna, na površju se prikaže drugačen kamen. Če se odločimo za sprehod in sledimo rečni strugi, bomo prav v kratkem dospeli na kraj, kjer se Vipava izliva v Sočo. Tudi ta se v obdobjih suše sramežjivo sleče svojih voda in razkrije golo, belo, okroglo kamenje. Pred leti pa je ob nizkem vodostaju prišlo na dan nekaj posebnega: kamniti skladi, razvaline antičnega rimskega mostu. Zgodovinarji pravijo, da je to bil most "Pons Sontii" na cesti, ki je iz Ogleja vodila v Ljubljano mimo Ajdovščine in Vrhnike. Cesta je bila pomembna tako za trgovino kot za vojaške premike od zahoda proti vzhodu in obratno, zgradili so jo na začetku 1. stoletja pr. Kr. Most je bil velik, grajen z velikimi kamnitimi skladi in lesenimi oboki, ki so morali zdržati hudourniško silo tedanje Soče, ki v svojem srednjem toku ni imela jezov kot zdaj. Most je povezoval Sovodnje z Majnicami na kraju ob cerkvici sv. Marijinega srca, to je še nadaljnji dokaz, da sta bili naselji že od nekdaj zelo povezani.

Večina sovodenjskih gospe pred odkritjem kamnov v strugi Soče zgodbe o rimskem mostu ni poznalo, rade pa se spominjajo, kako so se vsako zadnjo nedeljo v avgustu, s čolnom, na področju nad "rosto", jezom, kjer je bila voda dovolj globoka, peljale čez Sočo k maši na Majnice. Cerkvica je bila popolnoma porušena med prvo svetovno vojno. Leta 1923 so jo spet zgradili, po zaslugi msgr. Sedeja so leta 1926 uvedli tradicionalno mašo in procesijo. Liturgičnim obredom je seveda sledila celodnevna družabnost ob stojnicah, na katerih so trgovci ponujali najrazličnejše jedi, sladkarije in predmete: torbice, dežnike, poceni nakit, "štikane", vezene prtičke, punčke z lepimi oblekicami in plastično cvetje. Moja tašča se spominja, kako ji je mama kupila pisano vetrnico na paličici, gospe Mariji pa je ostala v srcu "balka na laštiki" - to je bila žogica iz blaga, v kateri je bila žagovina, na njej pa je bila pritrjena daljša elastična vrvica. Otroci so bili popolnoma iz sebe. Nikjer, razen verjetno na Andrejevem sejmu v Gorici, niso videli toliko lepih, pisanih stvari na kupu. Stojnice so dolgo časa občudovali, v mislih izbirali, domov pa so prinesli pač samo to, kar jim je lahko kupila mama, ki se seveda ni vedno ujemalo z njihovimi razkritimi ali nerazkritimi željami, vsekakor so se vedno veselili in pridno izrazili hvaležnost. Bil je praznik, pomemben dogodek ne samo za sovodenjsko vaško skupnost, pač pa tudi za ljudi, ki so živeli v bližnjih vaseh in so se za to priložnost s sovodenjskimi sorodniki in prijatelji praznično oblekli in s čolnom odpravili k maši. Pred križarjenjem so seveda obiskali sovodenjske domove, kjer so spretne gospodinje za to priložnost vedno pripravile prigrizek, kakšno sladico, torto ali piškote, tako da so pred izletom dobili gostje kaj za pod zob. Vsaka gospa se spominja specialitete, ki so jo pripravljali pri njej doma za to svečano priložnost. Med množičnimi recepti so prišli na dan tudi živo rumeni piškoti z marmelado - prava poletna praznična jed!

KORENJEVI PIŠKOTI

Sestavine:

50 dkg rahle bele moke, 25 dkg naribanega korenja, 25 dkg masla, 1 zavitek pecilnega praška, ščepec soli, čvrsta marelična ali breskova marmelada za nadev, sladkor v prahu.

Priprava:

V skledo damo moko, na koščke narezano maslo, sladkor in pecilni prašek ter drobno naribano korenje. V primeru, da je korenje zelo mokro, dodamo še malo moke. Dobro pregnetemo. Pripravljeno testo razdelimo na tri hlebčke in damo za kakšno uro na hladno. Testo razvaljamo na za nožev rob debelo in razrežemo na kvadratke (po želji lahko tudi na kroge). Na sredino vsakega kvadratka damo žličko marmelade, ki naj bo čim bolj čvrsta, da ne teče iz piškotov. Prepognemo in lepo razporedimo na pekač. Piškotki naj bodo dva centimetra oddaljeni eden od drugega. Pečemo na 175-180 stopinj približno 15-20 minut. Paziti moramo, da se ne prepečejo: barva mora ostati lepo rumena. Piškoti so krhki, zelo okusni in lepe barve. Ko se ohladijo, jih še potresemo s sladkorjem v prahu in serviramo gostom, naj bo to pred križarjenjem ali po njem! Torej, kot ponavadi, samo še: "Bog žegnaj"!

Drage bralke in bralci Novega glasa, če vam je kak recept posebno pri srcu in bi ga radi delili z drugimi ljubitelji okusne domače kuhinje, mi ga lahko zaupate in pošljete na gorica@noviglas. eu.

Sinji vrh, 24. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas

Polno prgišče lepote in dobrote

Od 13. do 17. avgusta 2018 je na Sinjem vrhu nad Ajdovščino potekala 24. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas pod naslovom "Polno prgišče lepote.. " (I. Cankar).

S tem geslom se Škofijska karitas Koper poklanja Ivanu Cankarju, ki je v svojih delih, prav tako kot Karitas, opozarjal na socialno problematiko v družbi. Izkupiček prodanih likovnih del bo Karitas namenila pomoči mladim.

Od ponedeljka do petka so v ateljeju na Sinjem vrhu, skupaj s častnim gostom Klavdijem Tutta, ustvarjali izbrani umetniki: Marina Bahovec, Damijana Bijek, Sead Emrić, Vivijana Kljun, Mirjana Matič, Vinko Prislan, Milan Razboršek, Pia Zavrtanik in Tadej Žugman. Občasno so bili prisotni tudi strokovni sodelavci Jože Bartolj, Silva in Azad Karim, Bogdan Soban, Milena Gregorčič, Janez Štros in Tone Seifert, vse dni pa Lucijan Bratuš, Mira Ličen Krmpotić in likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn ter voditeljica projekta Umetniki za karitas Jožica Ličen. Za vse je gostoljubno skrbela družina Vidmar.

Pevski zbor Angelski spev

Delovno vzdušje, ki je zajemalo tudi medsebojno spoznavanje in izmenjavo izkušenj je najprej zaznamoval drugi dan kolonije, ko so umetnike obiskali številni mediji in najbolj pogosto je bilo vprašanje 'zakaj darujejo svoj talent in svoj čas v koloniji Umetniki za karitas? ' V pogovoru, ki ga je vodil Jože Bartolj, pa smo spoznali drug drugega in ob poslušanju je prevladalo spoznanje, da je umetnost sila, ki spreminja človeka in družbo. Kar nekaj pozornosti smo posvetili 24-letni zgodovini Umetnikov za karitas, saj so bili prav vsi letošnji udeleženci v tej koloniji prvič.

Na praznični dan, smo družno na gradu Kromberk obiskali pregledno razstavo iz različnih ustvarjalnih obdobij Klavdija Tutta. Pod večer pa smo se zbrali pri sveti maši na Otlici, ki jo je ob somaševanju domačega župnika in še treh duhovnikov daroval dekan Vipavske dekanije. Pri maši smo se spomnili pokojnih umetnikov, ki so sodelovali v koloniji Umetniki za karitas in jih ni več med nami, naj omenim samo nekatere: Marjan Tršar, Stane Jarm, Zvest Apolonijo, Zmago Jeraj, Zmago Posega in še deset drugih. Po maši smo družno obiskali Hieronimov grob in tja pod Sinji vrh je zazvenela Slomškova V nebesih sem doma.

Višek druženja je bil v četrtek, saj je ob dnevu odprtih vrat delovno vzdušje obiskalo veliko ljubiteljev likovne umetnosti, prišlo pa je tudi 50 slikarjev, ki so 'prgišče lepote' oplemenitili s svojim delom. Skulpturo Ivana Cankarja je v lesu z motorno žago ustvaril Vlado Cencelj.

Pod noč so bila že na ogled postavljena nastala likovna dela, saj je 61 avtorjev ustvarilo kar 124 slik in še nekateri so sporočili, da jih prinesejo kasneje.

V kulturnem programu so nas, kot vedno, razveselili Mladi z Gore, še posebej pa domači pevski zbor Angelski spev, ki je prav v ta namen prvič zapel himno kolonije Prgišče lepote in dobrote. Besedilo zanjo je napisala voditeljica Župnijske karitas Otlica Ivica Vidmar, uglasbila pa njihova zborovodkinja prof. Katarina Vidmar. Dodatno vzpodbudo za ustvarjanje za druge in pomoč ljudem v stiski sta z nagovorom in zahvalo prispevala koprski škof dr. Jurij Bizjak in ajdovski župan Tadej Beočanin.

Druženje obiskovalcev in umetnikov se je zavleklo pozno v večer, saj je bil pogled na dolino pod Sinjim vrhom tja daleč do morja in zvezd enkraten.

Vsi udeleženci so v znak hvaležnosti za celotedensko sodelovanje prejeli lično zahvalo škofa Jurija, protokolarno vino župana Tadeja in okus iz Vidmarjeve shrambe.

V veselje umetnikov in tudi vseh nas, ki v tem gibanju sodelujemo je bila odločitev nekaj obiskovalcev, da še sveža likovna dela rezervirajo in bo tako tudi njihov dom postal prgišče lepote in dobrote.

Razstava Umetniki za karitas 2018 bo na Sinjem vrhu do konca septembra, oktobra pa se seli v Koper.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (210)

Žajbelj

Žajbelj, *Salvia officinalis*, najdemo skoraj v vsakem vrtu. Ime izvira iz latinščine "salus", kar pomeni zdravje, ozdravljenje. V srednjem veku je žajbelj dejansko veljal za zelišče, ki odpravi vsako zdravstveno težavo. Posadili so ga v vsak vrt, saj je veljalo prepričanje, da človek, v čigar vrtu raste žajbelj, ne bo umrl! Zgodba pripoveduje, da, ko je sveta družina bežala pred vojaki, ki so iskali novorojenčke, da bi jih pobili, je bil žajbelj tisti grm, v katerega so položili Jezusa, saj ga je skril pred vojaki.

Žajbelj je magično zelišče, ima svojo energetsko vrednost čiščenja prostora, odlična so kadila iz žajblja, ki jih najdemo v specializiranih prodajalnah. Toda tudi samo zelišče, če ga damo v vodo, s katero pomivamo stanovanje, razkuži prostor negativnih energij. Zelo pomaga v primeru nasilne smrti ali samomora v družini, če se pojavljajo ponavljajoče more. Takrat pomijte stanovanje z žajbljem in zadihali boste! Žajbelj razkuži prostor in odstrani negativno energijo. Osebno ga uporabljam za čiščenje svoje sprejemnice. Rada ga tudi žvečim surovega.

Črnogledi, depresivni posamezniki naj izvajajo inhalacije z žajbljem. V zapisih Karla Velikega najdemo omembo o žajblju, kjer avtor pravi, da je žajbelj zdravilen, a tudi zelo nevaren oziroma smrtno nevaren. S tem bi se kar strinjala (v nadaljevanju glede spodbujanja hormonov). Zelišča nam lahko pomagajo, a lahko postanejo tudi zelo nevarna, zato vedno svetujem uporabo svežih zelišč, če se le da.

Žajbelj povzroča veliko koristnih učinkov: deluje protivnetno, diuretično, odpravlja krče, niža krvni sladkor, ureja ženske hormone, ker vsebuje flavonoide, zato odsvetujem uživanje žajblja osebam, ki so na hormonski kuri (npr. kdor je imel operacijo raka na prsih in je bil rak hormonsko odvisen in je na hormonski kuri). Žabelj pomaga proti oblivom v meni, nerednim menstruacijam, odpravlja predmenstrualni sindrom, amenorejo (odsotnost menstruacije). Pijte 1 skodelico na dan, v katero ste dali 2 lista žajblja, pustite v kropu 2 minuti.

Žajbljev čaj odlično odpravlja bolečine v grlu. Obožujem ga za grgranje večkrat na dan, ko me boli grlo. Niža krvni sladkor in odpravlja tresavico ter notranjo tresavico. Skuhajte 5 lističev žajblja v 3 dl vode, pustite v kropu 2 minuti in pijte čez cel dan.

V kitajski tradicionalni medicini se žajbelj uporablja za odpravljanje depresije s pitjem in inhalacijami, ker odpravlja negativne misli in negativno energijo. Odlično deluje tudi pri nespečnosti. Žajbelj svetujem tudi za izvajanje kopeli, v kopel iz njivske preslice lahko dodate sveži žajbelj kar v kad oziroma v precejeno preslico, in nato izvedete normalno kopel. Toplo svetujem tudi najstnikom v puberteti, ko jih zapopade obdobje "negativnih misli".

www. saeka. si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednica** Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **zadruga.gm@gmail.com**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail zadruga.gm@gmail.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 28. avgusta 2018, ob 13. uri

Kje sem doma?

Gore, ki sanjajo o Nepalu (1)

To, da sem doma povsod in nikjer, že vsi vedo. Korenin nimam, v srcu pa nosim kraje, ki so nekako prešli vame, na katere sem se mimogrede navezala. Postali so utrinek na moji poti. Ali morda celo več. Morda celo del življenja. Trst ostaja moje rodno mesto, kljub temu da težko shajam s Tržačani, kljub temu da prometa in onesnaženja ne prenašam. A vendar na tistih ozkih prometnih ulicah še vedno lebdijo vsi moji spomini. Tam nekje je moje otroštvo. Tam so vse neizsanjane sanje. In ko pomislim na Trst, na mesto mojega otroštva, me nekje v prsih zaščemi.
Sicer ljubim gore. Morda zaradi lepote. Ali zaradi samote, o kateri sem ravno danes razpravljala s prijateljem Jurijem. Da nisem samotar, sem trdila. On pa, da jo nosim v sebi. Kot jo nosimo vsi. Najbolj tisti, ki nam je bolečina prirojena. Kljub temu največkrat bežimo pred njo. Pred samoto. Strah in opojnost neizbežne tišine. Tako težko jo včasih prenašamo, a vendar jo potem iščemo znova in znova. Bežimo od nje, da se potem vračamo v njegovo naročje. Ljubim samoto. In ravno zato ljubim Benečijo, kjer živim in bom morda po številnih selitvah tudi ostala. In Karnijo. Kamor se skrijem, ko si zaželim najžlahtnejše samote z izbranim okusom. Tam, med gorami je samota doma od vedno. Večna je.
Moj prvi spomin na Karnijo je spomin na otroško kolonijo v Rigolatu. V furlanskem jeziku Rigulat. Mama me je vpisala tja, da bi bila nekaj tednov v gorah, daleč od mestne vročine, predvsem pa od problemov, ki smo jih imeli v družini. Ni pa vedela, kako težko mi je, šestletni deklici, ko čakam v vrsti v temačnih, zatohlih prostorih nekje v ulici san Nicolo'. In se, medtem ko otroci stopamo na avtobus, tesno oklepam mamine roke in velikega kovčka. In jočem. Karnije tedaj nisem razumela in Rigolato mi je bil bolj ječa kot gorsko letovišče. Spominjam se, da nam učiteljice, mlade in neizkušene, niso veliko povedale o vasici sredi gora in o življenju v njej. Kraja nismo spoznali, gora v okolici, ki so prelestno lepe, se sploh ne spominjam. Sprehajali smo se največ po glavni cesti, še zdaj čutim vročino, ki nas preganja, ko se pomikamo mimo številnih ovinkov ob cestni varovalni ograji, ki se kot kača vije med pregretim asfaltom in smrekami. In spominjam se nedelj, ko so me zaman silili k maši in sem skrivaj ušla k glavni cesti, kjer sem nestrpno čakala na starše. V prvi razred sem hodila takrat in Karnija mi je bila preveč tuja, da bi jo začutila.

Rada bi se vrnila v Rigolato, sem letos, neke poletne nedelje, rekla možu. Zahlepela sem po spominih. Po otroštvu. Zaželela sem si, da bi spet zašla v tišino pozabljenih vasic, do katerih sem kot otrok čutila nekak nerazumljiv odpor. Zaradi preglasne tišine, razpadajočih kamnitih hiš, samote in ujetosti v ozka grla pozabljenih dolin.
Tolmeč je na poti v Karnijo zadnje večje središče, kjer lahko najdeš vse kar potrebuješ za udobno življenje. Lekarne, veleblagovnice, gradbeni material, celo bolnišnico imajo, pa večjo industrijsko cono. Pot pelje še skozi trg Villa Santina, nekje na robu med nižino in Karnijo, ki se začenja počasi vzpenjati. Nato se dolina zoži, prikažejo se gore, vse boj mogočne in navadnemu smrtniku nedosegljive. Pokrajina je vse lepša, a vse bolj daleč od tega, kar imenujemo civilizacija. Peljemo se v osrčje Karnije.
Ovaro, Davar v furlanščini, je lična vasica sredi mogočnih gora in očarljive pokrajine. Kazi jo le hrupna prometna cesta, ki gre skozi središče in deli naselje na dva dela. Škoda, obvoznica bi bila tu, kjer je dolina še vedno široka, odlična rešitev. Na neki steni je lepak s prelepimi skalnatimi balvani. To ni Nepal, piše na njem, to je naša Karnija. Prelepa, pomislim. Prelepa in polna bolečine. Tako kot v Ovaru se tudi v Rigolatu ne ustavimo. Vasica je lepo obnovljena, nekaj ozkih ulic je namenjenih pešcem. Veliko lepša je, kot sem pričakovala. In sprašujem se, kako da mi gore v okolici sploh niso ostale v spominu. Tako mogočne so, da vsakogar začarajo. Zaman iščem poslopje z ograjo in igriščem, kjer me je mesec dni mučilo domotožje. Menda so ga podrli ali prenovili. Videz vasice se je v petdesetih letih močno spremenil. Petdeset let, pol stoletja. A meni se zdi včeraj. Noro, kako mineva čas in kako živi ostajajo občutki, spomini, podobe iz otroštva.
V Rigolatu, kjer le nekaj domačinov sedi pred vaškim bifejem in sreba kavo, se spomnim Soške doline, ki zdaj v avgustu prekipeva zaradi številnih turistov. Povsod jih je preveč, polne so jih ceste, gostilne, trgovine, poti in reka. Tu nikogar. Samo plakati, ki zaman vabijo. Pa brez zamere, Karnija je veliko lepša, vsaj meni. Gore so tu zares edinstvene, divje, nedostopne, mogočne, polne nerazsikanih lepot, cvetja, razgledov. Morda sem pristranska. Morda mi je ta domovina molčečih, preprostih in ponosnih ljudi priprasla k srcu. A vseeno, vsakič, ko sem tu, med karnijskimi gorami, se sprašujem, zakaj se turisti raje odločajo za Avstrijo, za Dolomite, za Soško dolino. Karnija je neizživeta poezija, neskaljena tišina, smrečje, ki se zajeda v skalovje, tiha, skoraj neotipljiva idila razgledov in mozaik pokrajin.

/ dalje
Suzi Pertot

Kraška ohcet 2018

Foto damj@n

V Repnu je bilo minuli konec tedna izjemno slovesno, saj so ob 50-letnici Kraške hiše in Kraške ohceti združeno priredili Kraško ohcet, pa čeprav tudi letos žal ni bilo prijavljenega para. Kot so povedali organizatorji, še vedno upajo, da bodo v prihodnje našli par, ki se bo poročil, in bodo lahko s prireditvijo, ki je več kot praznik, saj je zmes običajev, tradicije, folklore, pripadnosti in še česa, nadaljevali. Kraška ohcet je namreč gotovo eden najbolj obiskanih praznikov pri nas. Vseeno se je kljub slabemu vremenu zbralo več kot petdeset parov v narodnih nošah, prišla sta tudi prva poročenca Kraške ohceti, Mira Piščanc in Angelo Kermez, ki sta proslavila zlato poroko. Narodne noše so bile tudi pri maši, ki jo je daroval župnik Anton Bedenčič, veselje pa je trajalo s plesom ob glasbi in dobri jedači in pijači ves dan.

Odbojka

Loris Mania' velika pridobitev za naše športno gibanje

Pred novo športno sezono v ekipnih panogah je bilo pri nas dogajanje poleti najbolj razgibano v odbojkarski srenji. Po dolgih letih ne bomo imeli več zastopnikov v državnih prvenstvih ne pri ženskah ne pri moških, precejšnje zanimanje pa vlada za povratek deklet Zaleta v najvišjo deželno C ligo. Trener Edi Božič bo tu ob lanski garnituri imel na razpolago še dve okrepitvi, Arbanassijevo in Winklerjevo.
Nova zgodba pa se piše pri moških Sloge Tabor. V Repnu so se, kot smo že pisali, odpovedali enotni državni B ligi, v kateri so se na igrišču belordeči maja sicer obdržali. Uprava kluba pa je nato ocenila, da je spričo pomanjkljivega igralskega in odborniškega kadra ter finančnih sredstev najbolj modro stopiti korak nazaj in spet začeti iz C lige. Obraz, okoli katerega gradijo novo svežo zgodbo, je Loris Mania', do lani prvoligaš, ki je sklenil, da na pragu štiridesetih ostane doma (je iz Števerjana, a biva na Tržaškem) in se posveti družini. Nekdanji državni reprezentant v vlogi libera med drugim stavi na trenersko pot, tako da bo prevzel vodenje nekaterih ekip v Sloginem mladinskem pogonu, oblekel pa bo tudi, kot igralec (najverjetneje celo podajalec), dres članske ekipe v tretjeligaškem tekmovanju. Slogo Tabor bo še dalje vodil trener Gregor Jerončič, ki skupaj z Maniajem obljublja čisto profesionalen pristop do dela v telovadnici. Loris je to poletje tudi ponovil

Loris Mania'

priljubljen odbojkarski kamp za mladino v Nabrežini pod okriljem Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. Za ves naš šport je zelo pozitivna tudi novica, da se je profesor Ivan Peterlin, predsednik in desetletja alfa in omega pri Slogi, spet pojavil v javnosti po hudih zdravstvenih težavah. Vsi smo ga zelo pogrešali.
V moški deželni C ligi bo na startu tudi Olympia, ki združuje slovenske odbojkarske sredine z Goriškega. Trener ostaja Robert Makuc. Sodelovanja med Slogo Tabor in tržaškim društvom Coselli v obliki skupne ekipe pa ni več. Odbojkarske postave so prav te dni začele s pripravami na prvenstva, ki se bodo začela sredi oktobra.
Po selitvi Lorisa Maniaja v Trst bomo po poldrugem desetletju prvič tudi brez zamejskega odbojkarja v italijanski A1 ligi. Zato pa bodo kar štirje igralci nastopali v državni A2 ligi. Srebrna olimpijska kolajna iz Aten 2004, veteran Matej Černic, ostaja na južnem delu Škornja in bo igral za Taviano iz bližine Lecceja. Jernej Terpin, zadnji dve sezoni v Monzi v A1, bo nastopal za Mondovi' v Piemontu, Sandi Persoglia (lani pri Motti v B ligi), tako kot Terpin produkt Olympie, in rosno mladi David Umek (ki se je izkazal v dresu Sloge Tabor) pa bosta celo soigralca v Alessanu vedno iz Apulije. Nekaj slovenskih deklet pa bomo imeli po drugoligaških tekmovanjih. O njih kdaj drugič.

HC

S 1. STRANI In memoriam

Andrej Capuder

To je Andrej Capuder zavestno branil in zagovarjal tako v svojih dveh predavanjih, ki jih je imel na Dragi (1987 in 1997) kot tudi v diskusijah. To mu je dalo moč in drznost, da je po prvih povojnih demokratičnih volitvah sprejel v prvi slovenski vladi ministrstvo za kulturo. Moč in drznost, ker ni bilo lahko krmariti slovensko kulturo proti toku, ki ga je ustvarilo večdesetletno enoumije, zlasti še, ker je bilo zelo težko najti ljudi pripravljene sodelovati pri odpravljanju posledic totalitarizma. Vcepljeni strah je prevladal in še danes marsikoga nepopravljivo pogojuje. Njegov "Ora et labora" je postal znamenit moto, začenši pri zgrešenem naglasu, ki je osramotil slovensko televizijsko hišo. Postal je sinonim za odklanjanje vsega, kar sta počela minister Capuder in Demosova vlada obenem. Dejstvo je, da ministra take intelektualne teže Slovenija ni več doživela.
Andrej Capuder se je sicer rodil med vojno, a ga lahko štejemo kot pripadnika tiste generacije intelektualcev, ki so se formirali v obdobju med obema vojnama, ki je bilo za slovensko kulturo tako plodno in razvejano. Sadovi so se poznali tudi pri Capudru, ki je bil sposoben posvetiti deset let svojega življenja prevajanju Danteja. Njegova Božanska komedija je najlepši in najzgovornejši spomenik, ki si ga je sam postavil in bo priča njegove sposobnosti, strokovne solidnosti in umetniške ustvarjalnosti, tako tekoč je njegov verz in tako prepričljiv njegov prevod. V slovensko kulturno dediščino je prispeval še vrsto drugih prevodov, z lastnimi literarnimi deli in poezijami je osvetlil del slovenske duše, ki mu je bila močno pri srcu, kot pričajo njegove besede, ki so na Dragi leta 1987 takole izzvenele... "Ta Slovenec in ta Slovenka si ne želita živeti v zadrgnjenem stanju. Želita si širine in svobode, hočeta negovati svoj osebni, narodni, verski in človečanski spomin". Tak Slovenec je bil Andrej Capuder in takega bomo ohranili v spominu prijatelji z Drage.

Premestitve župnikov in nastanek novih pastoralnih enot

Pastoralna preureditev goriške Cerkve

Goriška nadškofija se prilagaja časom in razmeram ter stopa na pot korenite pastoralne reorganizacije. Nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli je, kot napovedano, sklenil, da uvede obliko trajnega sodelovanja med župnijami v obliki pastoralnih enot. Do odločitve je prišel šest let po prihodu v Gorico, po času, ko je gotovo veliko opazoval in molil za krajevno Cerkev, pa tudi potem, ko so nekateri duhovniki ponudili svojo razpoložljivost in so se nekateri župniki odpovedali svoji službi ali jo izročili v njegove roke. Tako so izdelali lestvico premestitev z željo, da bi ustanovili nova pastoralna področja, ki jih bodo sestavljale razne župnije, je zapisano v tiskovnem sporočilu, ki ga je izdal ordinariat ob predstavitvi sprememb dne 7. avgusta. Goriško Cerkev v to "reformo", ki bo uradno stopila v veljavo 14. septembra, silijo časi, zlasti številčno zmanjševanje in staranje duhovnikov, ki se bo gotovo še kako poznalo tudi v prihodnjih letih. Ko je danes število duhovnikov "še vedno primerno", je skrajni čas, da začnejo uvajati večje sodelovanje med župnijami. Obliko, ki so jo izbrali, so že uvedli marsikje po Italiji in v tujini: gre za to, da se posamezna pastoralna enota zaupa ekipi, ki jo bo vodil duhovnik - odgovorni in župnik vseh povezanih župnij - v

foto dd

sodelovanju z enim ali več duhovniki ter diakoni, redovniki in redovnicami. V ekipi naj bi bili tudi laiki: nadškof se jim je za razpoložljivost za sodelovanje izrecno zahvalil, saj gre za "znamenje zrelosti v veri in povezanosti ne samo z duhovniki, ampak tudi z Gospodom in s Cerkvijo".

Ob predstavitvi je msgr. Redaelli izrazil željo, "da bi lahko taka pastoralna enota, ne da bi razvrednotila posebnosti vsake posamezne župnije, rastla v občestvu, v misijonskem poslanstvu in v iskanju novih oblik službenega sodelovanja za vedno širšo cerkveno soodgovornost". Napovedal je pastoralno vizitacijo, ki bo dragocena priložnost za opogumljanje že obstoječih in ustaljenih pastoralnih enot (v mnogih primerih dajejo že odlične rezultate: bratsko in učinkovito sodelovanje med duhovniki, vidnejšo pastoralno živahnost, občestveno rast) in za spremljanje prvih korakov novih.

Kar se tiče slovenskih župnij na Goriškem, ne bo sprememb, saj so zaradi majhnega števila duhovnikov tako ali drugače že povezane. Le g. Karlo Bolčina, župnik v Štandrežu in vaseh sovodenjske občine, bo prevzel še funkcijo župnijskega upravitelja pri sv. Roku v Nabrežini: slovenske maše bo v Nabrežini še naprej daroval p. Hajšek. Dosedanji nabrežinski župnik, g. Ugo Bastiani, se bo zaradi zdravstvenih težav vrnil v rojstno Koprivno, kjer bo sodeloval s tamkajšnjim župnikom. Nabrežinska župnija torej ne bo stopila v novo pastoralno enoto, ki se bo oblikovala na zahodnem delu tržaškega Krasa, ki po novem sodi pod tržiški dekanat. V to se bodo vključile župnije sv. Marka v Ribiškem naselju, sv. Janeza Krstnika v Štivanu oz. Devinu in sv. Frančiška v Sesljanu. Nov načelnik te pastoralne enote bo postal sedanji župnik Ribiškega naselja, g. Fabio La Gioia. Slednji pa bo lahko še naprej računal na pomoč g. Giorgia Gianninija, ki bo kot župnijski pomočnik še naprej živel v Devinu in tam daroval maše v slovenščni in italijanščini.

(dalje prihodnjič)
DD

SZSO V Žabnicah

Združeni tabor goriškega in tržaškega krdela

Najmlajša veja Slovenske zamejske skavtske organizacije je zadnji teden julija prebila na taboru v koči sv. Jožefa v Žabnicah. Šlo je za poseben tabor, saj sta tokrat taborili dve krdeli, in sicer tržaško krdelo Rdeče rože in goriško krdelo Sambhur.

Šestnajst volčičev in volkuljic se je v torek, 24. 7., s svojimi voditelji in pomočniki odpravilo v deželo Keltov, ki so jo ogrožali zlobni Seurri. Irci in Škoti so med celim tednom sledili navodilom dobre čarovnice Blair, ki jih je pozivala na to, da s skupnimi močmi rešijo Verubri, edino ozemlje, na katerem je še vladala dobra čarovnija. Mladi skavti so zvesto opravljali določene naloge, ki so jih vodile do skupnega cilja. Prvi dan so na tabornem prostoru postavili zgradbe: vhod, koše za smeti in jambor, drugi dan so se odpravili na izlet po dolini Bartolo, da bi našli zdravilne predmete, s katerimi bi vlili nekaj moči prijazni čarovnici. Blair je Ircem in Škotom naročila tudi, naj spoznajo svojo antično kulturo, tako so mladi skavti spoznavali irske značilnosti, Shinty – škotski šport, izdelovali loke, lutke, s katerimi so zvečer popestrili taborni ogenj, spoznavali so rastline v okolici in pekli so piškote. Ker pa se je veliki boj vedno bolj bližal, je proti koncu tabora prišla na vrsto tudi vadba zanj. Med športnim dnem so se volčiči in volkuljice dveh krdel preizkušali v različnih panogah: vleku vrvi, skavtballu, shintyju, metu kopija, metu hloda, pindul-pandulu, pokanju vodnih balonov ter pobiranju zamaškov iz vrča vode s slamicami. Kljub temu da so vse skupine uspešno opravile naloge, se tistega večera čarovnica ni prikazala, da bi dala nadaljnja navodila. Namesto nje je med Kelte prišel zlobni Seurr, ki je pustil grozilno pismo, v katerem je bil skrit tudi čarovničin namig, s katerim je volčiče in volkuljice tudi opogumljala za to, da bi naslednji dan v boju premagali zlobneže.

Res so se naslednjega dne v bližini tabornega prostora prikazali Seurri. Po dolgem in zahtevnem boju so jih Kelti vendar premagali, rešili čarovnico in dobro čarovnijo. S svojimi dejanji so Irci in Škoti dokazali, da je hudobijo možno premagati le s skupnimi močmi in prijateljstvom, ki so ga udeleženci tabora v teh dneh spletli tudi izven okvirov svojega krdela. Zadnji dan tabora so bili na vrsti tudi kosilo za starše, taborni ogenj in sv. maša, ki jo je daroval pater Simon Peter Berlec; seveda pa nista manjkala snemanje zastave in žaganje jambora, s katerima se je tabor uradno zaključil.

NC

SZSO Tabor goriške čete v Gornjem kotu na Dolenjskem

V Sherwoodskem gozdu

"Nottinghamski šerif in njegovi pajdaši z višanjem davkov hromijo angleško ljudstvo. Pridružite se meni in mojim somišljenikom! Little John" Sporočilo je prebivalce Arnolda (Modrasi), Trowella (Lisice), Cliftona (Pume), Wilforda (Sove) in Bramcoda (Gamsov) nagovorilo že ob koncu skavtskega leta, ko so sklenili, da se res pridružijo. V Sherwoodski gozd so se zatekli 20. julija 2018; že dan pred tem pa so tja, na travnik v Gornjem kotu ob Krki, dospeli člani višjega voda (fantje in dekleta zadnjega oz. predzadnjega leta izvidništva/vodništva), ki so postavili najosnovnejše zgradbe. Skupaj z mlajšimi brati in sestrami so nato nadaljevali: postavili so si šotore, kuhinje vodov, izdelali zgradbo okoli jambora in platformo za spuščanje z vrvjo, pa tudi police za kuhinjo in ostale zgradbe, ki so potrebne, da lahko življenje na taboru steče.

Življenje je v Sherwoodu kmalu steklo po ustaljenih tirnicah: prebujanje ob pisku, telovadba, zajtrk, kuhanje na ognju, prepevanje s kitaro, nočne straže. Tudi za obisk poti preživetja sosednjih tabornikov se je našel čas, a kaj, ko so se skozi gozd v noči iz sobote na nedeljo potepali pajdaši nottinghamskega šerifa, ki so s sabo imeli ključe zakladnice v gradu, kjer so shranili krivično pobrane davke. Izvidniki in vodnice so pogumno zakorakali v noč, poiskali pajdaše in jim odzveli ključe, da so se lahko že naslednjega dne podali na grad - v Žužemberk po zaklad. Na nedeljsko jutro so se peš podali do cekrvice sv. Mohorja in Fortunata, ki leži na griču nad Žužemberkom. S petjem in branjem so sodelovali pri sv. maši, po kateri je vodnica Tina še predstavila zaključno nalogo svoje osebne specializacije: zapela je svojo priredbo molitve Oče naš. Takrat pa je bil že skrajni čas, da se poiščejo krivično odvzeti šilingi! S pomočjo vodičke so si izvidniki in vodnice po vodenem obisku gradu pridobili (čokoladne) cekine, ki pa so jih, na povabilo Robina Hooda, tudi razdelili med meščane. A izleta še ni bilo konec: na dvorišču gradu so se namreč začele srednjeveške igre: metanje obročkov, streljanje z lokom, borba na hlodih, hoja s hoduljami, pa celo srednjeveški oklep so si nekateri lahko oblekli. Pred slovesom je bil čas še za srednjeveški ples. Celo tega so jih naučili!

V ponedeljek je bil na vrsti športni dan, ki ga je v sklopu svoje osebne specializacije pripravila vodnica Vida. Deževnemu dnevu navkljub so se zvrstile razne vodne igre, štafetni teki, v zrak pa je poletel tudi roverček. Tudi torkov dan se je začel mirno: v vasi so izdelovali zvezke in bobne, oblikovali glino, barvali blago z naravnimi barvami in šivali vrečke za zlatnike, pa tudi kuhali s koprivami. A ko se je dan prevesil v drugo polovico, se je zgodilo nepredvidljivo! Šerif je ugrabil Lady Marion! Prebivalci angleških mest so sklenili, da bodo o vsem dogajanju obvestili kralja Riharda Levjesrčnega, ki se bori v Sveti deželi, a da bi verjel njihovim besedam, so nujno potrebovali žige iz njihovih matičnih mest. Vsako mesto - vod se je torej odpravil na orienteering po žig, nato pa še do varnega prenočišča. Na tabor so se vrnili naslednje jutro, popoldan pa preživeli ob uprizarjanju zgodb in legend, ki so jih slišali po poti v obliki kamišibaja - japonskega gledališča.

V četrtek Lady Marion še vedno ni bilo nazaj! Robin Hood je ugotovili, da je najverjetneje skrita na domu šerifove svetovalke-čarovnice Mortiane, ki prebiva v Hudičevem turnu v Soteski. Vsi skupaj so se podali na pot in Marion je res bila tam. Rešili so jo iz zapora, domov pa so prinesli tudi nekaj čudežnih predmetov, ki jih je hranila čarovnica. S pomočjo Azeema, Robinovega služabnika, so nato razvozlali pomen vsakega od teh predmetov: soli, vode, sveče in glinenega srca. Zakon ljubezni mora vedno biti nad normami in pravili, kar še toliko bolj za kristjane, saj se moramo truditi, da bi najprej videli človeka in njegove potrebe. Popoldan je tako minil v znamenju duhovnosti, ki se je navezovala tudi na aktualnost. Izdelovali pa so tudi simbolične škatlice z darilcem za družine, da bi se doma lahko še kdaj pogovorili o teh temah.

V sherwoodskem zatočišču je tiste dni začelo zmanjkovati hrane: mesta so se zato preizkusila v igri. Drug drugemu so s skalpiranjem lahko odvzeli šiling, ki pa je bil enakovreden 100 gramom testenin. Ob koncu so spoznali, da je vendar za vse bolje, če si hrano enakovredno razdelijo.

Tudi letos sta na svoj račun prišla tudi predzadnji in zadnji letnik, ki ju na taboru vedno čaka posebna izkušnja in preizkušnja. Prvi (štirinajstletniki) so se podali na raid: Sandi, Vida in Ester so zakorakali proti cilju, ki so jim ga voditelji označili na zemljevidu, in si v vasi sami poiskali prenočišče. Hajkovci (Tomaž, Tina, Bernard, Majda, Vanja, Michela, Julija, Petra) pa so po dvojicah odšli vsak v svojo smer, po poti pa so si morali preskrbeti tudi hrano. Ob vrnitvi jim je načelnica obredno umila noge. Sledil je pogovor o prehojeni skavtski poti, o željah in ciljih za prihodnost, ko bodo iz čete stopili v noviciat in se nato odločili, ali bodo pot nadaljevali v klanovski skupnosti kot roverji in popotnice.

Med tem časom pa se tudi prvi trije letniki, ki sestavljajo četo, niso dolgočasili: čas so posvetili eni izmed štirih točk skavtizma po Badnu Powellu, pomoči bližnjemu. Prečkali so reko in v Podgozdu spoznali čebelarja Francija Horvata in njegovo gostoljubno družino. Kar na prikolici traktorja jih je odpeljal do bližnje vasi, kjer so skupaj pograbili travnato površino, nekateri pa so sklatili jabolka. Preden bi se preko mrzle Krke vrnili na tabor, so jim ponudili še bogato malico.

Sobotno popoldne je bilo namenjeno obiskom: prišli so starši, none in nonoti, sestrice in bratci. Skupaj so pokosili, se kopali v reki in se spuščali po "zip lineu". Kmalu je bil čas za razvedrilni program, na katerem so staršem predstavili škeče in kamišibaj zgodbe, pa tudi zapeli kako pesem. Dan s starši se je sklenil z doživeto sv. mašo, ki jo je daroval jezuit, Goričan po rodu, p. Ivan Bresciani. Med darovanjem so zadnji letniki na oltar ponesli predmete, ki so zaznamovali njihovo izvidniško pot, vsak otrok pa je med obredom svojim staršem poklonil tudi omenjeno škatlico.

A tabora še ni bilo konec. S pomočjo meniha so v Dolnjem kotu izvedeli, da imajo štirje šerifovi pajdaši svoja prebivališča prav v bližini. Izvidiniki in vodnice so dobili nalogo, da še ponoči v gozdu poiščejo prebivališča in si zapomnijo njihove kode. Medtem pa so iskali tudi dragocene puščice in napadali krog, v katerem so pajdaši hranili šilinge. Drugo jutro je spet prišlo do nepredvidljivega zapleta, saj so izginili Little John, Will, Lady Marion in Azeem. Pajdaši so jih uklenili na grajskem dvorišču. Zato, da so jih rešili, so morali sherwoodski prebivalci najprej prečkati "reko", s časopisnimi kuglami zbiti stolp, šele nato pa so se lahko skalpirali - a le s tistim pajdašem, čigar kodo so našli v minuli noči. Bitka je trajala kar dolgo, na koncu pa jim je vendar uspelo rešiti vse voditelje. Vrnili so se v vas, kjer se je kmalu začelo praznovanje. Rihard se je vračal, šerifa so premagali. Zadnji večer je minil ob slovitem procesu, ko je sodnik pravično kaznoval vse nepokorščine razigranih mladincev.

V ponedeljek, 30. 7., so tako še pospravili tabor, podelili nagrade (zmagovalni vod: Lisice, naj vodnica: Tina, naj izvidnik: Bernard), zapeli pesem slovesa in se utrujeni, a polni novih doživetij, vrnili domov,

Vodstvo tabora se iz srca zahvaljuje okoliškim kmetom, Dragu, Ivanu in Igorju, Franciju in družini za vsestransko pomoč, pa tudi kuharicam in pomočnikom ter tehničnemu vodstvu Carlu Poli, Mauru Lebanu in družini Terpin, ki so bistveno pripomogli k temu, da so lahko uspešno izvedli tabor.

Energični galeb